

FÖRSLAG

TILL

LAG OM BANKRÖRELSE

AFGIFVET AF

DÄRTILL UTSEDDE KOMMITTERADE

STOCKHOLM 1908

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

FÖRSLAG

LAG OM BANKRÖRELSE

1864

LAG OM BANKRÖRELSE

1864

1864

LAG OM BANKRÖRELSE

Enligt nämnda beslut har Eders Kungl. Maj:t funnit goda uppdraga åt en kommitté att utarbete förslag till de ändringar i gällande lagstiftning angående solidariska bankbolag och

Till Konungen.

Enligt nämnda beslut den 13 september 1907 har Eders Kungl. Maj:t funnit goda uppdraga åt en kommitté att utarbete förslag till de ändringar i gällande lagstiftning angående solidariska bankbolag och

Enligt nådigt beslut den 13 september 1907 har Eders Kungl. Maj:t funnit godt uppdraga åt en kommitté att utarbete förslag till de ändringar i gällande lagstiftning angående solidariska bankbolag och

bankaktiebolag, som kunde föranledas af då pågående revision af lagen om aktiebolag, äfvensom i sammanhang därmed förslag till ej mindre de bestämmelser, som kunde finnas påkallade i fråga om sådana bolag med solidarisk ansvarighet för ett större eller mindre antal af delägare, hvilka drefve bankrörelse, men å hvilka lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 icke ägde tillämplighet, än äfven de ändringar i gällande lagstiftning angående bankbolag eller andra därmed jämförliga penninginrättningar, som däraf eller eljest på grund af rådande förhållanden kunde finnas erforderliga, dock med undantag af lagstiftningen rörande sådana bolags eller inrättningars konkurs; och har Eders Kungl. Maj:t i nåder förordnat till ordförande i denna kommitté undertecknad Hasselrot samt till ledamöter undertecknade Benckert, Rabe och Wallenberg, jämte fullmäktigen i riksbanken, friherre Bror Karl Johan Langenskiöld.

Emellertid blef på därom gjord ansökning friherre Langenskiöld den 11 oktober 1907 entledigad från uppdraget att vara ledamot i kommittén, och förordnades i hans ställe undertecknad Berg.

Kommittén, som sammanträdde första gången den 20 september 1907, har till sin sekreterare antagit amanuensen Wilhelm Bergensträhle.

För att tagas under öfvervägande vid fullgörandet af det kommittén lämnade uppdraget har Eders Kungl. Maj:t till kommittén öfverlämnat dels genom nådig remiss den 4 oktober 1907 af bankinspektionen afgifvet underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens i skrifvelse den 2 maj s. å. gjorda framställning rörande förslag till lag om s. k. emissionsbanker med nådig befallning till kommittén att i ämnet afgifva förslag, dels ock genom nådig remiss den 3 nästlidne februari en af sparbanksföreningen i underdånighet gjord framställning om vidtagande af åtgärder för inskränkande af den utaf bankbolagen bedrifna spar-kasserörelse.

Till fullgörande af det nådiga uppdraget får kommittén härmed i underdånighet öfverlämna

dels förslag till lag om bankrörelse,

dels motiv till detta förslag,

dels ock särskilda yttranden af undertecknade Hasselrot, Berg och Rabe.

Till kommittén öfverlämnade handlingar bifogas.

Underdånigst

BERNDT HASSELROT.

ROB. BENCKERT. CARL BERG. P. R. RABE. MARC. WALLENBERG.

W. Bergenstråhle.

Stockholm den 13 mars 1908.

Förslag
till
Lag om bankrörelse.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Förutom Sveriges riksbank må ej annan här i riket drifva bankrörelse än

- 1) bankaktiebolag,
- 2) solidariskt bankbolag,
- 3) emissionsbank,
- 4) kommanditbolag, hvars firma förutom ordet kommanditbolag innehåller endast personnamn eller personnamn med tillägg, som antyder allenast, att flere bolagsmän finnas, eller annat handelsbolag, hvars firma innehåller endast personnamn eller personnamn med tillägg, som antyder allenast, att firman innehafves af bolag,
- 5) enskild man, hvilkens firma innehåller endast personnamn.

2 §.

Ej må enskild man eller annan enskild penninginrättning än bolag, som i 1 § under 1), 2) eller 3) afses, i sin firma eller eljest vid beteckning af affärsrörelsen använda ordet bank.

I. Om bankaktiebolag.

Om bankaktiebolags bildande.

3 §.

De, som, i ändamål att drifva bankrörelse, vilja stifta aktiebolag, skola upprätta fullständig bolagsordning samt därå söka Konungens stadfästelse.

Stiftarne skola vara här i riket bosatta svenska undersåtar och till antalet minst tio.

Finnes sådant bankaktiebolag vara nyttigt för det allmänna, pröfvar Konungen bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån därutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Stadfästes bolagsordningen, meddelar Konungen tillåtelse till bankrörelsens drifvande (oktroj) under en tid af högst tio år och därutöfver intill slutet af då löpande kalenderår.

4 §.

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angifva:

- 1) bolagets firma;
- 2) de rörelsegrenar, bolaget må utöfva;
- 3) den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) antalet af styrelsens ledamöter, tiden för deras befattningar samt grunderna för styrelsens beslutförhet;
- 5) huruvida mera än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, tiden för sådan stämmas hållande och hvilka ärenden skola å ordinarie stämma eller, där flera hållas, å hvar och en af dem förekomma till behandling;
- 6) det sätt, hvärpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnes kännedom, äfvensom den tid före stämma, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
- 7) grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, såvidt de skola avvika från hvad härom finnes föreskrifvet i 68 och 78 §§;

8) grundfonden eller, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;

9) å hvilket belopp aktie skall lyda;

10) antalet revisorer samt tiden för deras befattningar och för revisionen.

5 §.

Bankaktiebolags firma skall utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

6 §.

Bankaktiebolags grundfond skall utgöra minst en miljon kronor; dock att, där de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegrenar och villkoren därför uppenbarligen gifva vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfång, utan blott att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konungen gifver därtill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande fem hundra tusen kronor.

Skall grundfonden kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, må minimikapitalet ej utgöra mindre än hälften af maximikapitalet.

7 §.

Grundfonden skall fördelas i aktier å lika belopp i svenskt mynt.

Till underkurs må aktie ej utgifvas.

Aktie vare mot bolaget odelbar.

8 §.

Teckning af aktier skall ske å teckningslista, som egenhändigt underskrifvits af stiftarne samt innefattar styrkt afskrift af Konungens beslut om stadfästelse å bolagsordningen. Stiftarnes namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Teckningslista skall angifva:

1) den ordning, hvori aktietecknare bör fullgöra hvad honom åligger på grund af teckningen;

2) den tid, ej öfverstigande sex månader från det stadfästelsen meddelats, inom hvilken konstituerande stämma skall hållas;

3) där aktierna utgifvas till öfverkurs, den kurs, till hvilken aktierna må tecknas;

4) där i bolagsordningen minimi- och maximikapital angifvits, men allenast ett visst belopp, understigande maximikapitalet, skall få tecknas eller ock ett visst belopp, öfverstigande minimikapitalet, minst skall tecknas, storleken af sådant belopp.

Teckningslista, hvarå annan än stiftare må verkställa teckning, skall dessutom innehålla uppgift å det antal aktier, som en hvar af stiftarne tecknat, och å den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning aktierna skola fördelas mellan tecknarne.

Hvarje stiftare skall teckna minst en aktie.

9 §.

Ej må stiftare eller annan förbehålla sig särskild förmån eller rättighet.

10 §.

Aktieteckning vare ogiltig, där den ej göres å teckningslista, som uppfyller föreskrifterna i 8 §.

Aktieteckning med förbehåll eller villkor vare ogiltig.

Sedan å konstituerande stämman frågan om bolagets bildande eller om uppskof därmed, enligt hvad i 12 § stadgas, företagits till afgörande, må aktieteckning ej fortsättas.

11 §.

Konstituerande stämma utlyses af stiftarne i den ordning, som skall gälla om kallelse till ordinarie bolagsstämma.

Har ej konstituerande stämma hållits inom den i teckningslistan bestämda tid, vare aktieteckningen icke vidare bindande.

12 §.

Styrkes å stämman genom behöriga teckningslistor, att grundfonden är fulltecknad och att tecknarne utgöra minst det antal, som i .

15 § sägs, skall, sedan i händelse af öfverteckning aktierna blifvit mellan tecknarne fördelade och öfverskjutande teckning förklarats förfallen, till afgörande företagas, huruvida bolaget skall komma till stånd; dock att, där minst en fjärdedel af de närvarande eller ock aktietecknare med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst en fjärdedel af den vid stämman företrädda grundfonden rösta därför, med frågans afgörande skall anstå till fortsatt stämma inom en månad. Å den fortsatta stämman varde frågan utan vidare uppskof afgjord.

Besluta de närvarande enhälligt, att bolaget skall komma till stånd, eller finnas vid omröstning de flesta röstande hafva förenat sig därom och utgöra dessa minst en fjärdedel af hela antalet tecknare med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst en fjärdedel af hela grundfonden, skall bolaget anses bildadt samt val af styrelse och revisorer äga rum; i annat fall vare frågan om bolagets bildande förfallen.

13 §.

Vid konstituerande stämman skall genom stiftarnes försorg föras protokoll; och lände i öfrigt i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i 67 § finnes stadgadt om protokoll, val af ordförande och förteckning öfver de närvarande.

Hvad i 68 § är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma äge med de afvikelser, som föranledas af bestämmelserna i 12 §, motsvarande tillämpning å konstituerande stämman.

14 §.

Hvad om klander af bolagsstämmobeslut är stadgadt i 80 § gälle i tillämpliga delar i fråga om talan å beslut, som fattats å konstituerande stämman.

15 §.

Aktieägarne skola vara svenska undersåtar och till antalet minst tjugtu.

16 §.

Sedan bolaget bildats samt styrelse och revisorer blifvit valda, må bolaget enligt föreskrifterna i denna lag registreras.

17 §.

Innan bolaget registrerats, kan det ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara; dock äge bolagets styrelse föra talan om utbekommande af tecknad aktiebelopp.

Ingås förbindelse å bolagets vägnar, innan det blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen, ansvarige därför såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

18 §.

Ansökning om bolagets registrering skall göras af dess styrelse.

I sådan ansökning skola uppgifvas

dels stiftarnes och styrelseledamöternas samt, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna bolagets firma ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än styrelseledamot eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Vid ansökningen skola fogas:

- 1) Konungens beslut om stadfästelse i två styrkta afskrifter;
- 2) af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokollet vid konstituerande stämman;
- 3) en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit tecknad, med afdrag i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, äfvensom huru mycket af grundfonden blifvit inbetaldt; skolande styrelseledamöternas namnunderskrifter vara af vittnen styrkta;
- 4) samtliga teckningslistor, i hufvudskrift och styrkt afskrift.

19 §.

Stiftarne vare pliktige att, en för alla och alla för en, ersätta skada, som de vid bolagets bildande uppsåtligen eller af vårdslöshet tillskyndat bolaget.

Om aktiebref och aktiebok.

20 §.

Å aktierna skola utfärdas bref. Dessa skola undertecknas af styrelsen samt angifva ordningsnummer å den eller de aktier, hvarå brefven lyda, akties belopp och dagen för utfärdandet. Aktiebref skall ställas till viss man. Styrelseledamots namnteckning må kunna återgifvas genom tryck eller på annat dylikt sätt; dock skall hvarje aktiebref vara egenhändigt undertecknad af minst två styrelseledamöter.

21 §.

Ej må aktiebref utgifvas, innan bolaget registrerats och grundfonden blifvit till fullö inbetald.

22 §.

Å bankaktiebolags hufvudkontor skall genom styrelsens försorg föras en aktiebok. I denna skola samtliga aktier upptagas med uppgift å de ursprungliga ägarne, så ock ofördröjligen antecknas de hos styrelsen styrkta förändringar i äganderätten till aktie, för hvilka hinder ej möter af stadgandet i 15 §. I aktieboken skall ock anmärkas dagen, då anteckning skett.

Ej må styrelsen vägra att i aktieboken såsom ägare införa den, som företer aktiebref, försedt med behörigen sammanhängande och till honom fortgående följd af öfverlåtelse, utan så är, att verklig öfverlåtelse uppenbarligen icke föreligger.

Ej må någon, innan han blifvit införd i aktieboken, uppbara vinstutdelning eller åtnjuta annan rättighet, som tillkommer aktieägare. Styrelsen åligger att låta enhvar, som sådant önskar, taga kännedom af aktieboken å de tider, banken hålles öppen för allmänheten, äfvensom, mot afgift, erhålla till riktigheten af vederbörande tjänsteman styrkt utdrag därur.

Om inbetalning och ökning af grundfonden.

23 §.

Af bankaktiebolags grundfond skola inbetalas minst tjugu procent, innan bolaget öppnar sin rörelse, ytterligare minst tjugu procent inom tre månader och återstoden inom åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse.

Aktietecknare, som ej vid bolagets bildande erlagt full betalning, vare skyldig aflämna af fullgod pant åtföljd förbindelse att inbetala oguldna beloppet i den ordning, teckningslistan angifver.

Ej vare aktietecknare berättigad att kvitta sin skuld på grund af aktieteckning mot fordran hos bolaget.

24 §.

Uraktlåter någon att i rätt tid fullgöra inbetalning å aktie, vare han skyldig att gälda sex procent årlig ränta från förfallodagen.

Varder, innan pant, hvarom i 23 § förmäles, blifvit aflämnad, inbetalning ej verkställd i rätt tid, eller försummar någon att aflämna sådan pant, äge styrelsen, där ej rättelse sker inom en månad efter anmaning, förklara aktierätten förverkad. Samma lag vare, där senare inbetalning ej fullgöres i rätt tid och aflämnad pant ej förslår till inbetalningens gäldande.

Underrättelse om tiden för inbetalning äfvensom anmaning, hvarom ofvan är sagdt, må anses vara gifven, när den blifvit kungjord i den ordning, som skall gälla för kungörande af kallelse till ordinarie bolagsstämma, så ock, där aktietecknarens adress uppgifvits för styrelsen, till honom blifvit försänd i rekommenderadt bref.

Då aktierätten förverkats, kan hvad å aktien redan inbetalts eller hvad genom realisering af aflämnad pant influtit ej återfordras.

25 §.

Sist fyra månader efter utgången af den i 23 § för aktiernas slutliga inbetalning bestämda tid skall, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift, huruvida grundfonden blifvit till hela sitt belopp inbetald. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

26 §.

Ökning af grundfonden medelst ny aktieteckning må ej beslutas, innan det belopp, hvartill grundfonden vid beslutets fattande uppgår, till fullo inbetalts och registrering därom skett. Ej heller må, där beslut om sådan ökning förut fattats, ytterligare ökning beslutas, innan på grund af förra beslutet tecknad belopp, med afdrag ej mindre i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, än ock för förverkad och ej af annan öfvertagen aktierätt, blifvit till fullo inbetaldt och detta förhållande registrerats.

Aktiebref må i fall, hvarom ofvan sägs, ej utgifvas, innan full betalning erlagts för den eller de aktier, hvarå brefvet lyder.

Beslut om ökning jämlikt denna paragraf kan fattas endast af bolagsstämma.

27 §.

Beslutet om grundfondens ökning skall angifva:

- 1) det belopp, hvarmed grundfonden må ökas;
- 2) den tid, ej understigande två veckor från dagen för beslutets registrering, inom hvilken aktieägare må begagna den honom enligt 28 § tillkommande rätt till teckning;
- 3) den kurs, till hvilken aktie må tecknas;
- 4) den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning aktierna skola fördelas mellan tecknarne.

28 §.

Hvarje aktieägare vare berättigad att, i den mån sådant kan ske, af de nya aktierna efter teckning erhålla det antal, som svarar mot hans andel i förutvarande grundfonden.

29 §.

Beslutet om grundfondens ökning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, genom styrelsens försorg anmälas för registrering och må ej, innan registrering skett, bringas till verkställighet. Innefattar beslutet ändring af bolagsordningen, må registrering ej ske förr än Konungens stadfästelse å ändringen vunnits.

Där beslutet ej innefattar ändring af bolagsordningen, skall vid nämnda anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

30 §.

Teckning af de nya aktierna skall ske å teckningslista, som egenhändigt underskrifvits af styrelsens ledamöter. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Teckningslista skall innehålla bolagsstämmans beslut om grundfondens ökning jämte styrkt afskrift af bevis, att beslutet blifvit registrerad.

I teckningslista skall ock angifvas förutvarande grundfondens storlek äfvensom den ordning, i hvilken aktietecknare bör fullgöra hvad honom på grund af teckningen åligger.

Ett exemplar af bolagsordningen skall bifogas hvarje teckningslista.

31 §.

Teckning af ny aktie vare ogiltig, där den ej göres å teckningslista, som uppfyller föreskrifterna i 30 § 1, 2 och 3 mom.

Teckning med förbehåll eller villkor vare ogiltig.

32 §.

Sist ett år från det beslutet om grundfondens ökning fattades skall för ny aktie full betalning erläggas.

Bestämmelsen i 9 § om förbud mot förbehåll af särskild förmån eller rättighet vid aktieteckning äfvensom bestämmelsen i 23 §, att aktietecknare ej är berättigad till kvittning, gälle ock vid ny aktieteckning; och skall jämväl vid sådan teckning äga motsvarande tillämpning hvad i 24 § finnes stadgadt om påföljd för uraktlåtenhet att verkställa inbetalning å tecknad aktie samt om anmaning att fullgöra sådan inbetalning.

33 §.

Sist sex månader efter utgången af den för inbetalning af de nya aktierna bestämda tid skall styrelsen för registrering anmäla, huru många aktier till fullo inbetalts. Vid anmälan, som skall vara försedd med

styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter, skola fogas:

1) en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit tecknad, med afdrag ej mindre i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, än ock för aktierätt, som af aktietecknare förverkats och ej af annan öfvertagits, jämte styrelseledamöternas skriftligen afgifna försäkran, att den anmälda inbetalningen å aktierna behörigen fullgjorts; skolande styrelseledamöternas namnunderskrifter vara af vittnen styrkta;

2) teckningslistorna i hufvudskrift och styrkt afskrift.

Varda efter aflämnandet af ofvannämnda handlingar aktier ytterligare till fulla inbetalda, må anmälan därom kunna göras för registrering. Anmälan skall vara försedd med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter samt innehålla sådan försäkran, som ofvan sägs.

Grundfonden anses ökad med sammanlagda beloppet af de aktier, som sålunda anmälas vara till fulla behörigen inbetalda.

34 §.

Grundfonden må kunna ökas jämväl medelst öfverföring till den samma af besparade vinstmedel, som ej afsatts till reservfond; och skola därvid bestämmelserna i 26 § 1 och 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

Hvarje aktieägare vare berättigad att af de nya aktierna erhålla det antal, som svarar mot hans andel i förutvarande grundfonden.

Beslutet om grundfondens ökning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, genom styrelsens försorg anmälas för registrering. Innefattar beslutet ändring af bolagsordningen, må registrering ej ske förr än Konungens stadfästelse å ändringen vunnits.

Innefattar beslutet ej ändring af bolagsordningen, skall vid nämnda anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Grundfonden skall, så snart registrering af beslutet skett, anses ökad med det belopp, som enligt beslutet skall till grundfonden öfverföras.

35 §.

Sedan för aktie full betalning erlagts, vare aktieägaren icke pliktig att ytterligare tillskjuta något.

Om reservfond, vinstutdelning och balansräkning.

36 §.

Af bankaktiebolags årsvinst, efter afdrag för hvad som åtgår till täckande af möjligen förefintlig brist från föregående år, skola minst femton procent afsättas till reservfond. Vid beräkning af det belopp, som sålunda minst skall afsättas till reservfonden, må ej från årsvinsten afdragas den andel däri, som kan hafva tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arvode (tantiem). Sedan reservfonden uppgått till ett belopp, motsvarande femtio procent af grundfonden, må vidare afsättning af årsvinsten kunna upphöra; nedgår reservfonden under det sålunda stadgade beloppet, skall afsättning till fonden ånyo vidtaga.

Till reservfonden skall alltid läggas hvad vid aktieteckning må hafva för aktierna betingats utöfver det belopp, hvarå de lyda, så ock, där aktierätt förverkats, hvad som blifvit inbetaldt å aktien eller influtit genom realisering af aflämnad pant.

Nedsättning af reservfonden må beslutas allenast för täckande af förlust, som enligt vederbörligen fastställd balansräkning finnes hafva uppstått å rörelsen i dess helhet och som icke kan ersättas af andra befintliga, till framtida förfogande afsatta medel.

37 §.

Inbetald grundfond må ej, så länge bankrörelsen fortfar, minskas genom utdelning eller annan återbetalning till aktieägarne.

38 §.

Varder, under det bankaktiebolag fortsätter sin rörelse, utdelning beslutad och verkställd, ändå att enligt senast upprättade, vederbörligen fastställda balansräkning tillgång därtill icke kan beredas utan åsidosättande af de i 36 och 37 §§ eller i bolagsordningen angående bolagets fonder meddelade bestämmelser, vare de aktieägare, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

39 §.

Bankaktiebolags balansräkning skall behörigen redovisa bolagets inkomster och utgifter under räkenskapsåret, med angifvande tillika af verkställda afskrifningar, samt dess tillgångar och skulder vid årets slut. Bolagets tillgångar må icke upptagas öfver deras verkliga värden. De må ej heller upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärfvande, med mindre sådant särskildt angifves i den förvaltningsberättelse, styrelsen enligt 58 § har att aflämna. Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, hvarmed de beräknas komma att inflyta, och värdelösa fordringar afskrifvas.

De belopp, hvartill grund- och reservfond uppgå, skola i balansräkningen uppföras bland skulderna.

Organisationskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Om rörelsen.

40 §.

Med den inskränkning, som här nedan sägs, må bankaktiebolag, jämte in- och utlåning af penningar, idka annan därmed förenlig verksamhet.

41 §.

Ej må bankaktiebolag för egen räkning drifva handel med annat än guld samt in- och utländskt mynt äfvensom växlar, checkar, invisningar, obligationer och andra i den allmänna rörelsen förekommande förskrifningar; dock må under villkor, som i 42 § sägs, bankaktiebolag för egen räkning drifva handel jämväl med aktier.

42 §.

Har bankaktiebolag, hvars grundfond utgör minst sex miljoner kronor, tillika en reservfond, som uppgår till mer än femtio procent af grundfonden, må bolaget för egen räkning drifva handel med aktier, egna aktier undantagna; dock må bankaktiebolag icke på en gång äga sålunda förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden.

43 §.

Egendom, hvarmed bankaktiebolag ej må drifva handel för egen räkning, äger bankaktiebolag förvärfva endast i det fall, att fråga är om fastighet, afsedd för bankens inrymmande, eller inventarier, hvilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som bolaget äger; dock må med den inskränkning, som framgår af 44 §, bankaktiebolag, till skyddande af fordran, å offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen pantsatt eller utmätt, så ock såsom betalning öfvertaga lös egendom, där uppenbart är, att bolaget eljest skulle lida afsevärd förlust.

Egendom, hvilken bolaget sålunda till skyddande af fordran inköper eller öfvertager, skall åter afyttras, så snart det kan ske till belopp, motsvarande fordringen.

Öfvertager bankaktiebolag egendom såsom betalning enligt hvad nyss är sagdt, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos bankinspektionen.

44 §.

Ej må bankaktiebolag förvärfva eller såsom pant mottaga egen aktie.

45 §.

Bankaktiebolags inlåning må ej öfverstiga fem gånger beloppet af bolagets egna fonder.

Bankaktiebolag vare skyldigt att i tillgångar, hvilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, såsom fordran hos svensk eller utländsk bank och å allmän börs noterade obligationer, redovisa kassareserv till belopp, som tillsammans med den ineliggande kassan motsvarar tjuguprocent af den inbetalda grundfonden. Nedgår kassareserven under hvad nu är sagdt, skall den, så snart det kan ske, åter uppbringas till föreskrifvet belopp. Pantsatt tillgång må ej beräknas såsom kassareserv.

46 §.

Ej må bankaktiebolag vid aftal om kredit förbehålla sig andel i vinst på affär, som bolaget själf icke äger afsluta.

47 §.

Bankaktiebolag må ej utfärda tryckta eller graverade till innehafvaren eller till viss man eller order ställda förbindelser.

48 §.

Varda penningar hos bankaktiebolag insatta att där innestå viss tid, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget därom utfärdar, ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man samt att öfverlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet anmälas hos bolaget.

Å medel, som insättas på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tre tusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Ej heller må bankaktiebolag ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock lämnadt öppet att, då sådant pröfvas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång. Insättning å räkning, hvarom ofvan sägs, antecknas i motbok, som utlämnas till räkningshafvaren. Då medel å sådan räkning lyftas, skall anteckning därom göras i motboken.

Om styrelse och firmateckning.

49 §.

Aktieägarna skola inom sig utse en styrelse af minst fem ledamöter. Styrelsen äge, i enlighet med hvad i denna lag är stadgadt, förvalta bolagets angelägenheter, så ock företräda bolaget.

Ledamot af styrelsen skall vara bosatt här i riket. Val af styrelseledamot må ej afse längre tid än fem år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma skiljas från uppdraget.

Afgår styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligge öfriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där bolagsordningen sådant medgifver, med valet

kunna anstå till nästa ordinarie bolagsstämma, så framt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

Ändring i styrelsens sammansättning skall ofördröjligen af styrelsen anmälas för registrering. Vid anmälan fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker ändringen.

50 §.

Styrelsens rätt att företräda bolaget innebär befogenhet för styrelsen att själf eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å bolagets vägnar än äfven inför domstolar och andra myndigheter föra dess talan.

51 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämdt i bolagsordningen, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika rösttal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är stridande mot bolagets; och må han förty ej deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och bolaget eller om avslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom aktieägare i bolaget kan vänta synnerlig nytta eller skada.

52 §.

Styrelsen åligge att vid fullgörande af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af bolaget och ej strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

53 §.

Af bolaget gjord inskränkning i styrelsens rätt att företräda bolaget vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom om inskränknigen.

Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

54 §.

Styrelsens rätt att företräda bolaget utöfvas genom styrelsens alla ledamöter i förening eller, där styrelsen är beslutför med visst mindre antal, genom detta antal ledamöter i förening.

55 §.

Bolaget, så ock styrelsen, där ej annat blifvit af bolaget bestämdt, äge bemyndiga en eller flere bland styrelsens ledamöter att teckna bolagets firma. Äfven annan än styrelseledamot kan af bolaget eller med dess tillstånd af styrelsen bemyndigas att teckna firman. Vid meddelande af rätt till firmateckning må kunna föreskrifvas, att denna rätt får utöfvas endast af flere i förening.

Rätt att teckna bolagets firma innebär befogenhet att företräda bolaget på sätt i 50 § sägs.

Hvad i denna lag är föreskrifvet i fråga om inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget äge motsvarande tillämpning i afseende å den befogenhet därtill, som tillkommer dem, hvilka enligt hvad ofvan i denna paragraf sägs bemyndigats att teckna firman.

Ändring i fråga om rätten att teckna bolagets firma skall ofördröjligen af styrelsen anmälas för registrering.

56 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för bankaktiebolag, bör under-tecknas med bolagets firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, äfven underskrifva sina namn.

Har handlingen ej undertecknats med bolagets firma och framgår ej af dess innehåll, att den utfärdats å bolagets vägnar, svare de, som underskrifvit handlingen, för hvad genom densamma må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

57 §.

Huru stämning skall delgifvas bolaget är stadgadt i 11 kapitlet 15 § rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas bolaget.

Vill styrelsen kära till bolaget, kalle styrelsen aktieägarne till bolagsstämma för val af ombud att i den tvist föra bolagets talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit föredragen å stämman.

58 §.

Minst en månad före den bolagsstämma, hvarom förmäles i 71 §, aflämne styrelsen till revisorerna en af styrelsens ledamöter underskrifven förvaltningsberättelse jämte balansräkning för det förflutna räkenskaps-

året. Genom styrelsens försorg skola dessa handlingar jämte den berättelse, som enligt hvad nedan sägs skall afgifvas af revisorerna, minst en vecka före stämman hållas för aktieägarna å bolagets hufvudkontor tillgängliga i tillräckligt antal exemplar äfvensom ofördröjligen öfversändas till aktieägare, som med uppgifvande af adress anhåller därom. Förvaltningsberättelsen skall uttryckligen angifva den vinst eller förlust, som uppkommit af rörelsen under året.

59 §.

Arfvode åt styrelseledamot bestämmes å bolagsstämma.

Aktieägare med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst en tiondedel af hela grundfonden äge, där arfvodet förmenas vara för högt bestämdt, inom en månad efter bolagsstämman hos rätten eller domaren göra ansökning om pröfning af arfvodets storlek; och äge rätten, där arfvodet finnes uppenbarligen vara bestämdt till oskäligt belopp, att efter vederbörandes hörande göra jämkning däri.

60 §.

Styrelseledamöter, som genom att öfverträda denna lag eller bolagsordningen eller eljest uppsåtligen eller af vårdslöshet förorsaka skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

61 §.

Hvad i denna lag finnes stadgadt om styrelseledamot äge motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen.

Har suppleant utöfvat styrelseledamots befogenhet, vare den omständighet, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom därom.

Bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, må ej registreras.

Om revision.

62 §.

Aktieägarna skola för granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper årligen utse revisorer. Åtminstone hvartannat år skall en af revisorerna ombytas.

Till revisor må ej utses den, som är i bolagets eller styrelseledamots tjänst.

Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma skiljas från uppdraget.

Afgår revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

63 §.

Revisor skall af styrelsen beredas tillfälle att när som helst inventera bolagets kassa och öfriga tillgångar samt granska bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Vid fullgörande af sitt uppdrag hafva revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af bolaget meddelas och ej afse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

Revisorerna skola för hvarje räkenskapsår öfver granskningen afgifva en af dem underskrifven berättelse, som skall öfverlämnas till styrelsen minst två veckor före den i 71 § nämnda bolagsstämman. Inom samma tid skola revisorerna till styrelsen återställa förvaltningsberättelsen och balansräkningen.

64 §.

Hafva revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik, i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen meddelad uppgift eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, bolaget ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Om bolagsstämma.

65 §.

Aktieägares rätt att deltaga i handhafvandet af bolagets angelägenheter utöfvas å bolagsstämma. Där äge hvarje i aktieboken införd

aktieägare, som anmäler sig till deltagande i förhandlingarna, rösträtt. I bolagsordningen må dock kunna stadgas, att aktieägare för att vinna rätt till deltagande i förhandlingarna skall hos styrelsen anmäla sig viss tid, högst tre dagar, före bolagsstämman.

Den, som sålunda anmält sig, äge ej utöfva rösträtt för aktie, innan han, så framt å bolagsstämman aktieägare med sammanlagdt aktiebelopp af minst en tjugonedel af den å stämman företrädda grundfonden framställt yrkande därom, afgifvit muntlig eller skriftlig försäkran, att han icke under falskt sken af köp, gäfvu eller annat aftal åtkommit aktien, utan verkligen är ägare af densamma, och att han ej heller för att kringgå i lag eller bolagsordningen meddelade bestämmelser om rösträtt förvärfvat aktien med skyldighet att åter afyttra densamma. Hvad nu är stadgadt äge ej tillämpning å den, till hvilken aktie öfvergått genom arf, giftorätt eller testamente, ej heller då den uppgifne ägaren af aktien förut å ordinarie bolagsstämma såsom ägare fört talan för samma aktie, så framt ej visas, att därefter förändring i äganderätten till aktien ägt rum.

Skall försäkran afgifvas af förmyndare eller målsman eller eljest af någon, som är satt att företräda ägaren, varde försäkran därefter lämpad.

66 §.

Ej må någon, själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan, å bolagsstämma deltaga i afgörande af fråga, hvari hans enskilda rätt är stridande mot bolagets; och må förty ej någon deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och bolaget eller om afslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom aktieägare i bolaget kan vänta synnerlig nytta eller skada; ej heller må ledamot af styrelsen deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisorer.

67 §.

Å bolagsstämma skall aktieboken af styrelsen hållas tillgänglig. Där ej annat finnes stadgadt i bolagsordningen, välje bolagsstämman själf ordförande att leda förhandlingarna.

Å stämman skall upprättas och framläggas en förteckning öfver närvarande aktieägare och ombud för aktieägare med uppgift å det antal aktier, för hvilket en hvar af dem äger utöfva rösträtt.

Genom styrelsens försorg skall föras protokoll öfver förhandlingarna å stämman. Protokollet, hvori nyssnämnda förteckning intages, underskrifves af ordföranden och minst en å stämman utsedd aktieägare eller ombud för aktieägare. Senast två veckor efter stämman skall protokollet genom styrelsens försorg hållas tillgängligt för aktieägare.

68 §.

Jämte hvad i öfrigt i denna lag är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma gälle,

- 1) att hvarje aktie berättigar till en röst;
- 2) att frånvarande aktieägares rösträtt må utöfvas genom ombud;
- 3) att ingen dock må för egna eller andras aktier utöfva rösträtt för mer än en femtedel af den å stämman företrädda grundfonden;
- 4) att såsom bolagets beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas;
- 5) att vid lika rösttal val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af de flesta röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, af stämmans ordförande.

I bolagsordningen må kunna intagas bestämmelser afvikande från hvad ofvan under 1)—5) stadgas; dock får aktieägares rättighet att genom ombud utöfva rösträtt ej inskränkas i vidare mån än att föreskrift må kunna meddelas därom, att till ombud må utses allenast aktieägare.

69 §.

Bolagsstämma skall sammanträda å den ort, där styrelsen har sitt säte.

Styrelsen har att, på sätt bolagsordningen föreskrifver, kalla aktieägare till bolagsstämma. Föreskrifna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före ordinarie stämma och senast en vecka före extra stämma. Där för giltighet af beslut erfordras, att det fattas å två på hvarandra följande stämmor, må kallelse till andra stämman ej ske, innan den första hållits. Kallelse till andra stämman skall, så framt för beslutets giltighet erfordras, att det å denna stämma biträdes af samtliga röstande, jämväl försändas i rekommenderadt bref till hvarje aktieägare, som för styrelsen uppgifvit sin adress.

70 §.

Minst en vecka före ordinarie bolagsstämma skall förteckning öfver de ärenden, som därvid skola förekomma, genom styrelsens försorg hållas tillgänglig för aktieägarne å bolagets hufvudkontor.

Skall å stämman förekomma ärende, innefattande förslag till ändring af bolagsordningen, varde den föreslagna ändringen till sitt hufvudsakliga innehåll angifven i förteckningen.

Ärende, som ej varit upptaget å förteckningen, må ej vid stämman företagas till afgörande, där det ej enligt lag eller bolagsordningen skall förekomma å stämman eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras. Utan hinder af hvad sålunda stadgats må dock å stämman kunna fattas beslut om utlysande af extra stämma för behandling af visst ärende.

Aktieägare vare berättigad att få ärende hänskjutet till pröfning å stämman, så framt han hos styrelsen framställer yrkande därom minst tio dagar före stämman.

71 §.

Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången af hvarje räkenskapsår. Å den stämma framlägge styrelsen sin förvaltningsberättelse jämte balansräkningen för det förflutna året tillika med revisorernas berättelse.

72 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla aktieägarne till extra bolagsstämma.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra bolagsstämma. Äro ej samtliga revisorer ense om stämmans utlysande, gälle den mening, hvarom de fleste förena sig, eller vid lika rösttal deras mening, som anse extra stämma ej böra hållas.

Extra bolagsstämma skall ock af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af aktieägare med ett sammanlagdt aktiebelopp utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden eller den mindre del däraf, som minst en bestämd i bolagsordningen.

Vid extra bolagsstämma må ej till afgörande företagas ärende, som ej varit angifvet i kallelsen till stämman. Är fråga om ändring af bolagsordningen, skall den föreslagna ändringen till sitt hufvudsakliga innehåll angifvas i kallelsen.

73 §.

Underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla aktieägarne till ordinarie bolagsstämma eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, hvarom i 72 § är sagdt, utlyst bolagsstämma att hållas, så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske, har bankinspektionen att på anmälan af aktieägare ofördröjligen utlysa bolagsstämma.

74 §.

Å den bolagsstämma, där styrelsens förvaltningsberättelse och balansräkning jämte revisorernas berättelse framläggas, skall balansräkningen med de rättelser och tillägg, som må finnas erforderliga, fastställas äfvensom frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid förvaltningsberättelsen omfattar företagas till afgörande.

Med balansräkningens fastställande eller med frågan om ansvarsfrihet skall dock anstå till fortsatt stämma inom två månader, där så påfordras af aktieägare med ett sammanlagdt aktiebelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden. Utöfver nämnda tid vare ej uppskof medgifvet.

Om talan emot styrelse, stiftare och revisorer.

75 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelsen omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å bolagsstämma, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad.

Utan hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uttryckligen förklarats skola afse äfven den handling.

76 §.

Talan må ej anställas emot stiftare enligt 19 §, sedan två år förflutit efter bolagets registrering, eller mot revisorer enligt 64 §, sedan två år förflutit från det revisorerernas berättelse framlades å bolagsstämma, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blifvit begången.

77 §.

Afträdes bankaktiebolags egendom till konkurs, som börjar inom två år från det förvaltningsberättelsen framlades å bolagsstämma, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, anställa klander å förvaltningen för det räkenskapsår berättelsen afser. Rätt att utan hinder af beviljad ansvarsfrihet anställa sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, tillkomme konkursboet oberoende däraf, huruvida konkursen inträffat inom sagda tid.

Inträffar konkurs inom två år från det bolaget registrerades, stående konkursboet öppet att mot stiftare anställa talan enligt 19 §. Kommer bolaget i konkurs inom två år från det revisorerernas berättelse framlades å bolagsstämma, äge konkursboet mot dem anställa sådan talan, som omförmäles i 64 §. Talan, som grundas på brottslig handling, är dock ej bunden vid dessa villkor beträffande tiden för konkursens inträffande.

Är rätt att anställa talan, som ofvan sägs, beroende däraf, att konkurs börjar inom viss tid, skall den talan anhängiggöras inom en månad från inställedagen eller, där tiden för talans anställande af bolaget, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring af bolagsordningen och visst annat fall, då särskild röstpluralitet å bolagsstämma erfordras.

78 §.

Beslut afseende ändring af bolagsordningen i fråga om grunderna för utföfvande af rösträtt och för fattande af beslut å bolagsstämma vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst

en ordinarie, samt å den stämman, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande och dessa tillika företrädt minst tre fjärdedelar af hela grundfonden.

Beslut om annan ändring af bolagsordningen eller om bolagets trädande i likvidation i andra fall än i 83 och 84 §§ sägs vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst en ordinarie, och å den stämman, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i bolagsordningen, lände ock det till efterrättelse.

Å beslut om ändring af bolagsordningen skall sökas Konungens stadfästelse.

79 §.

Beslut om ändring af bolagsordningen skall af styrelsen ofördröjligen anmälas för registrering. Vid anmälan fogas två styrkta afskrifter af Konungens beslut om den å ändringen meddelade stadfästelsen.

Om klander af bolagsstämmobeslut.

80 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller aktieägare, att beslut, som fattats å bolagsstämman, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot bolagsordningen, äge därå tala genom stämning å bolaget inom två månader från beslutets dag eller, där bolaget då ej var registrerad, från dagen för registreringen. Försummas det, vare rätt till klagan öfver beslutet förlofad.

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag, som i 57 § 2 mom. sägs; dock skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om den där omförmälda stämman inom ofvan i denna paragraf stadgad tid blifvit utlyst att hållas, så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att

klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet, att det bör registreras, underrättelse ofördröjligen genom rättsens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom bolagsstämmobeslut upphäfts eller ändrats, gälla jämväl för de aktieägare, som ej instämt klandertalan.

Om förlängning af bankaktiebolags oktroj.

81 §.

Önskar bankaktiebolag erhålla förlängning af bolaget meddelad oktroj, göre i den ordning, som i 3 § är sagd, ansökning därom sist sexton månader, innan den löpande oktrojen tilländagår.

Beslut om sådan ansökning skall fattas å ordinarie bolagsstämma.

Om likvidation och upplösning.

82 §.

Visar sig vid uppgörande af balansräkning eller eljest, att bankaktiebolag gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, lämne styrelsen, så snart det kan ske, meddelande därom å bolagsstämma.

Det åligger styrelsen att, när helst anledning yppas till antagande, att bolaget gjort förluster i den omfattning, hvarom ofvan förmäles, ofördröjligen upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska dessamma.

83 §.

Har senast vid den i 82 § omförmälda bolagsstämman af aktieägare tecknats hvad som erfordras för att återställa grundfonden till dess behöriga belopp, äge bolaget att fortsätta rörelsen; men om så icke skett eller om för grundfondens återställande tecknadt tillskott icke inbetalts inom tre månader från stämman, skall bolaget träda i likvidation.

De aktieägare, som verkställt tillskottet, äga att af bolagets blifvande behållna vinstmedel erhålla åter hvad af dem blifvit tillskjutet jämte sex procent årlig ränta, innan annan utdelning får ske. Träder bolaget i likvidation, förr än sådant tillskott blifvit till fullo återguldnet, skall, sedan bolagets skulder blifvit betalda, tillskottet, dock utan beräkning af ränta för tid efter bankrörelsens upphörande, återgäldas af bolagets tillgångar, så långt de därtill förslå, innan någon utdelning å aktierna må äga rum.

84 §.

Bankaktiebolag skall ock träda i likvidation:

- 1) då bolaget icke öppnat sin rörelse inom ett år från bolagets bildande;
- 2) då grundfonden ej blifvit till hela sitt belopp inbetald inom ett år från det bolagets rörelse öppnades;
- 3) då antalet aktieägare nedgått under det i 15 § bestämda samt tillräckligt antal aktieägare ej inom tre månader inträdt;
- 4) då meddelad oktroj tilländagått, utan att ny oktroj beviljats;
- 5) då Konungen förklarar bolaget hafva förverkat oktrojen.

85 §.

Har bolagsstämman i enlighet med 78 § 2 mom. beslutat, att bolaget skall träda i likvidation, eller skall eljest likvidation verkställas, välje bolagsstämman en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

86 §.

Utser bolaget ej likvidatorer, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelse i 83 eller 84 § påkallar likvidation, svare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af bolagets verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

87 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk undersåte. Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna återkallas af bolaget.

Afgår likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge öfriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val af ny likvidator.

88 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla, att bolaget trädt i likvidation. Därvid skola uppgifvas

dels likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna bolagets firma ej skall utöfvas allenast af likvidatorerna gemensamt, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än likvidator eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Afgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten att teckna bolagets firma, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras af likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälan's riktighet.

89 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen redo för sin förvaltning under den tid, för hvilken ej förut förvaltningsberättelse framlagts å bolagsstämma.

Styrelsens redovisning skall af likvidatorerna ofördröjligen öfverlämnas till revisorerna, som hafva att granska densamma och däröfver inom fyra veckor afgifva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse framlägges af likvidatorerna, så snart det kan ske, å bolagsstämma; och skall å den stämma till afgörande företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling af denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge hvad i 74, 75 och 77 §§ finnes stadgadt motsvarande tillämpning.

90 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å bolagets okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Så snart utan uppenbar skada kan ske, skall bolagets egendom förvandlas i penningar.

91 §.

Hafva under likvidationen bolagets tillgångar så nedgått i värde, att fara är för handen, att de ej fullt förslå till skuldernas gäldande, och är ej ställningen sådan, att bolagets egendom genast bör afträdas till konkurs, lämne likvidatorerna om ställningen, så snart det kan ske, meddelande å bolagsstämma och kalle till denna jämväl de kände fordringsägare, hvilka ännu icke erhållit betalning.

92 §.

Likvidatorerna hafva att sist två månader efter hvarje års slut upprätta en redogörelse för sin förvaltning under året samt hålla den tillgänglig för aktieägarne.

Har likvidationen ej afslutats inom två år, skola i redogörelsen uppgifvas de hinder, som därför mött.

93 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda bankaktiebolag och om deras rättigheter i öfrigt, så ock om deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar hvad angående styrelse eller styrelseledamot är stadgad.

94 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 56 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af handling, som under bolagets bestånd å dess vägnar utfärdas, så ock om påföljd för försummelse härutinnan äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

95 §.

Innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta, må bolagets tillgångar ej skiftas mellan aktieägarne. Sker det, vare i

händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser aktieägare skyldig att återbära hvad han bekommit.

96 §.

Aktieägare vare berättigad att af bolagets behållna tillgångar komma hvad å hans aktie i förhållande till hela grundfonden belöper.

97 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de, så snart det kan ske, å bolagsstämma framlägga redovisning för sin förvaltning.

98 §.

Ätnöjes aktieägare ej med likvidatorernas redovisning, skall han genom stämning anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, då redovisningen framlades å bolagsstämma. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

99 §.

Då likvidatorerna å bolagsstämma framlagt redovisning för sin förvaltning, anses bolaget upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen därom göra anmälan för registrering.

Vid anmälan skall fogas styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet, äfvensom bevis om dagen för årsstämmingens utfärdande.

100 §.

Afträdes bankaktiebolags egendom till konkurs, skall underrättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes bolaget såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där vid konkursens början likvidatorer varit utsedda, af dessa. Under konkursens fortgång må dock i behörig ordning kunna utses nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

101 §.

Finnes efter konkursens avslutande öfverskott för bolaget, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 85, 87, 88, 90 och 92—99 §§.

Finnes ej öfverskott, anses bolaget upplöst, då konkursen avslutats. Det åligger den, som under konkursen företrädte bolaget såsom konkursgäldenär, att om bolagets sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

II. Om solidariskt bankbolag.*Om solidariskt bankbolags bildande.*

102 §.

De, som, i ändamål att drifva bankrörelse, vilja stifta bolag med personlig ansvarighet för delägarne, skola därom göra ansökning hos Konungen, så framt ej rörelsen skall drivas under firma, innehållande endast personnamn eller personnamn med tillägg, som antyder allenast, att firman innehafves af bolag.

Stiftarne skola vara här i riket bosatta svenska undersåtar och till antalet minst tio.

Finnes i ansökningen afsedt bolag (solidariskt bankbolag) vara nyttigt för det allmänna, pröfvar Konungen bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån därutöver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Stadfästes bolagsordningen, meddelar Konungen tillåtelse till bankrörelsens drifvande (oktroj) under en tid af högst tio år och därutöver intill slutet af då löpande kalenderår.

103 §.

Solidariskt bankbolags grundfond skall utgöra minst en miljon kronor; dock att, där de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegrenar och villkoren därför uppenbarligen gifva vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfång, utan blott att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konungen gifver därtill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande fem hundra tusen kronor.

Skall grundfonden kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, må minimikapitalet ej utgöra mindre än hälften af maximikapitalet.

104 §.

Grundfonden skall fördelas i hufvudlotter å lika belopp i svenskt mynt.

Till underkurs må hufvudlott ej utgifvas.

Hufvudlott vare mot bolaget odelbar.

105 §.

Solidariskt bankbolag skall bestå af minst trettio hufvudlottägare. De skola vara svenska undersåtar. Hufvudlottägarna ansvarige för uppfyllandet af alla bolagets förbindelser, en för alla och alla för en.

Den ansvarighet för bolagets förbindelser, hvilken enligt denna paragraf åligger hufvudlottägare utöfver hans andel i grundfonden, må ej af bolagets borgenärer göras gällande i annan ordning, än som i lagen angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs stadgas rörande solidariskt bankbolag.

106 §.

Hufvudlottägarna stånde öppet att med sig förena kommanditlottägare. Sådana lottägare äro icke för bolagets förbindelser ansvarige med mera än de i bolaget insatt eller åtagit sig insätta. Ej må kommanditlottägare i bolaget inrymmas för större belopp än som motsvarar hälften af grundfonden. Det af kommanditlottägare tillskjutna belopp häftar lika med grundfonden för bolagets samtliga förbindelser, men äga vid bolagets upplösning kommanditlottägare återfå hvad de insatt, innan utdelning å hufvudlotterna må äga rum. Kommanditlott skall lyda å samma belopp som hufvudlott. Den må ej utgifvas till underkurs och vare mot bolaget odelbar.

Kommanditlottägare må ej deltaga i andra beslut å bolagsstämma än val af revisorer.

107 §.

Bolagsordning för solidariskt bankbolag skall angifva:

- 1) bolagets firma;
- 2) de rörelsegrenar, bolaget må utöfva;

- 3) den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) antalet af styrelsens ledamöter, tiden för deras befattningar samt grunderna för styrelsens beslutförhet;
- 5) huruvida mera än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, tiden för sådan stämmas hållande och hvilka ärenden skola å ordinarie stämma eller, där flera hållas, å hvar och en af dem förekomma till behandling;
- 6) det sätt, hvarpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till lottägarnes kännedom, äfvensom den tid före stämma, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
- 7) grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, såvidt de skola afvika från hvad härom finnes föreskrifvet i 173 och 183 §§;
- 8) grundfonden eller, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
- 9) å hvilket belopp hufvudlott skall lyda;
- 10) antalet revisorer samt tiden för deras befattningar och för revisionen;
- 11) huruvida kommanditlottägare må i bolaget inrymmas samt, därest det medgifves, den rätt till vinstutdelning, som skall dem tillkomma, jämte de bestämmelser i öfrigt, som må finnas erforderliga.

108 §.

I firma för bankbolag, hvars grundfond ej understiger en miljon kronor, skola ingå orden enskild bank. Sådan firma må ej af annan begagnas.

Understiger bankbolags grundfond en miljon kronor, skall bolagets firma innehålla ordet folkbank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan förut i laga ordning registrerad, ännu bestående firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

109 §.

Teckning af hufvudlott skall ske å teckningslista, som egenhändigt underskrifvits af stiftarne samt innefattar styrkt afskrift af Konungens beslut om stadfästelse å bolagsordningen. Stiftarnes namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Teckningslista skall angifva:

- 1) den ordning, hvori tecknare bör fullgöra hvad honom åligger på grund af teckningen;
- 2) den tid, ej öfverstigande sex månader från det stadfästelsen meddelats, inom hvilken konstituerande stämma skall hållas;
- 3) där hufvudlotterna utgifvas till öfverkurs, den kurs, till hvilken de må tecknas;
- 4) där i bolagsordningen minimi- och maximikapital angifvits, men allenast ett visst belopp, understigande maximikapitalet, skall få tecknas eller ock ett visst belopp, öfverstigande minimikapitalet, minst skall tecknas, storleken af sådant belopp.

Teckningslista, hvarå annan än stiftare må verkställa teckning, skall dessutom innehålla uppgift å det antal hufvudlotter, som en hvar af stiftarne tecknat, och å den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning hufvudlotterna skola fördelas mellan tecknarne.

Hvarje stiftare skall teckna minst en hufvudlott.

110 §.

Ej må stiftare eller annan förbehålla sig särskild förmån eller rättighet.

111 §.

Teckning af hufvudlott vare ogiltig, där den ej göres å teckningslista, som uppfyller föreskrifterna i 109 §.

Teckning med förbehåll eller villkor vare ogiltig.

Sedan å konstituerande stämman frågan om bolagets bildande eller om uppskof därmed, enligt hvad i 113 § stadgas, företagits till afgörande, må teckning ej fortsättas.

112 §.

Konstituerande stämma utlyses af stiftarne i den ordning, som skall gälla om kallelse till ordinarie bolagsstämma.

Har ej konstituerande stämma hållits inom den i teckningslistan bestämda tid, vare teckningen icke vidare bindande.

113 §.

Styrkes å stämman genom behöriga teckningslistor, att grundfonden är fulltecknad och att tecknarne utgöra minst det antal, som i

105 § sägs, skall, sedan i händelse af öfverteckning hufvudlotterna blifvit mellan tecknarne fördelade och öfverskjutande teckning förklarats förfallen, till afgörande företagas, huruvida bolaget skall komma till stånd; dock att, där minst en fjärdedel af de närvarande eller ock tecknare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp af minst en fjärdedel af den vid stämman företrädda grundfonden rösta därför, med frågans afgörande skall anstå till fortsatt stämma inom en månad. Å den fortsatta stämman varde frågan utan vidare uppskof afgjord.

Besluta de närvarande enhälligt, att bolaget skall komma till stånd, eller finnas vid omröstning de flesta röstande hafva förenat sig därom och utgöra dessa minst en fjärdedel af hela antalet tecknare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp af minst en fjärdedel af hela grundfonden; skall bolaget anses bildadt samt val af styrelse och revisorer äga rum; i annat fall vare frågan om bolagets bildande förfallen.

114 §.

Vid konstituerande stämman skall genom stiftarnes försorg föras protokoll; och lände i öfrigt i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i 172 § finnes stadgadt om protokoll, val af ordförande och förteckning öfver de närvarande.

Hvad i 173 § är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma äge med de afvikelser, som föranledas af bestämmelserna i 113 §, motsvarande tillämpning å konstituerande stämman.

115 §.

Hvad om klander af bolagsstämmobeslut är stadgadt i 185 § gälle i tillämpliga delar i fråga om talan å beslut, som fattats å konstituerande stämman.

116 §.

Sedan bolaget bildats samt styrelse och revisorer blifvit valda, må bolaget enligt föreskrifterna i denna lag registreras.

117 §.

Innan bolaget registrerats, kan det ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet

söka, kära eller svara; dock äge bolagets styrelse föra talan om utbekommande af tecknad belopp.

Ingås förbindelse å bolagets vägnar, innan det blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen, ansvarige därför såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

118 §.

Ansökning om bolagets registrering skall göras af dess styrelse.

I sådan ansökning skola uppgifvas

dels stiftarnes och styrelseledamöternas samt, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna bolagets firma ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än styrelseledamot eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Vid ansökningen skola fogas:

- 1) Konungens beslut om stadfästelse i två styrkta afskrifter;
- 2) af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokollet vid konstituerande stämman;
- 3) en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit af hufvudlottägare tecknad, med afdrag i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, äfvensom huru mycket blifvit inbetaldt ej mindre af grundfonden än ock, där kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, af det utaf dem tecknade belopp; skolande styrelseledamöternas namnunderskrifter vara af vittnen styrkta;
- 4) samtliga teckningslistor, i hufvudskrift och styrkt afskrift;
- 5) styrkt afskrift af den i 125 § omförmälda bok i hvad den afser hufvudlottägare.

119 §.

Stiftarne vare pliktige att, en för alla och alla för en, ersätta skada, som de vid bolagets bildande uppsåtligen eller af vårdslöshet tillskyndat bolaget.

Om lottbref och lottbok samt lottägares rätt att afgå från bolaget.

120 §.

Å lotterna skola utfärdas bref. Dessa skola undertecknas af styrelsen samt angifva ordningsnummer å den eller de lotter, hvarå brefven lyda, belopp å lott och dagen för utfärdandet. Lottbref skall ställas till viss man. Styrelseledamots namnteckning må kunna återgifvas genom tryck eller på annat dylikt sätt; dock skall hvarje lottbref vara egenhändigt undertecknad af minst två styrelseledamöter.

121 §.

Ej må lottbref utgifvas, innan bolaget registrerats och grundfonden blifvit till fullo inbetald.

122 §.

Enhvar hufvudlottägare skall till förvaring hos bolaget öfverlämna en egenhändigt undertecknad och af två personer bevittnad handling, innefattande uppgift å de lotter, han i bolaget äger. Innan sådan handling afgifvits, må han icke från bolaget uppbära utdelning eller utöfva annan rättighet, som tillkommer hufvudlottägare.

123 §.

Hufvudlottägare vare ej berättigad att under oktrojtiden från bolaget afgå, med mindre bolaget därtill samtycker.

Samma lag vare för hufvudlottägares stärbhus; dock att, där stärbhusets hufvudlott på grund af arf eller giftorätt tillfallit stärbhusdelägare, som jämlikt 105 § kan antagas såsom hufvudlottägare, och denne aflämnat sådan handling, som i 122 § sägs, de öfriga delägarne äro skilda från bolaget.

Kommanditlottägare må sina lotter å annan öfverlåta efter anmälan hos bolagets styrelse och under iakttagande i öfrigt af de föreskrifter, bolaget i sådant afseende må meddela.

124 §.

Har annorledes än på grund af arf eller giftorätt hufvudlott öfvergått till ny ägare, må denne ej, förrän bolaget godkänt öfverlåtelsen,

utöfva någon hufvudlottägare tillkommande rättighet i vidare mån, än att han, där 105 § icke utgör hinder för hans antagande till hufvudlottägare, äger att efter aflämnande af sådan handling, hvarom i 122 § förmäles, lyfta den utdelning, som faller å lotten, äfvensom hvad å densamma belöper vid bolagets likvidation.

Bolagets rätt att pröfva öfverlåtelse må, med de undantag, hvarom i 3 mom. förmäles, å ordinarie bolagsstämma för tiden till nästa ordinarie bolagsstämma öfverlätas på styrelsen. Kallelse till sammanträde, då sådan pröfning af öfverlåtelse äger rum, skall innehålla uppgift, att så beskaffad fråga förekommer vid sammanträdet. Godkännes ej öfverlåtelsen enhälligt af de vid sammanträdet närvarande styrelseledamöterna, hänskjutes frågan till ordinarie bolagsstämmas afgörande. Öfverlåtelser, som styrelsen godkänt, skola vid näst därefter inträffande ordinarie bolagsstämma anmälas.

Vill hufvudlottägare öfverlåta sin sista lott eller vill ledamot af styrelsen öfverlåta någon af de hufvudlotter, han innehade, då han senast utsågs till styrelseledamot, må sådan öfverlåtelse pröfvas endast af ordinarie bolagsstämma.

125 §.

Å solidariskt bankbolags hufvudkontor skall genom styrelsens försorg föras en lottbok. I denna skola samtliga såväl hufvudlottägare som kommanditlottägare upptagas och anteckning göras om de lotter, en hvar innehar.

Har lott öfvergått till ny ägare och denne vunnit inträde i bolaget, skall anteckning härom genast göras i lottboken, och anmärkes tillika dagen, då anteckning skett.

Styrelsen åligge att låta en hvar, som sådant önskar, taga kännedom af lottboken å de tider, banken hålles öppen för allmänheten, äfvensom, mot afgift, erhålla till riktigheten af vederbörande tjänsteman styrkt utdrag därur.

126 §.

När uti lottboken anteckning skett om förändring i äganderätten till hufvudlott, skall uppgift härom med angifvande af lottens nummer af styrelsen ofördröjligen aflämnas för registrering.

Om inbetalning och ökning af grundfonden.

127 §.

Af solidariskt bankbolags grundfond skola inbetalas minst tjugu procent, innan bolaget öppnar sin rörelse, ytterligare minst tjugu procent inom tre månader och återstoden inom åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse.

Har tecknare af hufvudlott ej vid bolagets bildande erlagt full betalning, vare han skyldig aflämna af fullgod pant åtföljd förbindelse att inbetala oguldna beloppet i den ordning, teckningslistan angifver.

Ej vare tecknare af hufvudlott berättigad att kvitta sin skuld på grund af teckning mot fordran hos bolaget.

128 §.

Uraktlåter någon att i rätt tid fullgöra inbetalning å hufvudlott, vare han skyldig att gälda sex procent årlig ränta från förfallodagen.

Varder, innan pant, hvarom i 127 § förmäles, blifvit aflämnad, inbetalning ej verkställd i rätt tid, eller försummar någon att aflämna sådan pant, äge styrelsen, där ej rättelse sker inom en månad efter anmaning, förklara rätten till delaktighet i bolaget förverkad. Samma lag vare, där senare inbetalning ej fullgöres i rätt tid och aflämnad pant ej förslår till inbetalningens gäldande.

Underrättelse om tiden för inbetalning äfvensom anmaning, hvarom ofvan är sagdt, må anses vara gifven, när den blifvit kungjord i den ordning, som skall gälla för kungörande af kallelse till ordinarie bolagsstämma, så ock, där lottecknarens adress uppgifvits för styrelsen, till honom blifvit försänd i rekommenderadt bref.

Då rätt till delaktighet i bolaget förverkats, kan hvad å hufvudlotten redan inbetalts eller hvad genom realisering af aflämnad pant influtit ej återfordras.

129 §.

Sist fyra månader efter utgången af den i 127 § för hufvudlotternas slutliga inbetalning bestämda tid skall, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift, huruvida grundfonden blifvit till hela sitt belopp inbetald. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

130 §.

Hafva kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, innan sådan ansökning gjorts, hvarom i 118 § förmåles, skall ofördröjligen efter utgången af den för kommanditlotternas inbetalning bestämda tid, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering affämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å lotterna inbetalts, jämte styrelseledamöternas skriftligen afgifna försäkran, att den anmälda inbetalningen å lotterna behörigen fullgjorts. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Varder efter det nyssnämnda uppgift blifvit affämnad ytterligare inbetalning å kommanditlotter fullgjord, må anmälan därom kunna göras för registrering. Anmälan skall vara försedd med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter samt innehålla sådan försäkran, som ofvan sägs.

131 §.

Ökning af grundfonden medelst ny teckning må ej beslutas, innan det belopp, hvartill grundfonden vid beslutets fattande uppgår, till fullo inbetalts och registrering därom skett. Ej heller må, där beslut om sådan ökning förut fattats, ytterligare ökning beslutas, innan på grund af förra beslutet tecknad belopp, med afdrag ej mindre i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, än ock för förverkad och ej af annan öfvertagen rätt till delaktighet i bolaget, blifvit till fullo inbetaldt och detta förhållande registrerats.

Lottbref må i fall, hvarom ofvan sägs, ej utgifvas, innan full betalning erlagts för den eller de lotter, hvarå brevet lyder.

Beslut om ökning jämlikt denna paragraf kan fattas endast af bolagsstämma.

132 §.

Beslutet om grundfondens ökning skall angifva:

- 1) det belopp, hvarmed grundfonden må ökas;
- 2) den tid, ej understigande två veckor från dagen för beslutets registrering, inom hvilken lottägare må begagna den honom enligt 133 § tillkommande rätt till teckning;
- 3) den kurs, till hvilken lott må tecknas;
- 4) den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning lotterna skola fördelas mellan tecknarne.

133 §.

Hvarje hufvudlottägare vare berättigad att, i den mån sådant kan ske, af de nya lotterna efter teckning erhålla det antal, som svarar mot hans andel i förutvarande grundfonden.

134 §.

Beslutet om grundfondens ökning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, genom styrelsens försorg anmälas för registrering och må ej, innan registrering skett, bringas till verkställighet. Innefattar beslutet ändring af bolagsordningen, må registrering ej ske förr än Konungens stadfästelse å ändringen vunnits.

Där beslutet ej innefattar ändring af bolagsordningen, skall vid nämnda anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

135 §.

Teckning af de nya hufvudlotterna skall ske å teckningslista, som egenhändigt underskrifvits af styrelsens ledamöter. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Teckningslista skall innehålla bolagsstämmans beslut om grundfondens ökning jämte styrkt afskrift af bevis, att beslutet blifvit registrerad.

I teckningslista skall ock angifvas förutvarande grundfondens storlek äfvensom den ordning, i hvilken tecknare bör fullgöra hvad honom på grund af teckningen åligger.

Ett exemplar af bolagsordningen skall bifogas hvarje teckningslista.

136 §.

Teckning af ny hufvudlott vare ogiltig, där den ej göres å teckningslista, som uppfyller föreskrifterna i 135 § 1, 2 och 3 mom.

Teckning med förbehåll eller villkor vare ogiltig.

137 §.

Sist ett år från det beslutet om grundfondens ökning fattades skall för ny hufvudlott full betalning erläggas.

Bestämmelsen i 110 § om förbud mot förbehåll af särskild förmån eller rättighet vid teckning äfvensom bestämmelsen i 127 §, att tecknare ej är berättigad till kvittning, gälle ock vid ny teckning; och skall jämväl vid sådan teckning äga motsvarande tillämpning hvad i 128 §

finnes stadgadt om påföljd för uraktlåtenhet att verkställa inbetalning å tecknad hufvudlott samt om anmaning att fullgöra sådan inbetalning.

138 §.

Sist sex månader efter utgången af den för inbetalning af de nya hufvudlotterna bestämda tid skall styrelsen för registrering anmäla, huru många hufvudlotter till fullo inbetalts. Vid anmälan, som skall vara försedd med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter, skola fogas:

1) en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit tecknadt, med afdrag ej mindre i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, än ock för rätt till delaktighet, som af tecknare förverkats och ej af annan öfvertagits, jämte styrelseledamöternas skriftligen afgifna försäkran, att den anmälda inbetalningen å hufvudlotterna behörigen fullgjorts; skolande styrelseledamöternas namnunderskrifter vara af vittnen styrkta;

2) teckningslistorna i hufvudskrift och styrkt afskrift.

Vara efter aflämnandet af ofvannämnda handlingar hufvudlotter ytterligare till fullo inbetalda, må anmälan därom kunna göras för registrering. Anmälan skall vara försedd med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter samt innehålla sådan försäkran, som ofvan sägs.

Grundfonden anses ökad med sammanlagda beloppet af de hufvudlotter, som sålunda anmälas vara till fullo behörigen inbetalda.

139 §.

Grundfonden må kunna ökas jämväl medels öfverföring till densamma af besparade vinstmedel, som ej afsatts till reservfond; och skola därvid bestämmelserna i 131 § 1 och 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

Hvarje hufvudlottägare vare berättigad att af de nya lotterna erhålla det antal, som svarar mot hans andel i förutvarande grundfonden.

Beslutet om grundfondens ökning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, genom styrelsens försorg anmälas för registrering. Innefattar beslutet ändring af bolagsordningen, må registrering ej ske förr än Konungens stadfästelse å ändringen vunnits.

Innefattar beslutet ej ändring af bolagsordningen, skall vid nämnda anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Grundfonden skall, så snart registrering af beslutet skett, anses ökad med det belopp, som enligt beslutet skall till grundfonden öfverföras.

140 §.

Har, efter det sådan ansökning gjorts, hvarom i 118 § förmäles, beslut fattats om teckning af kommanditlotter, skall beslutet, äfven om det ej innefattar ändring af bolagsordningen, ofördröjligen af styrelsen anmälas för registrering och må ej, innan registrering skett, bringas till verkställighet. Innefattar beslutet ändring af bolagsordningen, må registrering ej ske förr än Konungens stadfästelse å ändringen vunnits.

Där beslutet ej innefattar ändring af bolagsordningen, skall vid nämnda anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Sist en månad efter utgången af den för inbetalning af kommanditlotterna bestämda tid skall af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å lotterna inbetalts, jämte styrelseledamöternas skriftligen afgifna försäkran, att den anmälda inbetalningen å lotterna behörigen fullgjorts. Styrelseledamöternas namnunderskrifter skola vara af vittnen styrkta.

Varder efter det nyssnämnda uppgift blifvit aflämnad ytterligare inbetalning å kommanditlotter fullgjord, må anmälan därom kunna göras för registrering. Anmälan skall vara försedd med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter samt innehålla sådan försäkran, som ofvan sägs.

Om reservfond, vinstutdelning och balansräkning.

141 §.

Af solidariskt bankbolags årsvinst, efter afdrag för hvad som åtgår till täckande af möjligen förefintlig brist från föregående år, skola minst femton procent afsättas till reservfond. Vid beräkning af det belopp, som sålunda minst skall afsättas till reservfonden, må ej från årsvinsten afdragas den andel däri, som kan hafva tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arfvode (tantiem). Sedan reservfonden uppgått till ett belopp, motsvarande femtio procent af grundfonden, må vidare afsättning af årsvinsten kunna upphöra; nedgår reservfonden under det sålunda stadgade beloppet, skall afsättning till fonden ånyo vidtaga.

Till reservfonden skall alltid läggas hvad vid teckning må hafva för lotterna betingats utöfver det belopp, hvarå de lyda, så ock, där rätt till delaktighet i bolaget förverkats, hvad som blifvit inbetaldt å lotten eller influtit genom realisering af aflämnad pant.

Nedsättning af reservfonden må beslutas allenast för täckande af förlust, som enligt vederbörligen fastställd balansräkning finnes hafva uppstått å rörelsen i dess helhet och som icke kan ersättas af andra befintliga, till framtida förfogande afsatta medel.

142 §.

Så länge bankrörelsen fortfar, må ej inbetald grundfond eller den genom tillskott af kommanditlottägare bildade särskilda fond minskas genom utdelning eller annan återbetalning till lottägarna.

143 §.

Varder, under det solidariskt bankbolag fortsätter sin rörelse, utdelning beslutad och verkställd, ändå att enligt senast upprättade, vederbörligen fastställda balansräkning tillgång därtill icke kan beredas utan åsidosättande af de i 141 och 142 §§ eller i bolagsordningen angående bolagets fonder meddelade bestämmelser, vare de lottägare, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

144 §.

Solidariskt bankbolags balansräkning skall behörigen redovisa bolagets inkomster och utgifter under räkenskapsåret, med angifvande tillika af verkställda afskrifningar, samt dess tillgångar och skulder vid årets slut. Bolagets tillgångar må icke upptagas öfver deras verkliga värden. De må ej heller upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärfvande, med mindre sådant särskildt angifves i den förvaltningsberättelse, styrelsen enligt 163 § har att aflämna. Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, hvarmed de beräknas komma att inflyta, och värdelösa fordringar afskrifvas.

De belopp, hvartill grund- och reservfond uppgå, skola i balansräkningen uppföras bland skulderna.

Organisationskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Om rörelsen.

145 §.

Med den inskränkning, som här nedan sägs, må solidariskt bankbolag, jämte in- och utlåning af penningar, idka annan därmed förenlig verksamhet.

146 §.

Ej må solidariskt bankbolag för egen räkning drifva handel med annat än guld samt in- och utländskt mynt äfvensom växlar, checkar, invisningar, obligationer och andra i den allmänna rörelsen förekommande förskrifningar; dock må under villkor, som i 147 § sägs, solidariskt bankbolag för egen räkning drifva handel jämväl med aktier.

147 §.

Har solidariskt bankbolag, hvars grundfond utgör minst sex miljoner kronor, tillika en reservfond, som uppgår till mer än femtio procent af grundfonden, må bolaget för egen räkning drifva handel med aktier; dock må bolaget icke på en gång äga sålunda förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden.

148 §.

Egendom, hvarmed solidariskt bankbolag ej må drifva handel för egen räkning, äger solidariskt bankbolag förvärfva endast i det fall, att fråga är om fastighet, afsedd för bankens inrymmande, eller inventarier, hvilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som bolaget äger; dock må med den inskränkning, som framgår af 149 §, solidariskt bankbolag, till skyddande af fordran, å offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen pantsatt eller utmätt, så ock såsom betalning öfvertaga lös egendom, där uppenbart är, att bolaget eljest skulle lida afsevärd förlust.

Egendom, hvilken bolaget sålunda till skyddande af fordran inköper eller öfvertager, skall åter afyttras, så snart det kan ske till belopp, motsvarande fordringen.

Öfvertager solidariskt bankbolag egendom såsom betalning enligt hvad nyss är sagdt, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos bankinspektionen.

149 §.

Ej må solidariskt bankbolag förvärfva eller såsom pant mottaga egen lott eller annat solidariskt bankbolags hufvudlott.

150 §.

Solidariskt bankbolags inlåning må ej öfverstiga fem gånger beloppet af bolagets egna fonder.

Solidariskt bankbolag vare skyldigt att i tillgångar, hvilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, såsom fordran hos svensk eller utländsk bank och å allmän börs noterade obligationer, redovisa kassareserv till belopp, som tillsammans med den ineliggande kassan motsvarar tjugu procent af den inbetalda grundfonden. Nedgår kassareserven under hvad nu är sagdt, skall den, så snart det kan ske, åter uppbibringas till föreskrifvet belopp. Pantsatt tillgång må ej beräknas såsom kassareserv.

151 §.

Ej må solidariskt bankbolag vid aftal om kredit förbehålla sig andel i vinst på affär, som bolaget själf icke äger afsluta.

152 §.

Solidariskt bankbolag må ej utfärda tryckta eller graverade till innehafvaren eller till viss man eller order ställda förbindelser.

153 §.

Varda penningar hos solidariskt bankbolag insatta att där innestå viss tid, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget därom utfärdar, ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man samt att öfverlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet anmälas hos bolaget.

Å medel, som insättas på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tre tusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Ej heller må solidariskt bankbolag ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock lämnadt öppet att, då sådant pröfvas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång.

Insättning å räkning, hvarom ofvan sägs, antecknas i motbok, som utlämnas till räkningshafvaren. Då medel å sådan räkning lyftas, skall anteckning därom göras i motboken.

Om styrelse och firmateckning.

154 §.

Hufvudlottägarne skola inom sig utse en styrelse af minst fem ledamöter.

Styrelsen äge, i enlighet med hvad i denna lag är stadgadt, förvalta bolagets angelägenheter, så ock företräda bolaget.

Ledamot af styrelsen skall vara bosatt här i riket. Val af styrelseledamot må ej afse längre tid än fem år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma skiljas från uppdraget.

Afgår styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligge öfriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där bolagsordningen sådant medgifver, med valet kunna anstå till nästa ordinarie bolagsstämma, så framt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

Ändring i styrelsens sammansättning skall ofördröjligen af styrelsen anmälas för registrering. Vid anmälan fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker ändringen.

155 §.

Styrelsens rätt att företräda bolaget innebär befogenhet för styrelsen att själf eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å bolagets vägnar än äfven inför domstolar och andra myndigheter föra dess talan.

156 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämdt i bolagsordningen, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika rösttal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är stridande mot bolagets; och må han förty ej deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och bolaget eller om afslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom lottägare i bolaget kan vänta synnerlig nytta eller skada.

157 §.

Styrelsen äligge att vid fullgörande af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af bolaget och ej strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

158 §.

Af bolaget gjord inskränkning i styrelsens rätt att företräda bolaget vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom om inskränknigen.

Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

159 §.

Styrelsens rätt att företräda bolaget utöfvas genom styrelsens alla ledamöter i förening eller, där styrelsen är beslutför med visst mindre antal, genom detta antal ledamöter i förening.

160 §.

Bolaget, så ock styrelsen, där ej annat blifvit af bolaget bestämdt, äge bemyndiga en eller flere bland styrelsens ledamöter att teckna bolagets firma. Äfven annan än styrelseledamot kan af bolaget eller med dess tillstånd af styrelsen bemyndigas att teckna firman. Vid meddelande af rätt till firmateckning må kunna föreskrifvas, att denna rätt får utöfvas endast af flere i förening.

Rätt att teckna bolagets firma innebär befogenhet att företräda bolaget på sätt i 155 § sägs.

Hvad i denna lag är föreskrifvet i fråga om inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget äge motsvarande tillämpning i afseende å den befogenhet därtill, som tillkommer dem, hvilka enligt hvad ofvan i denna paragraf sägs bemyndigats att teckna firman.

Ändring i fråga om rätten att teckna bolagets firma skall ofördröjligen af styrelsen anmälas för registrering.

161 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för solidariskt bankbolag, bör undertecknas med bolagets firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, äfven underskrifva sina namn.

Har handlingen ej undertecknats med bolagets firma och framgår ej af dess innehåll, att den utfärdats å bolagets vägnar, svare de, som underskrifvit handlingen, för hvad genom densamma må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

162 §.

Huru stämning skall delgifvas bolaget är stadgadt i 11 kapitlet 15 § rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas bolaget.

Vill styrelsen kära till bolaget, kalle styrelsen lottägarne till bolagsstämma för val af ombud att i den tvist föra bolagets talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit föredragen å stämman.

163 §.

Minst en månad före den bolagsstämma, hvarom förmäles i 176 §, aflämne styrelsen till revisorerna en af styrelsens ledamöter underskrifven förvaltningsberättelse jämte balansräkning för det förflutna räkenskapsåret. Genom styrelsens försorg skola dessa handlingar jämte den berättelse, som enligt hvad nedan sägs skall afgifvas af revisorerna, minst en vecka före stämman hållas för lottägarne å bolagets hufvudkontor tillgängliga i tillräckligt antal exemplar äfvensom ofördrojligen öfversändas till lottägare, som med uppgifvande af adress anhåller därom.

Förvaltningsberättelsen skall uttryckligen angifva den vinst eller förlust, som uppkommit af rörelsen under året.

164 §.

Arfvode åt styrelseledamot bestämmes å bolagsstämma.

Hufvudlottägare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp af minst en tiondedel af hela grundfonden äge, där arfvodet förmenas vara för högt bestämdt, inom en månad efter bolagsstämman hos rätten eller

domaren göra ansökning om pröfning af arfvodets storlek; och äge rätten, där arvodet finnes uppenbarligen vara bestämdt till oskäligt belopp, att efter vederbörandes hörande göra jämkning däri.

165 §.

Styrelseledamöter, som genom att öfverträda denna lag eller bolagsordningen eller eljest uppsåtligen eller af vårdslöshet förorsaka skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

166 §.

Hvad i denna lag finnes stadgadt om styrelseledamot äge motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen.

Har suppleant utöfvat styrelseledamots befogenhet, vare den omständighet, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom därom.

Bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, må ej registreras.

Om revision.

167 §.

Lottägarne skola för granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper årligen utse revisorer. Åtminstone hvartannat år skall en af revisorerna ombytas.

Till revisor må ej utses den, som är i bolagets eller styrelseledamots tjänst.

Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma skiljas från uppdraget.

Afgår revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

168 §.

Revisor skall af styrelsen beredas tillfälle att när som helst inventera bolagets kassa och öfriga tillgångar samt granska bolagets

alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Vid fullgörande af sitt uppdrag hafva revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af bolaget meddelas och ej afse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

Revisorerna skola för hvarje räkenskapsår öfver granskningen afgifva en af dem underskrifven berättelse, som skall öfverlämnas till styrelsen minst två veckor före den i 176 § nämnda bolagsstämman. Inom samma tid skola revisorerna till styrelsen återställa förvaltningsberättelsen och balansräkningen.

169 §.

Hafva revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik, i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen meddelad uppgift eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, bolaget ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Om bolagsstämma.

170 §.

Lottägares rätt att deltaga i handhafvandet af bolagets angelägenheter utöfvas å bolagsstämma. I bolagsordningen må kunna stadgas, att lottägare för att vinna rätt till deltagande i förhandlingarna skall hos styrelsen anmäla sig viss tid, högst tre dagar, före bolagsstämman.

Hufvudlottägare, som anmält sig till deltagande i förhandlingarna, äge ej utöfva rösträtt, innan han, såframt å bolagsstämman hufvudlottägare med sammanlagdt delaktighetsbelopp af minst en tjugonedel af den å stämman företrädda grundfonden framställt yrkande därom, afgifvit muntlig eller skriftlig försäkran, att han icke under falskt sken af köp, gåfva eller annat aftal åtkommit lotten, utan verkligen är ägare af densamma, och att han ej heller för att kringgå i lag eller bolagsordningen meddelade bestämmelser om rösträtt förvärfvat lotten med skyldighet att åter afyttra densamma. Hvad nu är stadgadt äge ej tillämpning å den, till hvilken hufvudlott öfvergått genom arf, giftorätt

eller testamente, ej heller då den uppgifne ägaren af lotten förut å ordinarie bolagsstämma såsom ägare fört talan för samma lott, så framt ej visas, att därefter förändring i äganderätten till lotten ägt rum.

Skall försäkran afgifvas af förmyndare eller målsman eller eljest af någon, som är satt att företräda ägaren, varde försäkran därefter lämpad.

171 §.

Ej må någon, själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan, å bolagsstämma deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är stridande mot bolagets; och må förty ej någon deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och bolaget eller om avslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom lottägare i bolaget kan vänta synnerlig nytta eller skada; ej heller må ledamot af styrelsen deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisorer.

172 §.

Å bolagsstämma skall lottboken af styrelsen hållas tillgänglig.

Där ej annat finnes stadgadt i bolagsordningen, välje bolagsstämman själf ordförande att leda förhandlingarna.

Å stämman skall upprättas och framläggas en förteckning öfver närvarande lottägare och ombud för lottägare med uppgift å det antal lotter, för hvilket en hvar af dem äger utöfva rösträtt.

Genom styrelsens försorg skall föras protokoll öfver förhandlingarna å stämman. Protokollet, hvori nyssnämnda förteckning intages, underskrifves af ordföranden och minst en å stämman utsedd hufvudlottägare eller ombud för hufvudlottägare. Senast två veckor efter stämman skall protokollet genom styrelsens försorg hållas tillgängligt för lottägarne.

173 §.

Jämte hvad i öfrigt i denna lag är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma gälle,

- 1) att hvarje lott berättigar till en röst;
- 2) att frånvarande lottägars rösträtt må utöfvas genom ombud;

3) att ingen dock må för egna eller andras hufvudlotter utöfva rösträtt för mer än en femtedel af den å stämman företrädda grundfonden;

4) att såsom bolagets beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas;

5) att vid lika rösttal val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af de flesta röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, af stämmans ordförande.

I bolagsordningen må kunna intagas bestämmelser afvikande från hvad ofvan under 1)—5) stadgas; dock får lottägares rättighet att genom ombud utöfva rösträtt ej inskränkas i vidare mån än att föreskrift må kunna meddelas därom, att till ombud må utses allenast lottägare.

174 §.

Bolagsstämma skall sammanträda å den ort, där styrelsen har sitt säte.

Styrelsen har att, på sätt bolagsordningen föreskrifver, kalla lottägarna till bolagsstämma. Föreskrifna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före ordinarie stämma och senast en vecka före extra stämma. Där för giltighet af beslut erfordras, att det fattas å två på hvarandra följande stämmor, må kallelse till andra stämman ej ske, innan den första hållits. Kallelse till andra stämman skall, så framt för beslutets giltighet erfordras, att det å denna stämma biträdes af samtliga röstande, jämväl försändas i rekommenderadt bref till hvarje hufvudlottägare, som för styrelsen uppgifvit sin adress.

175 §.

Minst en vecka före ordinarie bolagsstämma skall förteckning öfver de ärenden, som därvid skola förekomma, genom styrelsens försorg hållas tillgänglig för lottägarna å bolagets hufvudkontor.

Skall å stämman förekomma ärende, innefattande förslag till ändring af bolagsordningen, varde den föreslagna ändringen till sitt hufvudsakliga innehåll angifven i förteckningen.

Ärende, som ej varit upptaget å förteckningen, må ej vid stämman företagas till afgörande, där det ej enligt lag eller bolagsordningen skall förekomma å stämman eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras. Utan hinder af hvad sålunda stadgats må dock å stäm-

man kunna fattas beslut om utlysande af extra stämman för behandling af visst ärende.

Lottägare vare berättigad att få ärende hänskjutet till pröfning å stämman, så framt han hos styrelsen framställer yrkande därom minst tio dagar före stämman.

176 §.

Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången af hvarje räkenskapsår. Å den stämman framlägge styrelsen sin förvaltningsberättelse jämte balansräkningen för det förflutna året tillika med revisorernas berättelse.

177 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla lottägarne till extra bolagsstämma.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra bolagsstämma. Äro ej samtliga revisorer ense om stämmans utlysande, gälle den mening, hvarom de fleste förena sig, eller vid lika rösttal deras mening, som anse extra stämman ej böra hållas.

Extra bolagsstämma skall ock af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af hufvudlottägare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden eller den mindre del däraf, som kan vara bestämd i bolagsordningen.

Vid extra bolagsstämma må ej till afgörande företagas ärende, som ej varit angifvet i kallelsen till stämman. Är fråga om ändring af bolagsordningen, skall den föreslagna ändringen till sitt hufvudsakliga innehåll angifvas i kallelsen.

178 §.

Underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla lottägarne till ordinarie bolagsstämma eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, hvarom i 177 § är sagdt, utlyst bolagsstämma att hållas, så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske, har bankinspektionen att på anmälan af lottägare ofördröjligen utlysa bolagsstämma.

179 §.

Å den bolagsstämma, där styrelsens förvaltningsberättelse och balansräkning jämte revisorernas berättelse framläggas, skall balansräkningen med de rättelser och tillägg, som må finnas erforderliga, fastställas äfvensom frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid förvaltningsberättelsen omfattar företagas till afgörande.

Med balansräkningens fastställande eller med frågan om ansvarsfrihet skall dock anstå till fortsatt stämma inom två månader, där så påfordras af hufvudlottägare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden. Utöfver nämnda tid vare ej uppskof medgifvet.

Om talan emot styrelse, stiftare och revisorer.

180 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelsen omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å bolagsstämma, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad.

Utan hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uttryckligen förklarats skola afse äfven den handling.

181 §.

Talan må ej anställas emot stiftare enligt 119 §, sedan två år förflutit efter bolagets registrering, eller mot revisorer enligt 169 §, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å bolagsstämma, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blifvit begången.

182 §.

Afträdes solidariskt bankbolags egendom till konkurs, som börjar inom två år från det förvaltningsberättelsen framlades å bolagsstämma, äge

konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, anställa klander å förvaltningen för det räkningsår berättelsen afser. Rätt att utan hinder af beviljad ansvarsfrihet anställa sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, tillkomme konkursboet oberoende däraf, huruvida konkursen inträffat inom sagda tid.

Inträffar konkurs inom två år från det bolaget registrerades, stånde konkursboet öppet att mot stiftare anställa talan enligt 119 §. Kommer bolaget i konkurs inom två år från det revisorernas berättelse framlades å bolagsstämma, äge konkursboet mot dem anställa sådan talan, som omförmäles i 169 §. Talan, som grundas på brottslig handling, är dock ej bunden vid dessa villkor beträffande tiden för konkursens inträffande.

Är rätt att anställa talan, som ofvan sägs, beroende däraf, att konkurs börjar inom viss tid, skall den talan anhängiggöras inom en månad från inställeledagen eller, där tiden för talans anställande af bolaget, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring af bolagsordningen och visst annat fall, då särskild röstpluralitet å bolagsstämma erfordras.

183 §.

Beslut afseende ändring af bolagsordningen i fråga om grunderna för utöfvande af rösträtt och för fattande af beslut å bolagsstämma vare ej giltigt, med mindre samtliga hufvudlottägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst en ordinarie, samt å den stämma, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande och dessa tillika företrädt minst tre fjärdedelar af hela grundfonden.

Beslut om annan ändring af bolagsordningen eller om bolagets trädande i likvidation i andra fall än i 189 och 190 §§ sägs vare ej giltigt, med mindre samtliga hufvudlottägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i bolagsordningen, lände ock det till efterrättelse.

Å beslut om ändring af bolagsordningen skall sökas Konungens stadfästelse.

184 §.

Beslut om ändring af bolagsordningen skall af styrelsen ofördröjligen anmälas för registrering. Vid anmälan fogas två styrkta afskrifter af Konungens beslut om den å ändringen meddelade stadfästelsen.

Om klander af bolagsstämmobeslut.

185 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller lottägare, att beslut, som fattats å bolagsstämma, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot bolagsordningen, äge därå tala genom stämning å bolaget inom två månader från beslutets dag eller, där bolaget då ej var registrerad, från dagen för registreringen. Försummas det, vare rätt till klagan öfver beslutet förlorad.

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag som i 162 § 2 mom. sägs; dock skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om den där omförmälda stämman inom ofvan i denna paragraf stadgad tid blifvit utlyst att hållas, så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet, att det bör registreras, underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom bolagsstämmobeslut upphäfts eller ändrats, gälle jämväl för de lottägare, som ej instämt klandertalan.

Om förlängning af bankbolags oktroj.

186 §.

Önskar solidariskt bankbolag erhålla förlängning af bolaget meddelad oktroj, göre i den ordning, som i 102 § är sagd, ansökning därom sist sexton månader, innan den löpande oktrojen tilländagår.

Beslut om sådan ansökning skall fattas å ordinarie bolagsstämma sist tjugu månader före utgången af den löpande oktroyen.

187 §.

Hufvudlottägare, som ej vill under förlängd oktroy kvarstå i bolaget, äge, därest han före den bolagsstämma, hvarom i 186 § förmäles, sådant för styrelsen anmält, att, efter det den löpande oktroyen tilländagått, ur bolaget utträda samt af bolagets behållning enligt vederbörligen fastställd balansräkning utbekomma hvad på honom belöper.

Om likvidation och upplösning.

188 §.

Visar sig vid uppgörande af balansräkning eller eljest, att solidariskt bankbolag gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, lämne styrelsen, så snart det kan ske, meddelande därom å bolagsstämma.

Det åligger styrelsen att, när helst anledning yppas till antagande, att bolaget gjort förluster i den omfattning, hvarom ofvan förmäles, ofördröjligen upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska desamma.

189 §.

Har före eller senast vid den i 188 § omförmälda bolagsstämman af hufvudlottägare tecknats hvad som erfordras för att återställa grundfonden till dess behöriga belopp, äge bolaget att fortsätta rörelsen; men om så icke skett eller om för grundfondens återställande tecknadt tillskott icke inbetalts inom tre månader från stämman, skall bolaget träda i likvidation.

De hufvudlottägare, som verkställt tillskottet, äga att af bolagets blifvande behållna vinstmedel erhålla åter hvad af dem blifvit tillskjutet jämte sex procent årlig ränta, innan annan utdelning å hufvudlotterna får ske. Träder bolaget i likvidation, förr än sådant tillskott blifvit till fullo återguldadt, skall, sedan bolagets skulder och, där kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, deras insatser blifvit betalda, tillskottet, dock utan beräkning af ränta för tid efter bankrörelsens upphörande, återgäldas af

bolagets tillgångar, så långt de därtill förslå, innan någon utdelning å hufvudlotterna må äga rum.

190 §.

Solidariskt bankbolag skall ock träda i likvidation:

- 1) då bolaget icke öppnat sin rörelse inom ett år från bolagets bildande;
- 2) då grundfonden ej blifvit till hela sitt belopp inbetald inom ett år från det bolagets rörelse öppnades;
- 3) då antalet hufvudlottägare nedgått under det i 105 § bestämda samt tillräckligt antal hufvudlottägare ej inom tre månader inträdt;
- 4) då meddelad oktroy tilländagått, utan att ny oktroy beviljats;
- 5) då Konungen förklarar bolaget hafva förverkat oktroyen.

191 §.

Har bolagsstämma i enlighet med 183 § 2 mom. beslutat, att bolaget skall träda i likvidation, eller skall eljest likvidation verkställas, välje bolagsstämman en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

192 §.

Utser bolaget ej likvidatorer, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelse i 189 eller 190 § påkallar likvidation, svare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af bolagets verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

193 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk undersåte.

Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna återkallas af bolaget.

Afgår likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge öfriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val af ny likvidator.

194 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla, att bolaget trädt i likvidation. Därvid skola uppgifvas

dels likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna bolagets firma ej skall utöfvas allenast af likvidatorerna gemensamt, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än likvidator eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Afgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten att teckna bolagets firma, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras af likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälan riktighet.

195 §.

Då likvidatorer utsetts, göre styrelsen ofördröjligen redo för sin förvaltning under den tid, för hvilken ej förut förvaltningsberättelse framlagts å bolagsstämma.

Styrelsens redovisning skall af likvidatorerna ofördröjligen öfverlämnas till revisorerna, som hafva att granska densamma och däröfver inom fyra veckor afgifva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse framläggas af likvidatorerna, så snart det kan ske, å bolagsstämma; och skall å den stämma till afgörande företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling af denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge hvad i 179, 180 och 182 §§ finnes stadgadt motsvarande tillämpning.

196 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å bolagets okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Så snart utan uppenbar skada kan ske, skall bolagets egendom förvandlas i penningar.

197 §.

Hafva under likvidationen bolagets tillgångar så nedgått i värde, att fara är för handen, att de ej fullt förslå till skuldernas gäldande,

och är ej ställningen sådan, att bolagets egendom genast bör afträdas till konkurs, lämne likvidatorerna om ställningen, så snart det kan ske, meddelande å bolagsstämma och kalle till denna jämväl de kände fordringsägare, hvilka ännu icke erhållit betalning.

198 §.

Likvidatorerna hafva att sist två månader efter hvarje års slut upprätta en redogörelse för sin förvaltning under året samt hålla den tillgänglig för lottägarna.

Har likvidationen ej afslutats inom två år, skola i redogörelsen uppgifvas de hinder, som därför mött.

199 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda solidariskt bankbolag och om deras rättigheter i öfrigt, så ock om deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar hvad angående styrelse eller styrelseledamot är stadgad.

200 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 161 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af handling, som under bolagets bestånd å dess vägnar utfärdas, så ock om påföljd för försummelse härutinnan äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

201 §.

Innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta, må bolagets tillgångar ej skiftas mellan lottägarna. Sker det, vare i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser lottägare skyldig att återbära hvad han bekommit.

202 §.

Hufvudlottägare vare berättigad att af bolagets behållna tillgångar bekomma hvad å hans hufvudlott i förhållande till hela grundfonden belöper.

203 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de, så snart det kan ske, å bolagsstämma framlägga redovisning för sin förvaltning.

204 §.

Åtnöjes lottägare ej med likvidatorernas redovisning, skall han genom stämning anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, då redovisningen framlades å bolagsstämma. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

205 §.

Då likvidatorerna å bolagsstämma framlagt redovisning för sin förvaltning, anses bolaget upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen därom göra anmälan för registrering.

Vid anmälan skall fogas styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet, äfvensom bevis om dagen för årsstämningsens utfärdande.

206 §.

Afträdes solidariskt bankbolags egendom till konkurs, skall under rättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes bolaget såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där vid konkursens början likvidatorer varit utsedda, af dessa. Under konkursens fortgång må dock i behörig ordning kunna utses nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

207 §.

Finnes efter konkursens avslutande öfverskott för bolaget, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 191, 193, 194, 196 och 198—205 §§.

Finnes ej öfverskott, anses bolaget upplöst, då konkursen avslutats. Det åligger dem, som under konkursen företrädit bolaget såsom konkursgäldenär, att om bolagets sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

III. Om emissionsbank.

208 §.

Med emissionsbank förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att drifva bankrörelse utan sådan inskränkning i afseende å handel med aktier, hvarom ofvan angående bankaktiebolag stadgas, så ock att medverka vid bildande af aktiebolag för ekonomisk verksamhet samt träffa därmed sammanhängande affärsuppgörelser.

209 §.

De, som vilja stifta emissionsbank, skola därom hos Konungen göra ansökning med bifogande af fullständig bolagsordning; och gäller hvad i denna lag stadgas angående bankaktiebolag till efterrättelse för emissionsbank med de afvikelser, som föranledas af bestämmelserna i 208 och 210—216 §§.

210 §.

Stiftare af emissionsbank liksom delägare däri skola vara bankaktiebolag eller solidariska bankbolag och till antalet minst fyra.

211 §.

Emissionsbank skall i firman begagna ordet emissionsbank; och skall firman tillika utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

212 §.

Emissionsbanks grundfond skall utgöra minst åtta miljoner kronor. Ej må någon äga del i emissionsbank till högre belopp än som motsvarar en tredjedel af dess grundfond.

213 §.

Af den behållna årliga vinsten skola minst tjugufem procent afsättas för bildande af en reservfond. Sedan reservfonden uppgått till

ett belopp motsvarande grundfonden, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra; nedgår reservfonden under detta belopp, skall afsättning till fonden ånyo vidtaga.

214 §.

Emissionsbanks styrelse utses bland delägarne i de bolag, som äro aktieägare i emissionsbanken.

215 §.

Emissionsbank skall träda i likvidation, då antalet aktieägare nedgått under fyra och tillräckligt antal aktieägare ej inom tre månader inträdt.

216 §.

Emissionsbank må ej mottaga penningar å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning.

Å annan räkning än avistaräkning må penningar icke mottagas i mindre poster än tiotusen kronor.

Ej må de hos banken å allmänna bankräkningar insatta medel vid någon tidpunkt tillhoppa öfverstiga sammanlagda beloppet af grundfonden och reservfonden.

217 §.

Emissionsbank må icke förvärfva eller såsom pant mottaga egen aktie.

IV. Om tillsyn å bankbolag.

218 §.

Den i denna lag föreskrifna tillsyn öfver bankbolag utöfvas af en för hela riket gemensam bankinspektion.

Ledamot af bankinspektionen må ej deltaga i styrelsen af eller vara anställd vid bankinrättning, öfver hvilken bankinspektionen har att utöfva tillsyn.

Närmare bestämmelser om bankinspektionens organisation och verksamhet meddelas af Konungen.

219 §.

Förrän bankbolag öppnar sin rörelse, skall inför bankinspektionen styrkas:

att genom registreringsmyndighetens försorg kungörelse i allmänna tidningarna skett angående bolagets registrering;

att minst tjugu procent af grundfonden blifvit inbetalda samt förbindelse med pant, som bankinspektionen pröfvar fullgod, aflämnad för inbetalning af återstoden; samt, beträffande solidariskt bankbolag,

att en hvar af hufvudlottägarne till förvaring hos bolaget öfverlämnat sådan handling, hvarom i 122 § förmäles.

Genom kungörelse i allmänna tidningarna skall tillkännagifvas, när bankbolag börjar sin rörelse, så ock när bankbolag träder i likvidation; och skall underrättelse om dagen, då sådant sker, till bankinspektionen insändas.

220 §.

Bankinspektionen äge sammankalla bankstyrelse, när sådant pröfvas nödigt. Har styrelsen icke efterkommit af bankinspektionen framställd begäran om utfärdande af kallelse till extra bolagsstämma, må sådan stämma ock af bankinspektionen sammankallas.

Vid bolagsstämma eller af bankinspektionen utlyst styrelsesammanträde må å bankinspektionens vägnar närvara och i öfverläggningarna deltaga den ledamot af bankinspektionen, hvilken enligt de af Konungen meddelade bestämmelser därtill har befogenhet.

221 §.

Styrelsen åligge:

att när som helst hålla bolagets böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för den ledamot af bankinspektionen, hvilken enligt de af Konungen meddelade bestämmelser har att i sådant afseende företräda bankinspektionen, för det allmänna ombud, som bankinspektionen efter förslag af Konungens befallningshafvande förordnar, samt för den särskilda undersökning, Konungen kan finna för godt att låta anställa;

att genast efter hvarje månads slut enligt formulär, som af bankinspektionen meddelas, upprätta och till bankinspektionen insända en öfversikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, jämte uppgift om

räntesatserna för bolagets in- och utlåning samt diskonto, som under den tid, öfversikten omfattar, varit gällande hos bolaget;

att jämväl i öfrigt meddela bankinspektionen och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande bolaget, som af dem äskas;

att, så snart det kan ske, dels till bankinspektionen insända styrelsens förvaltningsberättelse jämte balansräkningen äfvensom, efter verkställd revision, den däröfver afgifna berättelsen tillika med annan handling angående bolagets förvaltning eller räkenskaper, hvilken revisorerna må hafva aflämnat till styrelsen, dels ock låta införa revisionsberättelsen i allmänna tidningarna; samt

att, där bankinspektionen finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, på bankinspektionens anmodan ofördröjligen låta uppätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

222 §.

Det i 221 § omförmälda allmänna ombud åligger att minst en gång under hvarje kvartal inventera kassan vid bolagets hufvudkontor samt undersöka, om den öfversikt, bolaget jämlikt föreskriften i sagda paragraf senast upprättat, öfverensstämmer med räkenskaperna och är uppställd i behörig ordning; åliggande det ombudet att ofördröjligen delgifva bankinspektionen anmärkning, som härvid må hafva förekommit, äfvensom att i öfrigt meddela bankinspektionen alla de upplysningar angående bolaget, som af bankinspektionen äskas.

223 §.

I den granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper, hvarom i 62 och 167 §§ förmäles, skall jämväl deltaga det af bankinspektionen enligt 221 § förordnade allmänna ombud.

224 §.

Har styrelse eller bolagsstämma fattat beslut, hvilket står i strid med lag eller bolagsordning, må bankinspektionen kunna förbjuda verkställighet af beslutet. Bankinspektionen må ock kunna förelägga styrelse att, i händelse beslut af nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra hvad styrelsen enligt lag och bolagsordning åligger. Sådant föreläggande må

dock icke af bankinspektionen meddelas i fråga om i lag gifna föreskrifter, hvilkas öfverträdande är belagdt med straff.

Sker svårare afvikelse från denna lag eller från bolagsordningen, ankomme på Konungen att förklara bolaget hafva förverkat oktrojen.

225 §.

Bankinspektionen äge förelägga vite vid meddelande af föreskrift eller förbud enligt denna lag samt fälla till sådant vite.

226 §.

Öfver beslut, som af bankinspektionen på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är stadgad, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

227 §.

Träder bankbolag i likvidation, skall bankinspektionen förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden, med rätt att yttra sig till protokollet samt att i öfrigt öfvervaka likvidationen.

Ombudet skall af likvidatorerna beredas tillfälle att när som helst inventera bolagets kassa och öfriga tillgångar samt granska bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af ombudet begärd upplysning angående förvaltningen ej af likvidatorerna förvägras.

228 §.

Till bestridande af kostnaden för bankinspektionens organisation och verksamhet skall bankbolag årligen erlägga bidrag enligt bestämmelser, som meddelas af Konungen. Detta bidrag utgår efter visst, för samtliga bankbolag, öfver hvilka bankinspektionen har att utöfva tillsyn, lika förhållande till sammanlagda beloppet af bankbolags egna fonder vid utgången af nästföregående kalenderår, men må icke öfverstiga en hundraedels procent af detta belopp.

Bankbolag åligge jämväl att ersätta ombud, som utses enligt 221 och 227 §§. På bankinspektionen ankomme att bestämma ersättningsbeloppet.

V. Om registrering.

229 §.

I aktiebolagsregistret skola inskrifvas de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller hvilkas intagande i registret eljest är eller varder föreskrifvet.

230 §.

Anmälan till registret skall göras skriftligen och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande. Aflämnas anmälan genom ombud eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Då bankbolags registrering sökes, skall hvarje styrelseledamot och suppleant, så ock i öfrigt en hvar, som, ensam eller i förening med annan, är berättigad att teckna bolagets firma på samma gång egenhändigt inskrifva sin namnteckning i registret eller i särskildt bihang till detta, så framt ej namnteckningen förefinnes å anmälnings-skriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sedermera sker därom, att styrelseledamot eller suppleant blifvit vald, eller att eljest någon, ensam eller i förening med annan, blifvit berättigad att teckna firman.

231 §.

Har den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för hvars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hafva tillkommit i föreskrifven ordning eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen hålla sökanden till handa eller, om han uppgifvit adress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

Är sökanden missnöjd med beslutet, äge han att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

232 §.

Beviljas bankaktiebolags registrering, låte registreringsmyndigheten i registret införa:

- 1) dagen för Konungens beslut om stadfästelse å bolagsordningen och dagen för beslutet om bolagets bildande;
- 2) bolagets firma;
- 3) de rörelsegrenar, bolaget må utöfva;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) det belopp, hvartill, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, grundfonden uppgår, så ock, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
- 6) å hvilket belopp aktie skall lyda;
- 7) huru stor del af grundfonden blifvit, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, inbetald, samt, där ej aktierna till fullo inbetalts, inom hvilken tid återstående inbetalningen skall fullgöras;
- 8) det sätt, hvarpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnes kännedom, äfvensom den tid före stämma, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
- 9) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon är berättigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
- 10) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse, hvarom förmäles i 4 § under 7), varde anmärkning om den bestämmelse gjord i registret.

Den ena afskriften af Konungens beslut om stadfästelse skall fördes med bevis om registreringen samt jämte teckningslistorna i hufvudskrift återställas till sökanden.

233 §.

Beviljas solidariskt bankbolags registrering, låte registreringsmyndigheten i registret införa:

- 1) dagen för Konungens beslut om stadfästelse å bolagsordningen och dagen för beslutet om bolagets bildande;
- 2) bolagets firma;

- 3) de rörelsegrenar, bolaget må utöfva;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) det belopp, hvartill, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, grundfonden uppgår, så ock, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
- 6) å hvilket belopp hufvudlott skall lyda;
- 7) huru stor del af grundfonden blifvit, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, inbetald, samt, där ej hufvudlotterna till fullo inbetalts, inom hvilken tid återstående inbetalningen skall fullgöras;
- 8) det sätt, hvarpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till lottägarnes kännedom, äfvensom den tid före stämma, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
- 9) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon är berättigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
- 10) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller i förening, sådan befogenhet tillkommer;
- 11) där kommanditlottägare äro i bolaget inrymda, det belopp, hvartill, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, kommanditfonden skall uppgå, och huru stor del af kommanditfonden blifvit, enligt den af styrelseledamöterna lämnade uppgift, inbetald, äfvensom, där ej kommanditlotterna till fullo inbetalts, när återstående inbetalning skall fullgöras.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse, hvarom förmåles i 107 § under 7), varde anmärkning om den bestämmelse gjord i registret.

Den ena afskriften af Konungens beslut om stadfästelse skall fördes med bevis om registreringen samt jämte teckningslistorna i hufvudskrift återställas till sökanden.

Angående registrering af hufvudlottägare är särskildt stadgadt.

234 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i registret skett, skall den ändring, där registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring af bankbolags ordning, skall ena afskriften af Konungens beslut om stadfästelse å sådan ändring till sökanden återställas med därå tecknad bevis om registreringen. Sker ändring i firman, skall ny, fullständig inskrifning i registret göras.

Sker registrering af sådant beslut om grundfondens ökning eller om inrymmande af kommanditlottägare, hvilket ej innefattar ändring af bolagsordningen, skall ena exemplaret af det ingifna protokollet fördes med bevis om registreringen samt återställas till sökanden.

235 §.

Menar någon, att en i aktiebolagsregistret verkställd inskrifning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid Stockholms rådhusrätt.

236 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i aktiebolagsregistret gjord inskrifning ej bort ske, eller att något förhållande, hvarom inskrifning skett, ändrats eller upphört, skall på begäran af någondera parten anteckning därom göras i registret. Under rättelse om sådan anteckning skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om bankbolags konkurs, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas, skall anteckningen på därom gjord ansökan afföras ur registret.

237 §.

Det, som i enlighet med denna lag blifvit infördt i aktiebolagsregistret och kungjordt i allmänna tidningarna, skall anses hafva kommit till tredje mans kännedom, där ej af omständigheterna framgår, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blifvit eller bort blifva antecknad i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva därom ägt vetskap.

238 §.

I fråga om bankbolag gälle, förutom hvad ofvan sägs, till efterrättelse hvad i afseende å registrering är stadgadt i 121 och 122 §§ af lagen om aktiebolag.

VI. Ansvarsbestämmelser.

239 §.

Drifver någon här i riket bankrörelse utan att vara berättigad därtill, straffes med böter från och med femtio till och med fem tusen kronor.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse, som nu är sagd, samma förbrytelse, skall han, när han därtill varder lagligen förvunnen, för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits, fällas till de böter, som för sådan förbrytelse äro stadgade.

240 §.

Med böter från och med femtio till och med tio tusen kronor eller fängelse straffes

1) stiftare, som mot bättre vetande i teckningslista eller i skriftlig handling, som åberopats i listan eller bifogats densamma, meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot, som vid anmälan till registrering falskeligen afgifver försäkran i fall, då enligt denna lag sådan försäkran är föreskrifven;

3) styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i skriftlig handling, som på grund af bestämmelse i denna lag skall framläggas å bolagsstämma eller annorledes hållas tillgänglig för bolagets delägare, rörande bolagets angelägenheter meddelar oriktig uppgift eller mot bättre vetande vare sig låter i aktiebok införa oriktig uppgift eller underlåter ombesörja, att förändring i äganderätt till aktie varder jämlikt 22 § 1 och 2 mom. antecknad i aktieboken;

4) styrelseledamot, som uppsåtligen låter verkställa utbetalning till delägare, ehuru tillgång därtill icke kan beredas utan åsidosättande af de i 36 och 37 eller 141 och 142 §§ eller i bolagsordningen angående bolagets fonder meddelade bestämmelser;

5) likvidator, som uppsåtligen i strid med stadgandet i 95 eller 201 § låter verkställa utbetalning till delägare;

6) revisor, där han i berättelse, som enligt bestämmelse i denna lag skall framläggas å bolagsstämma, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande bolagets angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af honom granskats;

7) en hvar, som falskeligen afgifver sådan försäkran, som omförmäles i 65 eller 170 §.

Hvad ofvan är stadgadt gälle dock ej, där straff å förseelsen är utsatt i allmänna strafflagen.

241 §.

En hvar, som i annat fall, än i 240 § under 2) afses, uti anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes, där ej straff å förseelsen är utsatt i allmänna strafflagen, med böter från och med femtio till och med två tusen kronor.

242 §.

Bryter någon mot hvad i 21 §, 26 § 2 mom., 121 § eller 131 § 2 mom. finnes stadgadt,

3) afses, iakttaga föreskrift, som är meddelad i 22 § 1 och 2 mom.,

eller underlåter styrelseledamot att iakttaga föreskrift, som i 22 § 4 mom., 30 § 4 mom., 33 § 1 mom., 49 § 5 mom., 55 § 4 mom., 58 § 1 mom., 63 § 1 mom., 67 § 1 eller 4 mom., 79 §, 125 §, 126 §, 130 § 1 mom., 135 § 4 mom., 138 § 1 mom., 140 § 1 eller 3 mom., 154 § 5 mom., 160 § 4 mom., 163 § 1 mom., 168 § 1 mom., 172 § 1 eller 4 mom. eller 184 § är meddelad,

eller försummar styrelseledamot den honom enligt 70 § 1 mom. eller 175 § 1 mom. åliggande skyldighet att, då aktieägare enligt 70 § 4 mom. eller lottägare enligt 175 § 4 mom. påyrkat hänskjutande af visst ärende till pröfning å bolagsstämma, låta upptaga ärendet å förteckningen öfver de ärenden, som skola förekomma å stämman,

eller bryter någon, som enligt 100 eller 206 § under bankbolags konkurs företrädt bolaget såsom konkursgäldenär, mot hvad i 101 § 2 mom. eller 207 § 2 mom. är stadgadt,

straffes med böter från och med fem till och med ett tusen kronor. Samma lag vare

om revisor, hvilken underlåter iakttaga föreskrift, som meddelats i 63 § 3 mom., 89 § 2 mom. första punkten, 168 § 3 mom. eller 195 § 2 mom. första punkten,

samt om likvidator, som ej fullgör hvad honom enligt 88 §, 89 § 2 mom., 92 § 1 mom., 99 §, 194 §, 195 § 2 mom., 198 § 1 mom. eller 205 § åligger.

Förseelse mot 58 § 1 mom., 63 § 1 eller 3 mom., 67 § 1 eller 4 mom., 70 § 1 mom., jämfördt med 4 mom. i samma paragraf, 89 §

2 mom., 92 § 1 mom., 163 § 1 mom., 168 § 1 eller 3 mom., 172 § 1 eller 4 mom., 175 § 1 mom., jämfördt med 4 mom. i samma paragraf, 195 § 2 mom. eller 198 § 1 mom. må åtalas allenast af bolaget eller delägare.

243 §.

Bryter någon mot hvad i 2 § finnes stadgadt, äge Konungens befallningshafvande föreskrifva rättelse samt därvid äfven förelägga vite; och må Konungens befallningshafvande fälla till sådant vite.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande meddelas, må klagan föras hos Konungen, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

244 §.

Böter och viten, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böters eller vitens fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

VII. Särskilda bestämmelser.

245 §.

Öfverträda bankbolags delägare denna lag eller bolagsordningen, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

246 §.

Bankbolag vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt bolagsordningen har sitt säte.

247 §.

Försummelse att enligt bestämmelse i denna lag göra anmälan för registrering skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där bolagets styrelse har sitt säte.

248 §.

Enskildes förhållanden till bankbolag må ej för allmänheten yppas.

249 §.

Angående aktiebolag, som uteslutande har till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskildt stadgadt.

250 §.

Genom denna lag upphävas:
lagen angående bankaktiebolag den 18 september 1903;
lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903;
lagarna den 7 april och den 6 juli 1906 om ändrad lydelse af
vissa §§ i lagarna den 18 september 1903.

251 §.

Denna lag skall träda i kraft den — — —

Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit dessförinnan, skola bedömas efter äldre lag.

Bestämmelserna i 1 och 2 §§ skola icke afse postsparbanken, sparbank eller järnkontoret.

Bestämmelsen i 2 § angående förbud att använda ordet bank i firma äge ej tillämpning å aktiebolag, som före lagens trädande i kraft erhållit af Konungen stadfast bolagsordning.

Bankbolag, som erhållit oktroj, innan denna lag trädte i kraft, må registreras enligt bestämmelserna i äldre lag, men i öfrigt skall med afseende å sådant bolag denna lag lända till efterrättelse med nedan angifna undantag:

1) I stället för 68 och 173 §§, i hvad de afvika från motsvarande bestämmelser i äldre lag, skola dessa senare bestämmelser äga tillämpning.

2) Har beslut om ökning af bankbolags grundfond registrerats, innan denna lag trädte i kraft, må ökningen verkställas och registreras enligt äldre lags bestämmelser.

3) Där bankbolag blifvit i enlighet med bestämmelse i äldre lag upplöst, skola i afseende å likvidationen bestämmelserna i samma lag lända till efterrättelse.

4) Bestämmelserna i 45 och 150 §§ skola icke äga tillämpning förr än två år från denna lags trädande i kraft.

5) I fråga om de bankaktiebolag, som hafva utelöpande aktier, ställda till innehafvaren, skola bestämmelserna i 22 § 1, 2 och 3 mom. och 65 § 1 mom. andra punkten samt 2 och 3 mom. icke gälla för dylika aktier.

6) Å bankaktiebolag, hvars verksamhet grundas på tillåtelse, meddelad före denna lags trädande i kraft, och i hvars ordning icke meddelats föreskrift om skyldighet för bolaget att underkasta sig de bestämmelser, hvilka för bankaktiebolag varda i allmän författning stadgade, skola bestämmelserna i lagen icke äga tillämpning, så vidt de afse ämnen, rörande hvilka blifvit i bolagsordningen särskildt stadgadt, utan gälla därutinnan hvad bolagsordningen innehåller, dock att i fråga om ändring i bolagsordningen, om det sätt, hvarpå bolaget skall företrädas och dess firma tecknas, om likvidation och upplösning, om registrering, om tillsyn och om ansvar denna lag gäller till efterrättelse.

De, som enligt äldre lag berättigats teckna bankbolags firma, skola anses hafva erhållit sådant bemyndigande, som i 55 § 2 mom. eller 160 § 2 mom. afses.

Konungen utfärdar de öfvergångsstadganden, som med hänsyn till stadgandet i 118 § under 5) må finnas erforderliga.

Motiv.

Den i kommitténs uppdrag innefattade särskilda anvisning om utarbetande af förslag till bestämmelser för sådana bolag med solidarisk ansvarighet för delägarne, hvilka drifva bankrörelse utan att vara underkastade lagen angående solidariska bankbolag, afser ett ämne, som lagstiftningen förut mera än en gång haft att behandla. Redan 1891 års sparbankskommitté framlade en utredning af denna fråga i hvad den angick låneinrättningar, som drefvo sparkasserörelse, och den sysselsatte sig därvid särskildt med de så kallade solidariska folkbankerna. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs förslag stadgades, att dylika penninginrättningar skulle ställas under tillsyn af Konungens befallningshafvande. Bestämmelserna härom återfinnas, i sak oförändrade, i lagen den 18 september 1903 angående tillsyn å vissa penninginrättningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente.

*Om rätt att
drifva bank-
rörelse.*

Den år 1901 tillsatta bankkommitté erinrade i sitt den 4 februari 1902 afgifna betänkande, hurusom åtskilliga penninginrättningar, hvilka ej lydte under banklagarna, särskildt så kallade folkbanker, drefvo sin rörelse här i landet under benämningen bank, hvarigenom allmänheten bibragtes den oriktiga föreställningen, att dessa anstalter vore, liksom de verkliga bankerna, underkastade bankinspektionens kontroll. För att undanröja en sådan uppfattning, hvarigenom ett förtroende, som i många fall kunde vara oförtjänt, komme dylika anstalter till del, och på det att äfven den benämning, hvarunder bankverksamhet bedrefves, måtte blifva afgörande för tillämpning af en lag angående solidariska

bankbolag, hemställde nämnda bankkommitté, att alla de enskilda företag, som under benämningen bank bedrefve bankverksamhet under solidarisk ansvarighet, skulle underkastas sagda lag. I öfverensstämmelse med detta kommitténs förslag är i 10 § af lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 intaget förbud för enskild man eller annan enskild penninginrättning än bolag, hvarom i samma lag förmäles, samt sparbank och bankaktiebolag att i sin firma använda ordet bank.

Till följd af denna lagbestämmelse, åt hvilken gafs retroaktiv verkan, hafva de förutvarande solidariska folkbanks, hvilka icke inordnat sig under banklagstiftningen eller öfvertagits af därunder lydande bankbolag, ändrat firma, så att de nu benämnas kreditbolag, kreditkassa, sparkassa eller dylikt.

Enligt Sveriges officiella statistik funnos vid utgången af år 1906 dylika, i förenämnda tillsynslag den 18 september 1903 afsedda penninginrättningar till ett antal af 21, hvilkas sammanlagda fonder uppgingo till 1,613 miljoner kronor och uppvisade en omslutssumma af 13,787 miljoner kronor. Af dessa inrättningar hafva dock åtminstone tre med fonder å 0,812 miljoner kronor och en omslutssumma af 5,684 miljoner kronor numera uppgått i eller ombildats till bankbolag, så att af de vid slutet af år 1906 befintliga penninginrättningar af ifrågavarande slag icke kvarstå flera än 18 med fonder å tillhoppa 0,801 miljoner kronor och en omslutssumma af 8,103 miljoner kronor. Vid utgången af år 1903 funnos däremot enligt den officiella statistiken 28 dylika inrättningar med sammanlagda fonder å 3,365 miljoner kronor och en omslutssumma af 27,946 miljoner kronor. Huruvida i vårt land finnas inrättningar af ifrågavarande typ, de där icke bedrifva sparkasseinlåning och därför, såsom icke lydande under tillsynslagen, lämnats å sido af den officiella statistiken, är icke för kommittén känt. I hvarje fall torde de icke vara af vidare betydelse, då inrättningar af förevarande slag pläga basera sin verksamhet företrädesvis på sparkasserörelse.

De anförda siffrorna tyda på att den ofvannämnda, i den solidariska bankbolagslagen intagna bestämmelsen haft den verkan, som ju ock därmed åsyftades, nämligen att nedbringa den bankrörelse, som af solidariska bolag utöfvades vid sidan af gällande banklagstiftning. Och kommittén anser det tillrådligt, att lagstiftningen fortgår på den sålunda inslagna vägen. Ty det lär icke kunna bestridas, att dessa solidariska låneanstalter med sina ofta mycket blygsamma fonder — statistiken framvisar exempel på fonder å omkring 5,000 kronor mot en inlåning

af omkring 180,000 kronor — och en icke alltid sakkunnig ledning innebära en fara icke blott för delägarne, hvilkas flertal står alldeles utanför affärens skötsel, ehuru de hafva i obegränsad ansvarighet för dess förbindelser, utan äfven för insättarne; och denna fara synes knappast kunna förebyggas genom att omgärda dessa låneanstalter med bestämmelser, skiljaktiga från den vanliga banklagstiftningen. Ett försök i sådan riktning synes för öfrigt knappast vara påkalladt, ty om också dessa låneanstalter en gång haft en uppgift att fylla inom vår ekonomiska hushållning, så kan det nog med rätta sägas, att deras roll numera är utspelad. Vårt bankväsende har alltmera vuxit ifrån dessa små och primitiva låneanstalter, och helt visst skulle det jämförelsevis obetydliga tomrum, som komme att uppstå, om ifrågavarande solidariska låneanstalter helt upphörde, snart och med lätthet utfyllas af bankbolag, som drefve sin rörelse inom de af banklagstiftningen utstakade gränser.

För att uppnå det mål, kommittén således finner eftersträfvansvärdt, nämligen att den hybrida banktyp, som företrädes af de med benämningen solidariska folkbanker förut betecknade låneanstalterna, småningom må försvinna, vill kommittén föreslå, att vanligt handelsbolag — hvartill låneanstalt af ifrågavarande art ju rättsligen hänföres — icke må drifva bankrörelse under firma, innehållande annat än personnamn, detta med eller utan tillägg, antydande att firman innehafves af bolag (»& komp.» eller dylikt). Vill låneanstalt, hvarom nu är fråga, fortsätta sin rörelse under en dylik firma, som tydligt angifver affären såsom ett enskildt företag, bör det icke förvägras; men antagligt är, att anstalten hellre ombildar sig till ett verkligt bankbolag eller uppgår i ett sådant.

Motsvarande föreskrift i afseende å firman synes böra gälla såsom villkor för att kommanditbolag eller enskild person må drifva bankrörelse, och detta så mycket hållre, som erfarenheten ådagalagt, att rättigheten att jämte personnamn i firman införa en benämning, antydande affärens egenskap af kreditanstalt, missbrukas därhän, att vid skyltning, angifvande af post- och telegrafadress m. m. personnamnet bortkastas, så att affärens enskilda karaktär, hvilken just bör framhäfvas, blir undandold.

Det har visat sig, att föreningar för ekonomisk verksamhet utan personligt ansvar inlåtit sig på penninghandel med allmänheten, ehuru en sådan verksamhet är främmande för dylika föreningars i lag angifna ändamål, och det har också visat sig, att häraf vållats stora förluster

icke blott för delägarne i sådan förening utan ock för insättarne. Exempel saknas heller icke därpå, att pantlåneaktiebolag jämte sin egentliga verksamhet drifva bankrörelse genom inlåning på vanliga bankräkningar och utlåning bland annat i form af växeldiskontering.

Genom bedrivande af dylik rörelse lära nog de, som företräda föreningen eller bolaget, få anses hafva ställt sig i personligt betalningsansvar för härigenom uppkomna förbindelser. Men något effektivt medel att stäffa en sådan verksamhet, som utöfvas utan erforderliga garantier och i vissa fall i en icke obetydlig omfattning, erbjuder icke nu gällande lagstiftning.

Det har därför synts kommittén önskvärdt, att rätten att drifva bankrörelse, hvilken ju kan missbrukas äfven af andra associationer än de ofvan antydda, lagbindes och att offentlig myndighet utrustas med erforderliga maktmedel för att hindra ett obehörigt utöfvande af bankverksamhet; och har kommittén i sådant syfte meddelat bestämmelser i förslaget.

Ofvan angifna grundsats i fråga om de solidariska bolag, som böra berättigas att drifva bankrörelse, har jämväl funnit sitt uttryck vid meddelande af föreskrift om de bankinrättningar, på hvilka bestämmelserna om solidariska bankbolag skola äga tillämpning. Enligt 102 § af förslaget skola sålunda ifrågavarande bestämmelser afse alla i ändamål att drifva bankrörelse stiftade bolag med personlig ansvarighet för delägarne, så framt ej rörelsen skall drifvas under firma, innehållande endast personnamn eller sådant namn med tillägg, som antyder allenast, att firman innehafves af bolag. Genom en sådan lagbestämelse undanröjes tillika anledningen till den anmärkning, som i Riksdagens år 1903 till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelse beträffande banklagstiftningen blifvit framställd mot nuvarande lydelsen af samma lagparagraf, enligt hvilken lagens tillämpning göres beroende af vederbörande bankinrättnings egen åstundan att inordna sig under lagen.

Om grundfonden.

I afseende å det i gällande banklagstiftning inrymda stadgande, att bankbolag må under vissa förutsättningar bildas med en grundfond af allenast 200,000 kronor, har bankinspektionen i sitt till kommittén remitterade utlåtande anfört följande:

»Stiftande af nya bankbolag och förökande af redan befintliga bankbolags fonder genom nyteckning hafva under de senare åren fortgått i en omfattning, som väl må betecknas såsom oerhördt stor för våra förhållanden. Sålunda fanns vid utgången af

år 1895	ett	antal	af	46	banker	med	egua	fonder	å	kronor	129,695,000
» 1896	»	»	»	53	»	»	»	»	»	»	146,792,000
» 1897	»	»	»	57	»	»	»	»	»	»	180,145,000
» 1898	»	»	»	57	»	»	»	»	»	»	205,710,000
» 1899	»	»	»	64	»	»	»	»	»	»	246,281,000
» 1900	»	»	»	66	»	»	»	»	»	»	254,515,000
» 1901	»	»	»	67	»	»	»	»	»	»	258,645,000
» 1902	»	»	»	67	»	»	»	»	»	»	269,278,000
» 1903	»	»	»	70	»	»	»	»	»	»	304,522,000
» 1904	»	»	»	71	»	»	»	»	»	»	350,991,000
» 1905	»	»	»	74	»	»	»	»	»	»	387,633,000
» 1906	»	»	»	76	»	»	»	»	»	»	492,734,000.

Tillökningen i redan befintliga bankbolags fonder gör ju dessa banker starkare och mera oberoende af kredit hos andra banker, inom eller utom landet, och denna fondökning kan nog i och för sig betraktas såsom ett godt. Men bildandet af nya banker kan helt visst sägas hafva gått öfver gränsen för det behöfliga och nyttiga; denna mångfald af banker har framkallat en konkurrens, som i mera än ett hänseende utöfvat ett skadligt inflytande på bankernas verksamhet och arbetsmetoder.

En af anledningarna till den starka frekvensen af nya bankföretag ligger tydligen i den lätthet för bildande af bank, lagstiftningen beredt genom att fastställa ett lågt minimum för banks grundfond. I 8 § af solidariska bankbolagslagen, resp. 10 § bankaktiebolagslagen, är visserligen en miljon kronor satt såsom det normala minimum för grundfonden; men där är tillika medgifvet, att, om de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelserna angående ett bankbolags rörelsegrenar och villkoren därför uppenbarligen gifva vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfång, utan blott att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konungen gifver därtill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande 200,000 kronor. Och då i bolagsordningen angifves såsom ett bankbolags ändamål att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, har Eders Kungl. Maj:t, med fastställande af vissa restriktioner i afseende å inlåningen och rätten att öppna afdelningskontor, alltid bifallit ansökning om oktroy för bankbolag med grundfond ända ned till sistnämnda belopp. Denna minimigrundfond var nog väl knappt tillmätt redan vid den tidpunkt, då berörda stadgande ursprungligen tillkom, år 1886, men efter den utveckling af våra ekonomiska förhållanden, som

under de senaste tjugu åren gjort sig gällande, är en dylik grundfond alldeles otillfredsställande äfven ur synpunkten att bereda soliditet åt ett bankföretag. Och detta särskildt därför att dessa banker af s. k. folkbankstyp visst icke alltid hålla sig inom sitt i bolagsordningen fastställda program att tillgodose den mindre omsättningen inom sin ort, utan lämna försträckningar åt affärer i långt aflägsna landsändar, hvilkas affärsförhållanden äro bankstyrelsen obekanta, samt till belopp, som icke stå i rimligt förhållande till bankens fonder. Så finnes mera än ett exempel därpå, att sådan bank på en hand lämnat försträckningar, uppgående till flera gånger grundfondens belopp. Bankinspektionen konstaterar och kritiserar då sådana förhållanden samt påkallar rättelse. Sådan blir ju ofta i viss mån vidtagen och i ett par fall har en dylik kritik föranlett, att en sådan mindre bank uppgått i en större. Men att, då rättelse icke följer, hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande begära föreläggande för bank att minska eller indraga sådana engagemanger är en utväg, bankinspektionen hittills icke ansett sig böra vidtaga, enär ett sådant ingripande, som påtagligen skulle menligt inverka på bankens kredit, kunde blifva mera till skada än till gagn, och det för öfrigt ofta skulle vara omöjligt för banken att fullgöra ett dylikt föreläggande. En sådan oförsiktig ledning, som stundom förklaras däraf att en sådan liten bank icke är i tillfälle att anställa en skolad bankman såsom chef för affären, har mera än en gång försatt en folkbank i ett mycket brydsamt läge.

Vid ofvannämnda tidpunkt, då ifrågavarande lagbestämmelse tillkom, kunde ett behof af ökad antal bankkontor anses förefinnas; de enskilda bankinrättningarnas kontor uppgingo 1886 endast till omkring 190. Men numera, sedan dessa kontor stigit till ett antal af nära 500, torde nog hvarje ort af någon betydelse hafva att tillgå bankkontor, ett eller flera, till förmedling af sina affärer; och på åtskilliga platser utbjuda bankerna sina tjänster i större utsträckning än de kunna tagas i anspråk. I den mån behof af nya bankförbindelser emellertid skulle yppas å någon mindre anseelig ort, där bildandet af en större bank icke kan ifrågakomma, tillgodoses detta bäst genom afdelningskontor af en större bank; och erfarenheten har gifvit vid handen, att de större bankerna äro synnerligen tillmötesgående i fråga om inrättande af afdelningskontor. Ett sådant kontor medför uppenbarligen en större trygghet än en själfständig s. k. folkbank vid utbrottet af en lokal kris; denna kan medföra betänkliga rubbningar för den lilla folkbanken och därmed för hela orten, men bäres utan vidare svårighet af den större banken, för hvilken förlusten vid ett kontor utjämnas genom vinsterna

vid andra kontor. Och ledningen vid ett afdelningskontor, hvilken i sina hufvuddrag bestämmes af bankens styrelse, går lättare fri från det missgrepp, hvartill folkbanken ej sällan gör sig skyldig, att allt för ensidigt tjäna vissa kunders intressen.

Af dessa skäl borde helst undantagsbestämmelser i afseende å grundfonden för s. k. folkbanker alldeles bortfalla; men då bankinspektionen nu vill inskränka sig till att hemställa, det grundfondens minimum för folkbanker, som hädanefter stiftas, höjes till 500,000 kronor, sker detta uteslutande därför att ett fullständigt upphäfvande af berörda undantagsstadgande tilläfsventyrs kunde komma att öka frekvensen af sådana penningeinträttningar, som stå utanför banklagstiftningen. Sedan genom 1903 års lag angående solidariska bankbolag blifvit föreskrifvet, att dylik inträttning icke får i sin firma använda ordet bank, har visserligen ett flertal af samma inträttningar ombildats till eller uppgått i bankbolag. Men sagda föreskrift har dock icke hindrat, att sådana inträttningar alltjämt förefinnas. Under dessa förhållanden må det ju icke anses lämpligt att ytterligare frammana dylika penningeinträttningar genom att obehörigt försvåra stiftandet af banker; men detta kan icke anses ske genom att fastställa minimum af banks grundfond till 500,000 kronor, ett belopp som för öfrigt numera torde sammanbringas nästan lika lätt som för tjugu år sedan 200,000 kronor.»

Lagstiftningen bör efter kommitténs uppfattning lämpligen befördra den omläggning af vårt bankväsende att i stället för de många — för närvarande icke mindre än 80 — och delvis mycket obetydliga enskilda bankinträttningar, som drifva sin verksamhet inom vårt land, färre, men kapitalstarka banker med kontor å skilda orter förmedla penningomsättningen. Trygghet och stadga i våra ekonomiska förhållanden skulle därigenom otvifvelaktigt befördras. Med denna uppfattning finner väl kommittén önskvärdt, om något som helst undantag icke medgäfvades från den i lag uppställda regeln, att banks grundfond icke må understiga en miljon kronor. Men då det torde anses för brådstörtadt att i ett slag införa en sådan ändring i det bestående, vill kommittén inskränka sig till att biträda bankinspektionens förslag, att minimum af grundfonden för inträttningar af den s. k. folkbankstypen höjes till 500,000 kronor.

De bestämmelser i gällande banklagstiftning, som innefattas i 2:dra kapitlet af de bägge bankbolagslagarna och handla »om rörelsen», äro uppenbarligen ganska ofullständiga och delvis mindre lyckligt affattade. Kommittén har därför verkställt en omarbetning af ifrågasvarande kapitel och därvid föreslagit en del helt nya bestämmelser.

Om rätt att handla med aktier och om emissionsbank.

Främst bland dessa bör nämnas stadgandet om rätt för större banker, nämligen sådana, hvilkas grundfond uppgår till sex miljoner kronor, att för egen räkning handla med aktier, dock endast i den mån reservfonden öfverstiger femtio procent af grundfonden. Stadgandet afser ej blott att medgifva sådan bank rättighet att drifva handel med aktier i allmänhet, utan har äfven det särskilda syftet att bereda tillfälle för bank att ingå såsom delägare i *emissionsbank*.

I sitt ofvannämnda utlåtande anför bankinspektionen i denna fråga följande:

»I skrifvelse den 2 maj innevarande år har Riksdagen anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och under hvilka villkor rättighet att drifva handel med aktier må kunna medgifvas bolag, som äro eller blifva underkastade den för enskilda bankinrättningar gällande lagstiftning, samt till Riksdagen afgifva det förslag i ämnet, som en sådan utredning må kunna föranleda.

Genom nådig remiss den 14 sistlidne juni anbefalld att afgifva underdånigt utlåtande öfver Riksdagens sålunda gjorda framställning, får bankinspektionen till en början erinra, hurusom det mera än en gång blifvit uttaladt, att man icke borde utan vidare upphäfva det i den svenska banklagstiftningen inrymda förbudet för bankbolag att drifva handel med aktier; och denna bestämmelse torde nog också i sin mån hafva bidragit att konsolidera våra enskilda bankinrättningar. Men med den lifaktighet, som under de senare åren gjort sig gällande i vårt affärslif och icke minst i de affärer, som afse bildande och utvidgande af bolag samt öfverflyttande af äganderätten till redan utsläppta aktier och lottbref, lærer det kunna ifrågasättas, om det är lämpligt och nyttigt, att våra banker fortfarande hållas helt utom denna affärsverksamhet. Ty den förmedling af aktieaffärer, som åtskilliga banker bedrifva, gör dem ju icke till intressenter i dessa affärer; denna bankernas verksamhet medför blott för dem själfva en liten provisionsvinst och för allmänheten fördelen af en pålitlig förmedlare vid sådana affärer. Det kan emellertid nog vara gagneligt, att en bank äger finansera en affär äfven på det sätt, att densamma genom bankens ekonomiska medverkan ombildas till aktiebolag eller, om den redan arbetar under denna form, får sitt aktiekapital förökadt. Företaget blir därigenom ekonomiskt själfständigare och banken kan blifva befriad från papper, som, om de än må vara goda, kunna för mycket tynga portföljen. Banks rätt till aktieförvärf torde äfven beträffande handel med redan emitterade aktier kunna medföra den fördelen, att banken i fråga om de aktier, den

lägger sig på, verkar normeraude på kurserna genom att hålla tillbaka vid häftiga och opåkallade prisfluktuationer.

Emellertid anser äfven bankinspektionen, att förbudet för bank att handla med aktier ingalunda bör i regel upphävas. Rättigheten att drifva sådan rörelse, som ju onekligen i hög grad kräver omdöme och försiktighet för att icke blifva äfventyrlig, läser icke böra medgifvas andra banker än dem, som äga betydande fonder; och detta icke blott därför att dessa banker lättare bära en eventuell förlust, utan äfven af det skäl att, såsom naturligt är, de större bankernas ledning i regel uppbäres af en större insikt än de mindre bankernas. Att banks grundfond uppgår till minst sex miljoner kronor synes lämpligen kunna uppställas såsom ett villkor för rättigheten att utöfva ifrågasvarande rörelsegren.

Men icke ens åt dessa större banker läser oinskränkt rätt till aktieförvärf böra medgifvas. Den synes böra så begränsas, att en häraf vållad förlust icke under några förhållanden kan nedbringa bankens fonder under den gräns, lagstiftningen fastställt såsom för banken betryggande. Då det i sådant afseende är stadgadt, att, sedan bank till reservfond afsatt ett belopp, motsvarande 50 procent af grundfonden, ytterligare afsättning till reservfonden icke erfordras, så läser det icke kunna anses äfventyrligt, att bank, som utöfver dessa 50 procent afsatt medel till sin reservfond i stället för att utdela dem till delägarna, erhåller en friare dispositionsrätt, än i lag såsom regel medgifves, öfver dessa medel, som banken låtit utöfver hvad lag fordrar kvarstanna i banken. Genom ett medgifvande, att dessa reservfondens överskottsmedel tinge användas till aktieförvärf, kan insättarnes säkerhet icke anses hotad, då ju, äfven om de sålunda använda medlen skulle gå totalt förlorade, banken i allt fall skulle jämte sin grundfond äga i behåll en så stor reservfond, att dess förökande icke af lagstiftaren påkallas. Den mening skulle väl också kunna göras gällande, att ett belopp, motsvarande hela reservfonden, kunde sålunda få friare användas, enär ju, vid en total förlust af dessa medel, banken i fråga om fonderna icke skulle komma i sämre ställning än vid dess startande. Men då fråga är om en afvikelse från ett traditionellt åskådningssätt, synes det klokast att stanna vid det förra alternativet, mot hvilket knappast någon betänklighet kan resas ur synpunkten af bankens soliditet.

Enligt det förslag, som bankinspektionen således anser sig kunna förorda och Riksdagen i förevarande skrifvelse jämväl ifrågasatt, skulle nedannämnda enskilda bankinrättningar med sina nuvarande fonder blifva berättigade att för aktieförvärf använda följande belopp: Skånes

enskilda bank 7,50 milj., Värmlands enskilda bank 1,37 milj., Stockholms enskilda bank 1,5 milj., Sundsvalls enskilda bank 4 milj., Härnösands enskilda bank 4,75 milj., Skandinaviska kreditaktiebolaget 12 milj., aktiebolaget Stockholms handelsbank 8,12 milj., bankaktiebolaget Södra Sverige 0,11 milj., aktiebolaget Mälareprovinsernas bank 0,50 milj. och aktiebolaget Göteborgs bank 2,70 milj. kronor eller således tillhoppa omkring 42 milj. kronor.

Det är emellertid att märka, att, om och i den mån nämnda banker ville såsom reservfonder binda sina nuvarande dispositionsfonder, deras aktieförvärfsrätt skulle kunna ökas för Skånes enskilda bank med 1 milj., för Värmlands enskilda bank med 0,9 milj., för Stockholms enskilda bank med 3,2 milj., för Sundsvalls enskilda bank med 1,4 milj., för Härnösands enskilda bank med 0,5 milj., för Skandinaviska kreditaktiebolaget med 0,2 milj., för aktiebolaget Stockholms handelsbank med 1,1 milj., för bankaktiebolaget Södra Sverige med 0,7 milj., för aktiebolaget Mälareprovinsernas bank med 1,2 milj. och för aktiebolaget Göteborgs bank med 0,6 milj. kronor eller således tillhoppa med omkring 10 milj. kronor.

Såsom förut är sagdt, kan en aktieförvärfsrätt blifva af nytta både för vederbörande banker själfva och för vissa af dem finanserade affärer. Däremot kan det nog betviflas, om man enbart genom en sådan anordning, som den ofvan föreslagna, skulle vinna syftet att främja landets industri genom att bereda ekonomiskt stöd åt *nya* företag. För en vanlig bank med en på förut antydda sätt begränsad aktieförvärfsrätt skulle aktieaffären blifva en ganska obetydlig detalj af bankens rörelse, i det den torde komma att inskränkas till redan existerande företag, som banken räknade till sina kunder. Att lämna hjälp till startande af nya företag skulle säkerligen mycket sällan förekomma äfven af det skäl att banken i regel saknade organer för en saklig pröfning af ett nytt företags bärkraft.

Det är på detta område emissionsanstalten har en uppgift att fylla. Förslag om införande i lagstiftningen af en särskild typ af banker, som, under föreslaget namn af industriförslagsbanker, skulle äga rätt att, jämte bankrörelse, drifva handel med aktier, framlades af Eders Kungl. Maj:t för 1903 års Riksdag i sammanhang med de författningsförslag, som legat till grund för nu gällande banklagar. I hufvudsak anslöt sig förslaget till lag angående industriförslagsbanker till förslaget till lag angående bankaktiebolag. De egentliga afvikelserna voro att söka i bestämmelserna angående grundfondens storlek och rätten till inlåning från allmänheten. Förslaget vann emellertid icke Riksdagens

godkännande. Riksdagen förklarade sig visserligen icke vilja bestrida, att en aktieemissionsanstalt, skött med sakkunskap och redbarhet samt ställd under offentlig kontroll, tilläfvare kunde vara till nytta för industrien. Men jämte det Riksdagen erinrade, att det framlagda förslaget icke, enligt Riksdagens mening, vore byggdt på riktiga och lämpliga grunder samt att det föreslagna namnet för ifrågavarande inrättningar syntes mindre lämpligt, framhöll Riksdagen såsom sin mening, att något verkligt trängande behof för det dåvarande af en lagstiftning af ifrågavarande slag icke, Riksdagen veterligt, framträdde. Ej heller finge, anförde Riksdagen vidare, förbises, att, på sätt erfarenheten från utlandet gifvit vid handen, inrättningar af ifrågavarande beskaffenhet under en mindre nogräknad ledning kunde jämväl ägna sig åt osunda, för industrien skadliga spekulationsaffärer.

Särskildt i anledning af sistnämnda anmärkning och sedan inom vårt land en aktieemissionsanstalt på allmänna aktiebolagslagens grund kommit till stånd, tränger sig emellertid, synes det bankinspektionen, den frågan fram, om den egentliga emissionsrörelsen bör helt öfverlämnas åt den enskilda affärsverksamheten eller om genom förändrad lagstiftning tillfälle bör beredas för bildande af emissionsanstalt under de för *bankaktiebolag* fastställda former.

Till förmån för emissionsbolagsformen har blifvit åberopadt, att emissionsbolaget icke såsom emissionsbanken har rätt att inlåna penningar från allmänheten, till följd hvaraf endast aktieägarnes och kreditgifvande bankers penningar skulle vid en eventuell katastrof äfventyras; och denna erinran måste ju tillerkännas ett visst berättigande. Men då hinder icke möter, att ett emissionsbolag utgifver obligationer och försäljer dem till allmänheten, kunna nog allmänhetens penningar på denna väg, som icke står emissionsbanken öppen, riskeras. Gifvet är dock, att en emissionsbanks rätt att vid disken inlåna penningar från allmänheten bör starkt begränsas.

Företrädet af emissionsbankstypen ligger i den kontroll, som från det allmännas sida skulle utöfvas öfver emissionsbanken liksom öfver andra enskilda bankinrättningar. Denna kontroll skulle göras gällande redan vid emissionsbankens bildande. Under det emissionsbolaget inom ramen af den allmänna aktiebolagslagstiftningen själfst bestämmes sin bolagsordning och andra regler, som skola normera dess verksamhet, komme emissionsbankens liksom hvarje annan banks bolagsordning att underkastas pröfning af Eders Kungl. Maj:t, som ägde i bolagsordningen införa de bestämmelser, som utöfver lagens föreskrifter kunde finnas erforderliga och nyttiga. Redan vid fastställande af vanliga bankbolags-

ordningar bestämmas vissa restriktioner, som visat sig ändamålsenliga, t. ex. förbud att lämna ledamot af styrelsen kredit annorledes än mot fullgodt hypotek eller genom diskontering af varuväxlar; och det är icke oantagligt, att i emissionsbanks bolagsordning skulle, med hänsyn till egenarten af dess verksamhet, införas särskilda bestämmelser för tillvaratagande af det allmännas intressen. Det bör för öfrigt icke förbises, att banklagstiftningen innehåller vissa, för banks konsolidering afsedda bestämmelser, som icke återfinnas i aktiebolagslagen, såsom exempelvis de viktiga föreskrifterna rörande tillgångarnas värdesättande vid bokslut.

Vidare skulle nu emissionsbanken komma under tillsyn af bankinspektionen.

Det förhåller sig nog så, att värdet af den kontroll, bankinspektionen utöfvar, icke sällan öfverskattas. Det förbises så lätt, att bankerna inom de gränser, som af gällande föreskrifter äro för dem utstakade, äga och måste äga fria händer. Bankinspektionen kan t. ex. hysa den mening, att en bank i allt för hög grad baserar sin verksamhet på kredit hos andra banker, att den icke utöfvar tillräcklig kontroll öfver vissa sina funktionärer m. m.; och en sådan mening jämte de skäl, som tala för densamma, böra gifvetvis meddelas bankstyrelsen. Men om denna icke går med på bankinspektionens uppfattning, får styrelsen naturligtvis göra sin egen gällande; och det borde därför vara uppenbart, att bankinspektionen, äfven om det högsta mått af klokhet och insikt vore där representeradt, icke kan förhindra, att en banks ledning tager en äfventyrlig riktning. Väl inträffar det icke sällan, att bankinspektionen äfven på detta område, där bankerna äga fritt röra sig, kan på öfvertygelsens väg utöfva ett gagnande inflytande; men den påtagligaste nyttan af bankinspektionens verksamhet består i öfvervakande af de för bankerna fastställda föreskrifternas efterlefnad. Härvid är det nog af särskild vikt, att de handlingar, på hvilka allmänheten har att grunda sitt omdöme om en bank, nämligen månadsrapporterna och bokslutet, äro uppställda i behörig ordning, ty, om förhållandet icke är sådant, blifva dessa handlingar, såsom missledande, mera till skada än till gagn. Så böra månadsrapporterna upprättas i den form, innehålla de rubriker, som bäst åskådliggöra bankens ställning; och vidare är att tillse, det tillgångar och skulder riktigt inrangeras under de fastställda rubrikerna, så att under de rubriker, som det är opportunt att ha tomma eller med låga belopp, såsom fastigheter, aktier, skulder till andra banker, fordringar, beroende på lag-

sökning eller konkursutredning, verkligen redovisas alla poster, som höra dit, liksom att de rubriker, där man gärna visar höga siffror, såsom fordringar hos andra banker, icke få mera än de skola ha. Och beträffande bokslutet, som för banks delägare och för allmänheten kommer till synes i styrelsens förvaltningsberättelse och i den af bankbyrån årligen utarbetade öfversikt af bankboksluten, är det uppenbarligen nyttigt, att tillsyn utöfvas däröfver att de föreskrifter, som banklagstiftningen innehåller om balanserade fordringars nedskrivande till deras verkliga värden m. m., behörigen iakttagas.

I dessa hänseenden äger emissionsaktiebolaget förfara efter eget godtfinnande; och den möjligheten är därför icke utesluten, att emissionsbolaget framlägger sådana tablåer, att de, äfven om siffrorna icke i och för sig äro oriktiga, blifva missledande, samt i bokslutet balanserar tillgångarna till högre värden än de äga.

Af dessa skäl synes emissionsbankverksamheten, ställd, såsom den skulle blifva, under publicitet, äga vissa företräden framför den rent privata verksamhet, emissionsbolaget bedrifver.

Men den samvetsgrannaste kontroll kan naturligtvis icke aflägsna de risker, som enligt sakens natur äro förenade särskildt med en emissionsverksamhet. En emissionsanstalt blir ju i hög grad beroende icke blott af upp- och nedgående konjunkturen inom fondmarknaden utan ock af hållbarheten utaf de kalkyler, på hvilka af anstalten startade nya företag äro baserade. En sådan anstalt måste följaktligen i högre grad än en vanlig bank vara beredd på förluster, likaväl som den kan realisera betydande vinster. Och en emissionsanstalt, som lyder under banklagstiftningen, kan, om den börjar sin verksamhet under en hausseperiod och en häftig baisse inträder, innan den hunnit samla reservfond, ensamt därigenom tvingas till afskrifningar, som medtaga en tiondedel af grundfonden, så att delägarna stå inför alternativet att besluta likvidation eller göra tillskott.

Det synes därför önskvärdt, att lagstiftningen för en emissionsbankverksamhet lägges så, att aktierna tvingas in på kapitalstarka händer. Därigenom vunnas sannolikhet för att uppkommande vinst företrädesvis användes till fondbildning, så länge sådan vore önskvärd, samt att, om oförmälda ställning med en enligt räkenskapen till en tiondedel förlorad grundfond skulle inträda, ett tillskott med säkerhet kunde påräknas, om det befundes klokt att hålla affären uppe. Om vidare aktierna stannade på ett fåtal händer, skulle detta bidra till att göra ledningen enhetlig och målmedveten. Det synes därför ändamålsenligt att genom lag bestämdes, det emissionsbankaktiebolag finge

stiftas endast af enskilda bankinrättningar, nämligen sådana som, enligt hvad här ofvan föreslagits, äro berättigade att förvärfva aktier, samt att emissionsbankaktiebolags aktier finge utfärdas samt af aktieägare öfverlåtas blott till sådan enskild bankinrättning. Genom denna anordning vunnas äfven den icke oväsentliga fördelen, att emissionsbankaktierna icke kunde blifva spekulationspapper.

Då minimum af emissionsbankens grundfond tydligen bör sättas tämligen högt, skulle en enda bankinrättning icke gärna kunna förvärfva samtliga aktier i en emissionsbank, hvilket också af flera skäl icke vore önskvärdt. Men det vore heller icke lämpligt, att en enda bankinrättning erhöles aktiemajoritet i emissionsbanken och därigenom kunde utöfva ett afgörande inflytande på dess verksamhet. En sådan dominerande ställning skulle nämligen innebära en frestelse att föra emissionsbanken i en riktning, som allt för ensidigt tillgodosåg den ledande bankens intressen, t. ex. genom förvärfvande af aktiemajoritet i ett redan existerande företag i syfte att öfverflytta dess affärer till sistnämnda bank. Dylika transaktioner höra icke till dem, en väl skött emissionsanstalt bör upptaga på sitt program. För att förebygga, att emissionsbanken sålunda fördes på vägar, främmande för dess eget ändamål, kunde lämpligen stadgas, att delägare i emissionsbank icke må äga mera än en tredjedel af aktierna i densamma. Härigenom blefve ock delägarnas risk på ett sådant företag i någon mån begränsad.

Ett ordnande af emissionsbankverksamheten på dylika grunder synes äfven för själfva näringslivet vara ur åtskilliga synpunkter fördelaktigt. En stor emissionsbank kommer gifvetvis att erhålla en mängd erbjudanden att starta eller utvidga industriella företag, och ju mera omsorgsfull och sakkunnig sällningen af dessa erbjudanden blir, dess bättre är det för näringslivet. Ett misslyckadt industriellt företag medför i regel icke blott en minskning af de enskilda delägarnas tillgångar, utan det innebär äfven en nationalekonomisk förlust. Skötseln af en emissionsbank ställer därför stora kraf på såväl finansiell förmåga som teknisk urskiljning hos dess funktionärer. Med banker såsom grundare och ägare af en emissionsbank får man större utsikter till ett riktigt val af ledare och funktionärer för denna, än om dessa skolas utses genom en tillfällig sammanslutning af aktietecknare bland allmänheten. Den öfversikt öfver affärslivet och den erfarenhet af industriens gång, som direktörskapet inom våra större banker gifver, blifva synnerligen goda faktorer att räkna med vid organisationen och driften af en emissionsbank.

I de flesta fall förvärfvar en emissionsbank under kortare eller längre tid en nästan obegränsad makt öfver de företag, som den tager om hand. En institution, bakom hvilken stode flera stora banker, skulle från deras sida, hvilka hade anledning söka dess medverkan, tillvinna sig större förtroende och erbjuda större trygghet än en anstalt, inom hvars enskilda delägare majoriteten måhända tid efter annan växlade och med den de principer, efter hvilka anstalten leddes.

Det torde invändas, att de föreslagna gränserna för bankbolags rätt att förvärfva aktier äro så snäfv, att därinom icke väl rymmas både den så att säga enskilda aktiehandel, bank kan finna önskligt drifva, och delägarskap i emissionsbankinstitut. Men om nu, såsom bankinspektionen förmenar, försiktigheten bjuder att icke vidga dessa gränser, så få ju de bland de förutnämnda bankerna, som vilja taga del i en emissionsbank, finna sig i att deras rätt till enskild aktiehandel inskränkes i mån af detta delägarskap. Då ett stort emissionsbolag redan bildats, synes för öfrigt vårt lands behof af emissionsinstitut tillsvidare vara tillgodosedt genom bildande af *en* emissionsbank. Det är nog mera önskvärdt, att emissionsinstitutet blifva stora och starka än mångtaliga.

Bankinspektionen har i det föregående benämnt den anstalt, hvarom här är fråga, emissionsbank och har ingen lämpligare benämning än denna att föreslå. Mot densamma har erinrats, att man här i landet med emissionsbank förstått sedelutgifvande bank; men då enskild banks sedelutgifningsrätt tillhör en förgången tid, bör nämnda omständighet icke kunna föranleda någon begreppsförvirring. Större betydelse skulle man kunna tillägga en annan, mot den ifrågasatta benämningen framställd anmärkning, nämligen den, att äfven de banker, som förmedla obligationslån och sålunda emittera obligationer, kallas emissionsbanker. Men detta språkbruk, om det verkligen finnes, har icke vunnit den häfd, att någon betänklighet till följd häraf bör möta att, efter allmänt känt föredöme från utlandet, upptaga namnet emissionsbank för sådan bankinrättning, som kännetecknas af aktieemissionsrätt. Det nyligen startade emissionsbolaget har ock i sin mån röjt väg för den nu föreslagna benämningen.

Under det delägarna i ett vanligt bankaktiebolag skola vara minst tjugu, torde motsvarande siffra för emissionsbankaktiebolaget lämpligen sättas till fyra, därtill minimiantalet för stiftarne äfven synes kunna bestämmas.

Att på grund af numera inträdda förhållanden inom vårt ekonomiska lif aktiekapitalets minimum bör sättas högre än det, som föreslogs i nådig proposition till 1903 års Riksdag synes uppenbart; och

vill bankinspektionen i sådant hänseende föreslå ett belopp af åtta miljoner kronor.

Då en kraftig fondbildning påtagligen för emissionsbanken, på grund af arten utaf dess verksamhet, är af större vikt än för en vanlig bankinrättning, föreslår bankinspektionen, att af emissionsbanks behållna årliga vinst minst tjugufem procent afsättas till en reservfond och att sådan afsättning icke må upphöra, förrän reservfonden uppnått samma belopp som grundfonden.

Inlåningen från allmänheten har man ansett böra begränsas till sammanlagda beloppet af grund- och reservfond; den s. k. dispositionsfonden — sparade, men icke till reservfonden förda vinster — har icke här medräknats, enär denna fond, öfver hvilken banken ju äger när som helst förfoga, är af allt för rörlig natur att tjäna som underlag för inlåningen.»

Kommittén biträder den af bankinspektionen sålunda uttalade mening och har i sådant syfte utarbetat förslag till lagbestämmelser.

Enligt gällande lag är det bank förbjudet att drifva handel med annat än guld, växlar och räntebärande papper; och då i lagen tillika angifvas de förhållanden, under hvilka annan egendom må af bank förvärfvas, läser förstnämnda lagbestämmelse böra tolkas såsom ett förbud att under andra än de i lagen sålunda angifna förhållanden *förvärfva* egendom, med hvilken banken ej må drifva handel, äfven om ett sådant förvärf icke sker under sådana omständigheter, som angifva ett syfte att drifva handel.

Kommittén vill såsom regel bibehålla omförmälda, beträffande banks rätt att drifva handel meddelade bestämmelser, som endast gjorts något fylligare, så att därunder må tydligen inbegripas vissa valutor, med hvilka en bank enligt sakens natur måste handla. Kommitténs uppmärksamhet har emellertid blifvit fäst på det förhållande, att en banks ställning till en gäldenär, som icke förmår göra rätt för sig, kan gestalta sig så, att det blefve till gagn såväl för kontrahenterna som för det allmänna, om banken i likvid för sin fordran finge underhand öfvertaga egendom, hvarmed bank icke må drifva handel, och särskildt aktier. Om t. ex. en industriell affär, som en bank förlagt, råkar i trångmål, kan man ställas inför valet mellan en konkurs, som har till följd, att affären, till skada för den ort, där den verkar, nedlägges och att banken gör en stor förlust, eller en rekonstruktion på den basen, att banken i likvid för sin fordran mottager aktier i företaget; och det synes olämpligt, om lagstiftningen lägger hinder i vägen för att under sådana förhållanden en uppgörelse träffas, hvarigenom affären kan räd-

Om rätt att i undantagsfall förvärfva lös egendom, om inlåning, om kassareserv
m. m.

das och banken i utbyte mot notoriskt värdelösa fordringar öfvertager aktier, som en gång kunna erhålla ett värde. Tydligt är dock, att ett sådant öfvertagande, som bör få gälla blott lös egendom, får ske endast i undantagsfall, där det är uppenbart, att banken eljest skulle lida afsevärd förlust. Såsom ett korrektiv mot att en sådan rättighet icke missbrukas vill kommittén föreskrifva, att anmälan om ett dylikt öfvertagande skall ofördröjligen göras hos bankinspektionen. Denna har då att tillse, om sådana omständigheter föreligga, som utgöra förutsättning för en dylik uppgörelse, och, där så ej är, påyrka försäljning af den öfvertagna egendomen. Antagligt är ock, att, om den ifrågasatta lagbestämmelsen kommer till stånd, bank icke inlåter sig på en sådan uppgörelse utan samråd med bankinspektionen.

En klok bankpolitik bör i främsta rummet inriktas på att skaffa vederbörande bank en god portfölj, så att banken hålles både *solvent* och *likvid*. I detta hänseende kan lagstiftningen väl icke utöfva något afgörande inflytande, men den kan genom meddelande af vissa föreskrifter i någon mån förebygga vådorna af en oklok förvaltning. Hit kunna räknas föreskrifter, som inskränka banks rätt att förvärfva aktier och fastigheter.

Kommittén har emellertid ansett, att några nya bestämmelser i berörda syfte kunna i lagstiftningen införas, utan att obehöriga band därigenom läggas på en bankstyrelsens handlingsfrihet.

Storleken af en banks inlåning regleras icke i någon mån af gällande lagstiftning; men i de bolagsordningar, som äro fastställda för banker med grundfond, understigande en miljon kronor, föreskrifves, att inlåningen icke får öfverstiga ett visst förhållande till fonderna. Det synes kommittén kunna lända till gagn, att en på berörda princip grundad bestämmelse införas i lagstiftningen. Fonderna kunna ju anses såsom ett delägarnes tillskott för att säkerställa insättarne för förlust; och det måste väl då medgifvas, att, under i öfrigt likartade förhållanden, insättarnes säkerhet, som lagstiftningen har att i främsta rummet tillgodose, är dubbelt större i en bank, hvars fonder motsvara t. ex. $\frac{1}{3}$ af inlåningen, än i den, där de uppgå blott till $\frac{1}{6}$ däraf. Verkställd undersökning har gifvit vid handen, att bland de sedan någon tid befintliga bankerna inlåningen, hvarmed afses samtliga i bankrapporterna upptagna skulder utom dem, som redovisas under rubrikerna »utelöpande postremissväxlar» samt »inkomst- och diverse tillfälliga räkningar», växlar emellan 0,7 och 6,4 gånger fonderna, d. v. s. sammanlagda beloppet af grundfond, reservfond och dispositionsfond.

Kommittén håller före, att inlåningen icke bör få öfverstiga fem gånger fondernas belopp. Af nu befintliga banker skulle endast 9, som hafva en inlåning af resp. 6,4, 6, 5,9, 5,5, 5,4, 5,3, 5,2, och 5,1 gånger fonderna, behöfva vidtaga någon åtgärd med anledning af en dylik bestämmelse; och bör det lämnas dem en respittid för att antingen i någon mån öka fonderna eller nedbringa inlåningen.

Men en bank måste, såsom förut är sagdt, icke blott vara solvent, utan också hållas likvid. Och i sådant afseende är det icke tillfyllest, att banken håller en kontant kassa för förutsedda ordinarie behof, den bör också, för att kunna möta en osedvanligt stark påkänning på kassan, förskaffa sig en del sådana tillgångar, som vid behof kunna utan svårighet omsättas i penningar vare sig genom försäljning eller belåning. Det har visat sig, att en del banker, särskildt bland de mindre, förbise vikten af att anskaffa en sådan kassareserv; man vill icke underkasta sig att genom inköp af kuranta obligationer eller insättning hos annan bank gå miste om den högre ränta, som kan betingas medelst utlåning till allmänheten, och då kassan behöfver förstärkning, finnes ingen annan utväg än att mot styrelsens borgen söka kredit hos annan bank. Metoden är icke god; den kan under knappa penningtider lätteligen bringa en bank i trångmål.

Uppenbart är, att, i samma mån en bank håller stark kassa, behöfvet af kassareserv minskas; men kommittén håller före, att kassan och kassareserven tillhopa böra minst uppgå till ett belopp, motsvarande tjugu procent af grundfonden. De tillgångar, bank sålunda har att anskaffa till kassareserv, skola emellertid ingalunda ligga orubbade under alla förhållanden; de skulle då illa motsvara sitt ändamål. Vid inträdande behof af kassaförstärkning får banken göra sig af med dessa tillgångar eller pantförskrifva dem. Men om de helt eller delvis sålunda disponeras, bör kassareserven, så snart ske kan, åter utfyllas antingen genom anskaffande af nya sådana tillgångar eller genom inbetalning af lån, för hvilket valutor af ifrågavarande art blifvit pantsatta. Ett stadgande i detta syfte är därför i förslaget infördt; och skulle enligt det samma såsom kassa och kassareserv anses de tillgångar, som i bankernas månadsrapporter redovisas under rubrikerna kassa, fordringar på räkningar med inhemska banker samt utländska banker och bankirer, in- visningar och växlar, betalbara vid anfordran eller inom kort tid, samt utländska bankers sedlar äfvensom räntebärande obligationer, de sistnämnda dock endast för så vidt de noteras å börs. Någon svårighet för en nybildad bank att inrätta sig efter ett sådant stadgande torde ej förefinnas, men med hänsyn till dem bland de befintliga bankerna,

som icke redan uppfylla ett dylikt kraf, torde något anstånd med lagens tillämpande böra medgifvas.

Då det är bank förbjudet att för egen räkning drifva handel med annat än visst slag af egendom, bör däraf följa, att bank icke håller vid aftal om kredit får förbehålla sig provision att utgå i form af vinst på en affär, som banken icke får för egen del afsluta. Banken blefve ju genom ett sådant aftal i viss mån delaktig i affären; och den vinstandel, som förespeglas, kan tänkas locka en bank att förlägga ett riskabelt företag, från hvilket banken med vanliga villkor för kreditgifning skulle hålla sig borta. En föreskrift i antydda syfte är införd i lagförslaget.

I sparbanksföreningens till kommittén remitterade framställning påkallas lagstiftningens mellankomst för att värja sparbankerna för den konkurrens, som bankbolagen utöfva genom sin sparkasserörelse; och bankinspektionen har i sitt förenämnda utlåtande väckt förslag om införande i banklagstiftningen af en föreskrift, afsedd att hindra en illojal form af dylik konkurrens.

Om sparkasserörelse.

Bankinspektionen yttrar härom följande:

»De bestämmelser angående de enskilda bankinrättningarnas sparkasserörelse, som numera äro intagna i 29 § solidariska bankbolagslagen, resp. 26 § bankaktiebolagslagen, föranleddes ursprungligen af en till 1899 års Riksdag aflåten proposition. Såsom motiv för denna proposition anförde dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet, bland annat, att, då bankerna på sig inympade den form af inlåning, som af ålder hörde sparbankerna till och för dem vore typisk, sparbankerna syntes äga berättigade anspråk, att lagstiftaren tillsåge, det denna form verkligen iaktogs af bankbolagen, så att vägen icke öppnades för en illojal konkurrens. Och då det visat sig, att bankbolagen på sparkasseräkning mottogo obegränsade belopp och förbundo sig till återbetalning utan uppsägning, hvilket vore sparbankerna genom lag förbjudet, borde motsvarande förbud utfärdas för bankbolagen. Det är också endast i nämnda två hänseenden, som förenämnda lagrum innehåller vissa restriktioner.

I förenämnda anförande af departementschefen förklaras det med rätta vara för ifrågavarande inlåning kännetecknande, att insatta medel jämte vid årsskiftet upplupna räntor godtskrifvas och gjorda uttagningar påföras räkningshafvaren i motbok. Men nu har hos vissa bankbolag visat sig en benägenhet att afvika från denna, för sparkasserörelsen karakteristiska metod så till vida att, under det insättningar antecknas

i motbok, räkningshafvaren tillåtes draga på sin räkning genom check, utan företeende af motbok. Det kan ej förnekas, att ett kraftigt vapen härigenom erhålles i konkurrensen med sparbankerna, för hvilka det är i lag föreskrifvet, att motboken skall vid medels lyftande företes för anteckning om uttaget. Det är nämligen en påtaglig fördel för innehafvare af sparkasseräkning att få disponera densamma genom check, hvilken ju kan användas såsom betalningsmedel vid likvider. Vill man fortgå på den inslagna vägen att genom lagstiftning söka skydda sparbankerna i konkurrensen med bankbolagen, torde dessa böra äfven i förevarande hänseende likställas med sparbankerna.

Det synes i hvarje fall innebära en oegentlighet att, sedan bank genom kvitto i motbok erkänt sig hafva mottagit ett visst belopp, en större eller mindre del af detsamma återbetalas, utan att sådant antecknas i motboken, hvilken sålunda kommer att visa ett större tillgodohafvande än det verkliga. Vål utgör motboken icke ett själfständigt fordringsbevis, och banken kan därför äfven genom annat intyg om återbetalning — checken — juridiskt skydda sig mot kraf enligt motboken; men obestridligt är, att det omförmälda förfaringsättet, hvarigenom en motbok kommer att utvisa ett tillgodohafvande, som i verkligheten icke finnes, kan gifva anledning till förvecklingar och, genom motboks öfverlåtande eller belånande för det däri upptagna tillgodohafvandet, äfven till bedrägerier.»

På grund af hvad sålunda förekommit har kommittén föreslagit ett tillägg till bestämmelserna om banks sparkasserörelse.

Om tillsyn.

Slutligen har bankinspektionen hemställt, att den befogenhet i afseende å tillsynen å enskilda bankinrättningar, som gällande lag inrymmer åt Konungens befallningshafvande, må öfverflyttas å bankinspektionen. Till stöd för detta förslag anføres följande:

»Enligt 77 § solidariska bankbolagslagen, resp. 70 § bankaktiebolagslagen, utöfvas tillsyn öfver bankbolagens verksamhet dels af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och dels af bankinspektionen.

Den Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet gent emot bankbolagen, som äger den största betydelsen, innefattas i 83 § solidariska bankbolagslagen, resp. 76 § bankaktiebolagslagen. Enligt dessa lagrum äger Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förbjuda verkställighet af styrelses eller bolagsstämmas beslut, som står i strid med lag eller bolagsordning, samt, om sådant beslut gått i verkställighet, förelägga styrelsen att göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra hvad styrelsen enligt lag och bolagsordning åligger; dock

att sådant åläggande icke må meddelas i fråga om i lag gifna föreskrifter, hvilkas öfverträdande är med straff belagdt, samt att i frågor, som angå banks förvaltning och bokföring, förbud eller föreläggande icke må af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelas, med mindre bankinspektionen därom gjort framställning. Särskildt tillkommer det för öfrigt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att föreskrifva rättelse, om penningeinrättning obehörigen använder ordet bank i sin firma (84 § solidariska bankbolagslagen); och äger Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förelägga vite vid meddelande af föreskrift och förbud enligt bankbolagslagarna samt till sådant vite fälla (85 § solidariska bankbolagslagen; 77 § bankaktiebolagslagen). Vidare skall, förrän bankbolag öppnar sin rörelse, inför Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande styrkas, att i lag härför föreskrifna villkor blifvit fullgjorda (77 § solidariska bankbolagslagen; 70 § bankaktiebolagslagen); och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, därest styrelse underlåter att utlysa extra bolagsstämma, då sådant påfordras af bolagsmän med visst delaktighetsbelopp, eller att i föreskrifven ordning kalla bolagsmännen till ordinarie bolagsstämma, ofördröjligen på anmälan af bolagsman utlysa bolagsstämma (43 § solidariska bankbolagslagen; 40 § bankaktiebolagslagen). Slutligen tillkommer det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som äger taga del af bankbolags räkenskaper och handlingar samt från bolaget infordra upplysningar, att förordna allmänt ombud hos hvarje bankbolag (80 § solidariska bankbolagslagen; 73 § bankaktiebolagslagen).

Det af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnade allmänna ombud har till åliggande ej mindre att minst en gång i hvarje kvartal hos bolaget verkställa kassainventering samt granskning af den senast upprättade månadsöfversikten än äfven att deltaga i revisionen af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper; och har ombudet att ofördröjligen delgifva bankinspektionen anmärkning, som vid ofvannämnda inventering och undersökning må hafva förekommit, äfvensom att i öfrigt meddela bankinspektionen alla de upplysningar angående bolaget, som af bankinspektionen äskas.

De för utredning af frågan om förändrad organisation af den utaf staten utöfvade kontroll öfver bankverksamheten år 1905 förordnade kommitterade uttalade i sitt afgifna betänkande, att någon förändring af bestämmelserna för den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande själf utöfvade kontrollen då icke borde ifrågasättas. Bankinspektionen har emellertid kommit till den uppfattning, att, sedan bankinspektionen numera fungerar såsom en kollegial myndighet med uteslutande uppgift

att utöfva tillsyn öfver de enskilda bankerna, den dualism i afseende å bankkontrollen, som gällande lagstiftning innebär, lämpligen borde bortfalla och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet öfverflyttas på banksinspektionen. Och detta af följande skäl.

Då i 1903 års banklagar såsom en nyhet infördes bestämmelsen, att föreskrift eller förbud skulle kunna meddelas bankstyrelse, kunde befogenhet att besluta i en sådan fråga icke gärna tilläggas någon annan än Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, eftersom den centrala kontrollen då utöfvades af chefen för finansdepartementet och banksinspektören, af hvilka tydligen ingendera kunde meddela sådant beslut. Då banksinspektionen numera är ett kollegialt ämbetsverk, mot hvars beslut besvär enligt gällande lag kan anföras hos Eders Kungl. Maj:t, finnes gifvetvis intet hinder, att banksinspektionen i detta hänseende öfvertager Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet. Och detta synes äfven vara ändamålsenligt särskildt därför att nu gällande anordning medför allt för stor tidsutdräkt vid meddelande af föreskrift eller förbud, som af banksinspektionen påkallas. Först måste nämligen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande infordra bankstyrelsens förklaring öfver banksinspektionens framställning; öfver denna förklaring kommer banksinspektionens yttrande i regel att inhämtas, hvarefter bankstyrelsen, om den så önskar, skall lämnas tillfälle att inkomma med påminnelser. Efter hvad det visat sig i ett nyligen inträffadt fall, åtgår för denna procedur, äfven om Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes kommunikationsresolutioner och slutliga utslag meddelas med all skyndsamt och banksinspektionens yttrande afgifves utan tidsutdräkt, en tid af mer än två månader. Äfven om i det åsyftade fallet, som afsåg föreläggande för en bank att afyttra viss, i strid med gällande banklagstiftning förvärfvad egendom, dröjsmålet icke medförde vidare skada, kan sådan i andra fall lätt uppstå. Om frågan t. ex. gäller föreläggande för en bankstyrelse att till bolagsstämma afgifva riktig förvaltningsberättelse eller förbud att verkställa en utdelning, för hvilken tillgångar icke kunna lagligen beredas, så skulle ju ett uppskof på månader kunna göra det äskade föreläggandet eller förbudet ändamålslost. Och då anledning lär saknas att antaga, det banksinspektionen icke likaväl som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle ägna en sådan fråga en omsorgsfull pröfning, synes omvägen till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande kunna väl undvaras.

Beträffande den Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande åliggande pröfning, att bankbolag fullgjort villkoren för rörelsens öppnande, torde denna pröfning likaväl kunna verkställas af banksinspektionen, hvari-

genom ock vunnes, att bedömandet af de för grundfondsförbindelserna lämnade panter skedde efter mera likartade grunder.

Då det till följd af de förändringar i banklagstiftningen, som med detta år trädt i kraft, numera åligger de allmänna ombuden att verkställa en mera ingående undersökning än förut beträffande månadsöfversiktens riktighet, fann bankspektionen lämpligt att i cirkulärskrifvelse anmoda samtliga ombud att meddela bankspektionen, huruledes de gått tillväga vid undersökningen under det första kvartalet innevarande år. Af de härå ingångna svaren framgick, att åtskilliga af ombuden på olika sätt missuppfattat hvad med denna undersökning afsågs. Bankspektionen utarbetade därför en detaljerad P. M. till ledning vid dessa undersökningar; men då ombuden tillsätts af och väl få anses lyda under Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, ansåg bankspektionen sig vara förhindrad att direkt till ombuden öfverlämna denna P. M. till efterrättelse vid undersökningen, utan sändes den till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande med anhållan att, om Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke fann något att erinra mot innehållet af P. M., densamma måtte öfverlämnas till ombuden. Bankspektionen antager, att så skett; men om Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i något län icke gillat de ifrågavarande bestämmelserna, hafva ombuden vid bankerna i det länet naturligtvis icke fått mottaga någon P. M. Och om berörda undersökningar fortfarande skulle verkställas på ett otillfredsställande sätt eller, såsom ock varit fallet, alldeles försummas, lärer bankspektionen knappast äga att hos vederbörande ombud påkalla rättelse. Detta, såsom det vill synas, oegentliga förhållande, att ombuden icke subordinera under bankspektionen, skulle upphöra, om det blefve denna, som tillsatte ombuden. Sådant borde emellertid ske efter förslag af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, eftersom bankspektionen gifvetvis ofta saknar nödig personalkänedom för att kunna lämpligen besätta en ombudsbefattning, då af någon anledning ombyte skall ske.

Någon olägenhet däraf att de öfriga bestyr med bankerna, som nu åligga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, öfvertagas af bankspektionen, lärer heller icke kunna påvisas.

Till stöd för den uppfattning, bankspektionen sålunda uttalat, anhåller bankspektionen för öfrigt att få åberopa ett yttrande af ordföranden i sammansatta bank- och lagutskottet vid 1906 års Riksdag, då förslaget om förändrad organisation af bankkontrollen var under behandling. Detta yttrande, som återfinnes i Första Kammarens proto-

koll den 21 april, får sin särskilda betydelse däraf att talaren i många år förvaltat landshöfdingeämbete. Talaren yttrade bland annat följande:

’Något mer än detta hafva vi icke intagit i vår reservation. Jag vill nämligen för ingen del söka att störta denna organisation. Jag ser tvärtom mycket gärna, att den går igenom, om det nämligen kan ske på ett sätt, hvarmed jag kan förlika mig. Därför har jag icke heller framställt en annan anmärkning, som förekommit mot sjelfva lagförslaget och hvilken rör de paragrafer, som handla om Konungens befallningshafvandes ställning till den lokala tillsynen. Där står nämligen, att om bankstyrelse fattar beslut, som står i strid med lag och ej är af beskaffenhet att medföra ansvar, så skall Konungens befallningshafvande förbjuda verkställighet af beslutet eller förelägga styrelsen att i saken göra rättelse; men om det gäller förvaltning och bokföring, får Konungens befallningshafvande, enligt hittills gällande lag, icke meddela dylikt förbud annat än på framställning af bankspektören. Detta har nu blifvit ändradt till bankspektionen. Jag kan dock icke finna annat, än att, då här inrättas ett kollegialt beslutande ämbetsverk, detta ämbetsverk sjelft kan och bör fatta sina beslut, och att det icke bör nödgas gå till Konungens befallningshafvande och säga, att man önskar, att det och det skall ske; därför anhåller man, att Konungens befallningshafvande ville vara god och meddela ett beslut. Det är uppenbart i sin ordning, att ämbetsverket sjelft skall meddela ett dylikt beslut.

Hvad för öfrigt detta angår, att Konungens befallningshafvande skall utöfva en sådan tillsyn, så är det en organisation på papperet. Konungens befallningshafvande har sannerligen icke tid att följa verksamheten hos alla bankkontor på ett sådant sätt att ett inskridande kan ske, förr än saken blifvit föremål för allmän uppmärksamhet, men då är det oftast för sent. När bankspektionen nu får tillräckliga krafter, bör den sjelf taga reda på sådana förhållanden och sjelf meddela beslut. Det har hittills varit nödvändigt att hafva en sådan konstig anordning, så länge nämligen kontrollen utöfvas af chefen för finansdepartementet och den honom biträdande bankspektören, ty de kunna icke meddela beslut. Därför har man måst anlita den utvägen, att låta Konungens befallningshafvande vara den, som formellt meddelar beslut. Men när man nu får ett sjelfständigt beslutande kollegialt ämbetsverk, menar jag, att detta ämbetsverk ovillkorligen bör sjelft fatta beslut och att länsstyrelserna böra befrias från ett uppdrag, som de i hvarje fall icke kunna nöjaktigt utföra.’»

Det synes kommittén uppenbart, att större enhetlighet i tillsynen skulle vinnas, om denna utöfvades af endast en myndighet; och kommittén finner ingen betänklighet möta att öfverflytta den del af kontrollen, som åligger Konungens befallningshafvande, på den kollegiala myndighet, som numera är organiserad med uteslutande uppgift att utöfva tillsyn öfver den enskilda bankverksamheten. Kommittén har därför vidtagit de af en sådan anordning föranledda ändringar i gällande banklagstiftning; dock har kommittén funnit, att det fortfarande bör åligga Konungens befallningshafvande att föreskrifva rättelse, om penninginrättning obehörigen använder ordet bank i sin firma.

I gällande lag angående solidariska bankbolag har den uppfattning kommit till uttryck, att uppkomsten af nya banker af denna typ skall vara beroende af Konungens efter föregången pröfning meddelade tillstånd. I fråga om bankaktiebolagen åter innehåller gällande lagstiftning icke någon liknande bestämmelse.

Om bankaktiebolags stiftande.

Ehuru det skäl, som legat till grund för nyssnämnda uppfattning i afseende å de solidariska bankbolagen, sammanhänger med den särskilda beskaffenheten af denna banktyp och således icke kan sägas äga sin fulla tillämpning på bankaktiebolag, har det dock syntts kommittén, som ur annan synpunkt en Konungens pröfningsrätt i fråga om bildandet af aktiebanker kan vara lämplig. Med stöd af erfarenheten från de senare åren torde man nämligen äga anledning befara, att uppkomsten af nya banker kan blifva så stark, att de, långt ifrån att stärka och utveckla ett sundt affärslif, tvärtom på flerahanda sätt blifva till skada för det allmänna.

Då det således kan vara lämpligt, om utväg finnes att hindra bildandet af aktiebanker, när de uppenbarligen icke skulle vara till nytta för det allmänna, har kommittén föreslagit, att den pröfningsrätt, som nu tillkommer Konungen i fråga om bildandet af solidariskt bankbolag, skall utsträckas att afse jämväl bankaktiebolag.

Af särskilda kommitterade, den s. k. aktiebolagskommittén, har den 5 februari detta år aflämnats förslag till ny aktiebolagslagstiftning äfvensom i samband därmed förslag till ny lagstiftning rörande försäkringsrörelsen. Den öfverensstämmelse, som hittills rådt mellan lagstiftningen för bankerna och den öfriga bolagslagstiftningen, bör naturligen ej öfvergifvas, utan snarare, i den mån sådant kan ske, strängare genomföras. Till följd häraf och i öfverensstämmelse med sitt erhållna uppdrag har kommittén byggt sitt förslag på grundvalen af aktiebolags-

Om förhållandet till aktiebolagslagstiftningen.

kommitténs efter omfattande undersökningar afgifna betänkande. Vid den omarbetning af banklagarna, som i enlighet härmed verkstälts, har kommittén tillika funnit angeläget att söka förverkliga ett önskningsmål, som redan tidigare uttalats af såväl Riksdagen som högsta domstolen, nämligen att bestämmelserna om aktiebanker och öfriga banker sammanföras i en gemensam lag. Det af aktiebolagskommittén upprättade förslag till lag om försäkringsrörelse har härvid tjänat till förebild.

Oaktadt således kommittén i allt väsentligt anslutit sig till aktiebolagskommitténs nya förslag, har det dock icke kunnat undvikas, att förslaget till banklagstiftning äfven i vissa delar, som ej afse rent bankmässiga förhållanden, avviker från förstnämnda förslag. En del stadganden i detta förslag hafva syntts mindre nödiga eller lämpliga i banklagstiftningen. I andra fall hafva de omständigheter, som föranledt aktiebolagskommittén att föreslå nya och utförliga lagbestämmelser, ansetts icke äga tillämplighet på banker. Och slutligen har kommittén icke trott sig äga anledning att alltför mycket rubba den olikhet, som, till följd af förhållandenas egen natur, redan nu i vissa delar består mellan de olika lagstiftningarna. Någon särskild motivering för nu antydda avvikelser från aktiebolagskommitténs förslag har emellertid ej, annat än i särskilda undantagsfall, syntts erforderlig, då, såsom kommittén trott sig kunna antaga, anledningarna till avvikelserna i allmänhet skola finnas för en hvar uppenbara.

2 §.

Då det förekommit, att penninginrättning, som icke uppfyller villkoren för rätt att drifva bankrörelse och därför icke kan officiellt begagna firma, hvori ordet bank ingår, likväl använder ordet bank vid skyltning å sin affärslokal, vid angifvande af post- och telegrafadress m. m., hvarigenom allmänheten bibringas den uppfattningen, att inrättningen är att anse såsom bank, har kommittén ansett nödigt att genom tillägg till det lagstadgande, som nu är intaget i 10 § 3 mom. af lagen om solidariska bankbolag, uttryckligen förbjuda en dylik otillbörlig beteckning af affärsrörelsen.

9 och 10 samt
110 och 111 §§.

De här upptagna bestämmelser öfverensstämma i allt väsentligt med motsvarande stadganden i förslaget till lag om försäkringsrörelse. Kommittén har dock icke ansett sig böra meddela ovillkorlig föreskrift, att för aktie eller lott ej må tillskjutas annat än penningar. I förhållandets egen natur ligger visserligen, att i regel endast penningar tillskjutas, men ett förbud mot annat betalningsmedel har syntts kommittén olämpligt med hänsyn därtill, att ett sådant förbud understundom skulle

kunna om ej förhindra så åtminstone afsevärdt försvåra en på grund af föreliggande förhållanden fördelaktig anordning, såsom en banks rekonstruktion eller sammanslagning af flere banker.

Vid ansökning om bankbolags registrering har ej ansetts erforderligt, att sådan försäkran afgifves, som omnämnes i 23 § 4 mom. under 4) i förslaget till lag om aktiebolag, då bankinspektionen utöfvar tillsyn öfver att inbetalning å grundfonden vederbörligen fullgöres. 18 och 118 §§.

I 83 § i förslaget till lag om aktiebolag har en minoritet af aktieägare tillerkänts rätt att vägra styrelsen ansvarsfrihet för dess förvaltning. En dylik bestämmelse har kommittén emellertid icke ansett lämplig i afseende å bankbolag. En banks viktigaste kreditgifvare är ju den stora allmänheten och dess förtroende till banken måste naturligen i väsentlig mån rubbas genom en déchargevägran. Utan att göra sig reda för, om denna är berättigad och om fara verkligen föreligger, skulle allmänheten då skynda att uttaga sina insättningar. Härigenom kunde banken, inman den hunnit klargöra affärsläget, lätt råka i oförskylldt trångmål. 75 och 180 §§.

I 94 § 1 och 4 mom. i förslaget till lag om aktiebolag har stadgats, att styrelsen, vid äfventyr att dess ledamöter eljest blifva personligen och solidariskt ansvariga för bolagets uppkommande förbindelser, skall, då det visat sig, att aktiekapitalet till viss del gått förloradt, därom, så snart ske kan, lämna meddelande å bolagsstämma. Det kan emellertid befaras, att styrelsen af rädsla för dylikt ansvar skulle sammankalla bolagsstämma i otid, hvilket uppenbarligen särskildt för en bank skulle kunna vara till stor skada. Med hänsyn härtill och då, hvad en banks fordringsägare beträffar, ifrågavarande stadgande är af mindre vikt, enär banken skall träda i likvidation redan då en tiondedel af grundfonden förlorats, har kommittén icke ansett sig böra upptaga stadgandet. 82 och 188 §§.

I betraktande af den tillsyn, som af bankinspektionen utöfvas öfver bankbolag, har kommittén icke ansett af behovet påkalladt att för bankbolag upptaga någon bestämmelse motsvarande den i 98 § i förslaget till lag om aktiebolag förekommande om åläggande för rätten att i vissa fall förklara, att bolag skall träda i likvidation. 83 och 84 samt 189 och 190 §§.

Uti 91 och 197 §§ är intagen en bestämmelse, hvartill någon motsvarighet icke finnes i aktiebolagskommitténs förslag. 91 och 197 §§.

Om under förloppet af en banks likvidation det varder för likvidatorerna uppenbart, att bankens tillgångar ej förslå till skuldernas gäldande, torde likvidatorerna ej hafva annan utväg än att genast afträda tillgångarna till konkurs. Men ställningen kan vid en viss tidpunkt af likvidationen gestalta sig så, att, ehuru banken icke kan påvisas vara insolvent, tvifvelsmål hos likvidatorerna yppas, huruvida de orealiserade tillgångarna komma att förslå till täckande af ännu ogulden gäld. Tvekan kan då hos likvidatorerna uppstå, om de hafva rätt att betala förfallen gäld eller om de, för att fritaga sig själfva från allt ansvar, skola söka banken i konkurs och därigenom kanske orsaka borgenärerna en skada, som eljest kunnat undvikas. Lagen synes då böra gifva likvidatorerna stödet af en direkt anvisning, som tillika kan blifva särskildt borgenärerna till gagn. Om nämligen föreskrift lämnas, att likvidatorerna i dylikt fall skola sammankalla bolagsstämma och till denna kalla jämväl de kände fordringsägare, som ännu icke erhållit betalning, är anledning antaga, att å bolagsstämman skall, därest tillgångarna ej anses böra afträdas till konkurs, kunna träffas öfverenskommelse angående ansvaret för en eventuellt uppkommande brist.

106 §. Det i 18 § i lagen om solidariska bankbolag förekommande särskilda medgifvande, att kommanditlottägare må kunna utses till revisor, har kommittén ansett såsom själfklart böra utgå.

118 och 126 §§. Då det kommit till kommitténs kännedom, att de handlingar, som på grund af bestämmelserna i 65 § under 4) och 68 § i gällande lag om solidariska bankbolag ingifvits till registreringsmyndigheten, varit af beskaffenhet, att nämnda myndighet i de flesta fall endast med största svårighet kunnat fullgöra sitt åliggande att öfver hufvudlottägare föra bok, upptagande det antal lotter, en hvar af dem innehar, har kommittén ansett nödigt föreskrifva, dels att vid ansökning om solidariskt bankbolags registrering skall fogas styrkt afskrift af lottboken, dels ock att vid anmälan, att förändring i äganderätten till hufvudlott skett, lottens nummer skall angifvas.

Öfvergångsstadgandet.

Då den lånerörelse, järnkontoret med stöd af sitt reglemente drifver, icke bör träffas af bestämmelserna i denna lag, har kommittén uttryckligen undantagit järnkontoret från lagens tillämplighetsområde. Att ej sådana penninginrättningar som hypoteksbank, hypotekskassa och hypoteksförening härvid jämväl undantagits, har berott därpå, att sådant funnits obehöfvt, eftersom de ej drifva bankrörelse i egentlig mening.

Särskilda yttranden:

af herr Berg:

Nyttan och behovet för vårt land af en ny banktyp med uppgift att grunda affärsföretag och i öfrigt förmedla kapitalets användning i handelns och industriens tjänst har jag lika med kommitténs flertal funnit ådagalagd, men det af kommittén föreslagna sättet att vinna det åsyftade målet har jag ansett vara i vissa delar mindre tillfredsställande.

Genom kommitténs förslag att rubba det nu gällande förbudet för bankerna att drifva handel med aktier har väg banats för den nya banktypen. Visserligen har detta icke varit förslaget enda syfte, utan man har ansett för bankerna själfva och den allmänna affärsrörelsen förmånligt, om bankerna finge för egen räkning handla med aktier. Härvid har emellertid uppställts den fordran, att vederbörande banks grundfond skall uppgå till minst sex miljoner kronor.

Den gräns, som sålunda uppdragits mellan banker af olika storlek, är föranledd af en sträfvan att endast med största varsamhet lossa på förbudet mot banks aktieförvärf, och från denna synpunkt kan nog gränsen anses vara tämligen väl funnen. Men eljest torde kunna sägas, att fondernas storlek icke är någon tillförlitlig mätare af en banks inre styrka; däraf framgår ej den större eller mindre lättheten för en bank att bära eventuella förluster. Bankens styrka är i främsta rummet beroende af ledningens insikt och kloket. Och dessa egenskaper kunna naturligtvis vara väl företrädda äfven hos en mindre eller medelstor bank.

Den olikhet i rättigheter, som genom en begränsning i nu antydda riktning skulle i lagstiftningen införas, synes därför så mycket mindre kunna anbefallas, som den knappast torde kunna grundas på några fullt hållbara skäl. Vill man lätta på det nu gällande förbudet för bank att handla med aktier, så torde rättvisan fordra, att denna lättnad göres lika för alla banker.

Emellertid har jag icke blifvit öfvertygad om, att ett borttagande, helt eller delvis, af ifrågakvarande förbud skulle vara nyttigt eller ens

tillrådligt. Hvad härutinnan hos oss kommit till synes under den korta tid, som förflutit från det närmast föregående bankkommitté enhälligt afstyrkte en sådan åtgärd, har snarare varit af beskaffenhet att ådagalägga klokheten i den lagstiftning, som hållit bankerna utanför aktiehandeln. Fördelen häraf för allmänheten har bankinspektionen med rätta framhållit. Att det för en eller annan bank kan vara önskvärdt att få medverka vid aktiebolags grundande är lätt insedt, men otvifvelaktigt komme, såsom ock af bankinspektionen erinrats, en sådan verksamhet att blifva af ganska ringa betydelse för bankens rörelse i dess helhet.

Om således några viktigare skäl icke kunna åberopas för borttagandet af förbudet för bank att drifva handel med aktier, så är en sådan åtgärd icke heller nödig för tillgodoseendet af de önskingar, hvilka föranledde Riksdagens år 1907 aflåtna skrifvelse rörande möjligheten att bilda s. k. emissionsbanker.

Målet härvid var hufvudsakligen att åstadkomma af offentlig myndighet kontrollerade aktieanstalter, inom hvilka funnes intresse och förmåga att pröfva nya industriella eller merkantila företags bärighet och hvilka, med hjälp af tillräckliga kapital, kunde föra dessa företag fram i form af aktiebolag. För vinnande af detta mål synes det mig, i likhet med kommittén, vara synnerligen önskvärdt, om våra banker, särskildt de större af dem, kunde direkt intresseras i de nya anstalterna. Detta möjliggöres enligt min mening enklast genom ett medgifvande af rätt för bank att förvärfva aktier i emissionsanstalt.

I likhet med kommittén anser jag, att af bankerna endast sådana, hvilka afsatt reservfond uppgående till mer än 50 procent af grundfonden, böra äga rätt att blifva delägare i emissionsanstalt. Denna begränsning kan anses vara gjord till förmån lika mycket för öfriga bankers insättare som för dessa banker själfva. Något intresse för dessa svagare banker att binda sina tillgångar i aktier torde för öfrigt icke kunna påvisas. Men så snart de vuxit till samma styrka proportionsvis, som de banker, hvilka omedelbart skola äga rätt att förvärfva aktier i emissionsbank, inträda de i enahanda rätt. Rättigheten för bank att förvärfva aktier i emissionsbank hvilar således på en fullt rationell grund, lika för alla banker.

Enligt kommitténs förslag skall delägarskapet i emissionsanstalt vara ensamt banker förbehållet. Tillräcklig anledning att skapa en rättighet uteslutande för banker synes mig i detta fall ej vara för handen. Tvärtom kan det af flera skäl synas nyttigt, att i emissionsanstalt äfven andra må kunna ingå såsom delägare. Huru intresserad

en bank än må antagas vara i bildandet af en emissionsanstalt och huru stora de tillgångar än vore, hvilka banken skulle äga att använda för inköp af aktier i sådan anstalt, torde det dock icke blifva någon obetydlig sak att från bankaffären frigöra de kapital, som här erfordras. Enskilda kapitalstarka personers bidrag till fondbildningen kunna därför icke väntas blifva ovälkomna. En utvidgning af delägarnes krets därhän att omfatta äfven den kapitalbildande allmänheten torde i öfrigt medföra ökad kontroll öfver förvaltningen och därmed äfven ökad förtroende från allmänhetens sida. Att genom en sådan utvidgning ledningen af det hela skall blifva försvagad torde med stöd af erfarenheten från andra liknande områden icke vara att befara.

I öfverensstämmelse med nu angifna grunder, men med anslutning i allt öfrigt till kommitténs uttalade mening har jag uppgjort särskildt förslag till affattning af vissa paragrafer. Af dem motsvaras 40—43 §§ af 40—44 §§ i kommitténs förslag. Att dessa båda förslag äfven i formen avvika från hvarandra har berott af en sträfvan å min sida att, med bibehållande af nuvarande lags tankegång, gifva åt innehållet största möjliga åskådlighet.

I stället för 40—44 §§ i kommitténs förslag har jag således förordat följande affattning af 40—43 §§:

40 §.

Jämte in- och utlåning af penningar må bankaktiebolag drifva handel med guld samt in- och utländskt mynt äfvensom växlar, checkar, invisningar, obligationer och andra i den allmänna rörelsen förekommande förskrifningar.

Ej må bankaktiebolag för egen räkning drifva handel med annat än ofvan sägs; ej heller idka annan rörelse än bolagsordningen angifver.

41 §.

Bankaktiebolag äger förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet.

Ej må bankaktiebolag såsom pant mottaga egen aktie.

42 §.

För bankaktiebolags fordran pantsatt eller utmätt egendom af annan beskaffenhet än i 40 § 1 mom. afses må bolaget till skyddande af sin fordran inropa å offentlig auktion eller fondbörs.

Lös egendom af annan beskaffenhet än i 40 § 1 mom. afses må bolaget öfvertaga såsom betalning för sin fordran, när det är uppenbart, att bolaget eljest skulle lida afsevärd förlust; dock vare bolaget skyldigt att om öfvertagandet ofördröjligen göra anmälan hos bankinspektionen.

Ej må dock bolaget i någotdera fallet förvärfva egen aktie.

Egendom, som bolaget till skyddande af fordran inköper eller öfvertager, skall åter afyttras, så snart det kan ske till belopp, motsvarande fordringen.

43 §.

Bankaktiebolag, som afsatt reservfond, uppgående till mera än femtio procent af bolagets grundfond, må förvärfva aktie i emissionsbank; dock må bolaget ej på en gång innehafva jämlikt denna paragraf förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än som motsvarar skillnaden mellan reservfonden och femtio procent af grundfonden.

Den sålunda föreslagna affattningen påkallar motsvarighet i lydelsen af 145—148 §§. I afseende härå torde icke behöfva erinras om annat än att 146 § enligt den af mig afsedda lydelsen lärer böra upptaga hvad kommittén i 149 § föreslagit därom, att solidariskt bankbolag ej må såsom pant mottaga egen lott eller annat solidariskt bankbolags hufvudlott.

De af mig i öfrigt förordade afvikelser från hvad kommittén föreslagit innefattas i följande paragrafer, hvilka motsvara 208—217 §§ i kommitténs förslag:

208 §.

Med emissionsbank förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att, jämte bankrörelse, drifva handel med aktier samt medverka vid bildande af aktiebolag för ekonomisk verksamhet och träffa därmed sammanhängande affärsuppgörelser.

209 §.

De, som vilja stifta emissionsbank, skola därom hos Konungen göra ansökning med bifogande af fullständig bolagsordning; och skall hvad i denna lag stadgas om bankaktiebolag gälla i afseende å emissionsbank, dock med de afvikelser, som föranledas af bestämmelserna i 208 samt 210—213 §§.

210—212 §§.

Lika med 211—213 §§ i kommitténs förslag.

213 §.

Lika med 216 § i kommitténs förslag.

214 §.

Ej må emissionsbank förvärfva egen aktie.

af herr Rabe:

Kommitténs förslag att i 3 § intaga den i 1 § af gällande lag angående solidariska bankbolag förekommande bestämmelsen, att Konungen, innan någon pröfning af bolagsordningens innehåll företages, skall hafva funnit bolaget nyttigt för det allmänna, har jag icke kunnat biträda. Ifrågavarande bestämmelse, som gällde för beviljandet af oktroj åt enskild sedelutgifvande bank, upptogs icke af 1881 års bankkommitté i dess förslag till lag angående bankbolag i annan mån, än att, om sådant bolag ville erhålla rätt att utgifva egna banksedlar, det skulle söka tillåtelse därtill hos Konungen. I det af 1901 års bankkommitté i sammanhang med borttagandet af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt framlagda förslag till lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne återfanns bestämmelsen icke. Den insattes af Kungl. Maj:t i lagen angående solidariska bankbolag i anledning af högsta domstolens anmärkningar om vådan af att bibehålla den solidariska ansvarigheten. Då kommittén nu föreslår, att samma bestämmelse skall gälla äfven bankaktiebolag, har kommittén utgått därifrån, att bankerna i landet redan äro alltför många, och att det borde gifvas Kungl. Maj:t ett medel att förhindra uppkomsten af nya banker. Ett dylikt monopoliserande af bankverksamhet under aktiebolagets form finner jag för min del innebära en för stor inskränkning i näringsfriheten. Det torde för öfrigt kunna befaras, att pröfningen af nyttan för det allmänna af ett nytt bankföretag icke alltid komme att ske ur rent saklig synpunkt, utan komme att i hög grad påverkas af tillfälliga personliga förhållanden.

Om Kungl. Maj:t skulle äga rätt att pröfva, huruvida bankaktiebolag öfverhufvud finge bildas, komme Kungl. Maj:t faktiskt att få fullständig makt öfver bolagsordningens innehåll. Genom den fria pröfningen af ett ifrågasatt bankaktiebolags allmännyttighet, hvilken skulle föregå granskningen af bolagsordningen, skulle Kungl. Maj:t få i sin hand att vägra sanktion åt hvarje bolag, hvars ordning icke bringas till öfverensstämmelse med hvad som af Kungl. Maj:t anses böra däri stadgas. Att en farhåga för att utvecklingen kan gå i sådan riktning icke är alldeles grundlös, visar den praxis, som för närvarande råder vid fastställandet af bankbolagsordningar. Gällande banklagar innehålla, att Konungen skall pröfva icke blott den ingifna bolagsordningens öfverensstämmelse med lag, utan äfven om och i hvad mån därutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser kunna erfordras. Denna Konungens pröfningsrätt tillämpas nu så, att bankerna, oafsedt rörelsens omfång och art, tvingas att i sina bolagsordningar intaga en mängd bestämmelser, särskildt beträffande rörelsen, som icke betingas af föreskrifter i banklagarna och hvilkas lämplighet i åtskilliga fall torde vara ganska tvifvelaktig. Bredvid de af Konung och Riksdag stiftade banklagarna har därigenom uppstått en administrativ banklagstiftning. Det har för öfrigt inträffat, att af banker med ungefär samma storlek den ena fått vidkännas en viss inskränkning i sin rörelsefrihet, som den andra undsluppit.

I motiven till sitt förslag till lag angående bankbolag yttrade 1881 års bankkommitté följande: »Enär bankbolag, hvilka icke önska rättighet att utgifva egna sedlar, synas, i likhet med aktiebolag, böra få träda i verksamhet utan någon pröfning från Kungl. Maj:ts sida, huruvida den rörelse bolaget vill bedrifva må vara för landet nyttig, allenast bolaget uppfyller de i lagen för stiftande af dylikt bolag föreskrifna villkor, har kommittén — i öfverensstämmelse med hvad jämväl 1863 års förslag innehöll — ansett att, i fråga om Konungens pröfning af bankbolags ordning, böra gifvas hufvudsakligen enahanda föreskrifter, som i förordningen den 6 oktober 1848 äro stadgade med afseende å aktiebolag.» I nämnda förordning lydte de åsyftade föreskrifterna sålunda: »Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag, samt om och huruvida därutöfver, med afseende på vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras, vare sig angående säkerhet för fullgörande af delägarnes förbindelser, om tillsyn å gifna föreskrifters behöriga iakttagande, eller i annat syftemål.» Den år 1885 tillsatta så kallade bolagskommittén uttalade emellertid i motiven till sitt den 30 juni 1890 afgifna förslag

till lag om aktiebolag, att sanktionen numera innebure föga annat än ett fullständigande af de i lagen gifna, otillräckliga normerna för bolagets verksamhet. Betänker man, att bankverksamheten hos oss nått en hög grad af utveckling och att i ämnet förvärfvats en rik erfarenhet, som nedlagts i vidlyftiga, flera gånger omarbetade lagar rörande de olika slagen af bankbolag, måste man ovillkorligen fråga sig, om det icke varit lagstiftarens mening att, såsom 1885 års bolagskommitté uttryckte sig i afseende å aktiebolagen, »frigöra denna för affärslifvet så ytterst viktiga associationsform från ett administrativt tvång, hvilket alltid måste kännas tryckande och kan lämna rum åt godtycket».

Ur 4 § — och följaktligen äfven ur 107 och 232 §§ — har jag ansett böra uteslutas bestämmelsen om att bolagsordningen skall angifva de rörelsegrenar, bolaget må utöfva, och jag har härtill haft så mycket större skäl, som den af kommittén i 40 och 145 §§ meddelade kvasidefinitionen å bankrörelse synes mig högst otillfredsställande. Sistnämnda paragraf fastslår, att bankrörelse i främsta rummet består af in- och utlåning af penningar och vidare af annan därmed förenlig verksamhet, men hvilken denna verksamhet är, bestämmer Kungl. Maj:t för hvarje särskild bank. Enligt min uppfattning är en sådan anordning ohållbar. Inkassorörelse, emottagande af öppna och slutna deposita, köp och försäljning i kommission af värdepapper m. m. äro ej särskilda rörelsegrenar; de ingå i högre eller mindre grad såsom nödvändiga led i alla bankers rörelse och kunna ej skiljas från denna i dess helhet. Det är därför oriktigt att betrakta omförmälda yttringar af en banks verksamhet såsom olika grenar af rörelsen, hvilkas drifvande bör bero på Kungl. Maj:ts medgifvande.

Det efter 44 § i det den 5 februari 1908 afgifna kommittéförslaget till lag om aktiebolag i *sista stycket af 33 och 138 §§* af förevarande förslag intagna stadgandet, att vid teckning af nya aktier (lotter) för ökning af grundfonden, denna skall anses ökad med sammanlagda beloppet af de aktier (lotter), som anmälas vara till fullo behörigen inbetalda, läser skola otvetydigt utmärka — hvad som säges gälla redan nu — att tecknare af ny aktie (lott) icke erhåller rösträtt inom bolaget förr, än alla inbetalningar blifvit fullgjorda och registrering af detta förhållande skett. Jag har icke velat underlåta att påpeka, att ett dylikt stadgande synes hvila på en oriktig princip. Det förefaller nämligen föga rättvist gentemot tecknarne af nya aktier (lotter) att förvägra dem allt inflytande å bolagets angelägenheter under en tid, som kan blifva ganska lång. Sådana nytecknares intressen i bolaget

äro ju lika berättigade till skydd som de förutvarande delägarnes; nytecknare drabbas ju lika hårdt som desse af en vanskötsel af affären.

Om den i 40 och 145 §§ lämnade definitionen å bankrörelse har jag här ofvan uttalat, att jag finner densamma otillfredsställande. Enligt min åsikt böra dessa paragrafer helt och hållet utgå ur förslaget. De innehålla i själfva verket från lagstiftningssynpunkt ingenting, åtminstone icke något, som kan tjäna till säker ledning vid lagens tillämpning. Om meningen är, att de skola läggas till grund för användningen af straffbestämmelsen i 239 §, torde de till och med kunna åstadkomma villrådighet. In- och utlåning af penningar ingår visserligen såsom det första momentet i all bankrörelse, men hvar och en, som in- och utlånar penningar, äfven som affär, drifver därför icke bankrörelse. Riktigheten af detta påstående bevisas bäst af slutmeningen i kommitténs motivering: »Att ej andra penninginrättningar, såsom hypoteksbank och hypotekskassa, härvid jämväl undantagits från lagens tillämplighetsområde, har berott därpå, att de ej drifva bankrörelse i egentlig mening.»

samt af herr Hasselrot:

I likhet med herr Rabe anser jag skäl saknas för utsträckande af den pröfningsrätt, som nu tillkommer Konungen i fråga om bildandet af solidariskt bankbolag, att afse jämväl bankaktiebolag.